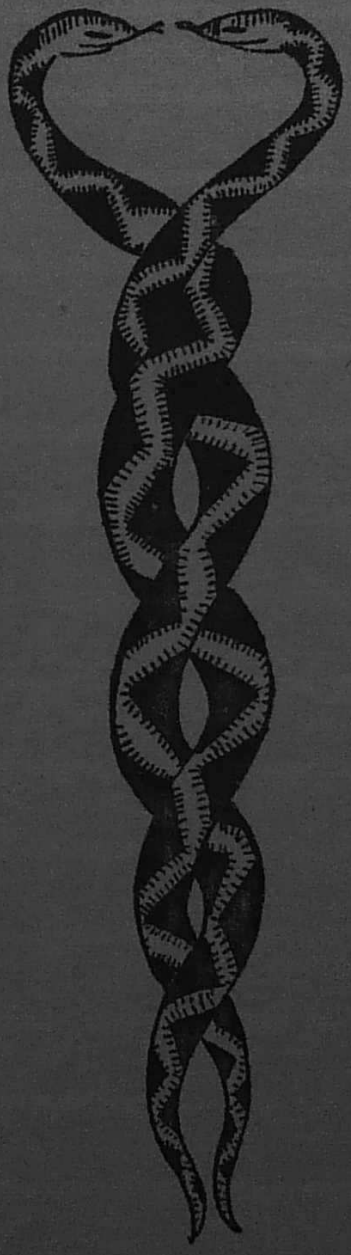
YOUENN OLIER

E NEZ AR VERTUZ

II

ROAZHON
GEVRED
1965

R A K L A V A R

Setu an div levrenn diwezhañ eus "Enez ar Vertuz" a zo kendalc'h al levrenn gentañ deuet ermaez e deroù ar bloaz-mañ.

Didalvez eo lavarout n'eus nemet faltazi en div levrenn-mañ koulz hag en hini gentañ. Faziet e vefe eta neb a glaskfe adkavout va menozioù resis diwarbenn politikerezh pe gudennoù all a-dreuz danevelloù "Enez ar Vertuz".

Spi am eus e kavo al lenner dudi awalc'h en div levrenn-mañ.

****

Roazhon, miz Gwengolo 1966

T A O L E N N T R E D E H A P E V A R E K E V R E N N

"Ê N E Z A R V E R T U Z"

Trede kevrenn :

1.- Diraez al ledenez. p.1
2.- An tour iskis. p.3
3.- Ar vugale. p.6
4.- Paket! p.8
5.- Ar vaouez kenedus. p.10
6.- Ur c'hrennad eus istor al ledenez. p.13
7.- Eil kejadenn gant ar vaouez. p.17
8.- An Ankoù. p.19
9.- El levraoueg. p.22
10.- Ar c'himiad. p.27
11.- Brewinun kêrbenn ar rannvro. p.29
12.- Dirak ar poellgor. p.33
13.- Maezioù Brewinun. p.38
14.- O tiskenn gant ar stêr. p.41
15.- Ar geunioù. p.45
16.- Penedour an aod. p.48
17.- Ar wenanourion. p.53
18.- Trehouarn. p.56

Pevare kevrenn :

1.- Kêrbenn ar vro. p.63
2.- El leti. p.65
3.- Maria Urien. p.69
4.- Un devezh e ti Urien. p.73
5.- Ar pred. p.76
6.- Er Skol-veur. p.79
7.- Ar gutuilhadenn. p.84
8.- Ur gentel. p.89
9.- Arvar. p.92
10.- Galv an Enezenn. p.94
11.- Gourdrouz. p.98
12.- Kleñved. p.101
13.- An troc'h. p.103
14.- Hentad. p.107
15.- Kerneost. p.114
16.- Ambren. p.117

****

Notenn.
Ar skeudennouigoù a zo bet aozet gant A.-V. Gouce.
Unan anezho n'eo ket deuet mat dre ma oa bet roget
ar stensil. Pediñ a ran al lenner d'am digarezhiñ.

==========

T R E D E K E V R E N N

A n e r g e r z h

Diraez al ledenez

P'en devoe graet e soñj Omeur fiziout ennon ur gefridi a spierezh el Ledenez, diwar hoc'h ali, egiz m'hoc'h eus koun, Morgan, e kave din ne vije ket padet va chomadenn eno ouzhpenn un nebeut sizhunvezhioù.

Divizet e oa bet e nesafen awalc'h ouzh ar bourc'hioù hag ar c'hêriadennoù a oa bet savet moarvat nepell diouzh ar Ganol evit dianaout ha par e oa a-benn neuze ijinerezh ha greanterezh Ledeneziz da re hen Europiz an XX vet kantved : kement-se ne oamp ket deuet mat a-benn da spisaat gant hor bannadelloù-arvestiñ a dremene re uhel ha re herrek a-us d'al Ledenez. Da seveniñ va c'hefridi e kasen ganin, ouzhpenn boued kengreizennet evit daou viz bennak, fiñvskeudennerioù ha sonenrollerioù kizidik dreist, ardivinkoù-emreterañ, ur seiz-bann a c'helle treiñ da lazhvann diouzh ret, dilhad aozet diouzh hin al Ledenez,erfin ur benveg skiñwel-skingomz da-zougen, ma c'hellfen gantañ goulenn sikour digant ar C'hreñvlec'h pa vije ezhomm. Dav e oa din a-hend-all reiñ keloù da Omeur bep eil devezh. Ne oan ket chalet;eveldoc'h, a gav din, e oan gwelet mat ha karet zoken gant Omeur ; fiziañs en doa ennon ; me a c'helle ivez kontañ warnañ ; n'en dije ket va dilezet forzh penaos.

Araok loc'hañ e tremenis un nebeut devezhioù er Ranngêr elec'h e kimiadis diouzh va c'herent ha va mignoned. Ankeniet e oant o welout ez aen d'ur vro ouez dianav ha n'oan ket sur da zistreiñ diouti biken. Evelato en em santen-me bagol ha sart, birvilhet va faltazi gant soñj ar veaj dreistordinal e oan o vont da gregiñ ganti. Yaouank ha berrboell awalc'h e oan c'hoazh, evel holl Ranngêriz, e gwirionez, Morgan, ha ne oan tamm ebet en gortoz eus pezh a oa o vont da c'hoarvezout ganin.

D'an deiz merket eta, ur c'halvezour am lakaas da sevel en ur vannadell skañv, a seurt gant ar re a veze kaset bep an amzer da filmañ ha da luc'hskeudennañ al Ledenez. Plavañ a ris er-maez eus ar goadeg, tost da vat dre amañ, elec'h e tleen kavout bigi dilezet gant Ledeneziz ha gouezidi all pa vezent bet o klask treizhañ ar Ganol. An drase a zegouezhe bep an amzer, nemet peurvuiañ e klañve ar re-se diouzhtu goude bezañ tizhet ar ribl all pe er goadeg dost hag int losket hep gouzout dezho gant ar skinoberiusted. En drovezh-se, evel dres, e oa bet lamet ar gourizad skinoberius evit aotren din tremen.

E gwirionez, nepell diouzh an taolead elec'h em boa tapet douar, un hanter lev izeloc'h er c'hreisteiz, a gav din, e tizolois un nebeut bigi ha kanodoù. Pemp miz araok o doa klasket un toullad Ledeneziz treizhañ ar Ganol hag aloubiñ ar ribl all. Aet e oant da vervel e don ur ganienn, un tammig larkoc'h. Eus o bigi hini ebet ne c'helle bezañ talvoudus din nemet ur skaf o gevrgen a oa chomet e ratre vat hag a c'helle servijout din.

Degouezhet e oan war an dachenn e tro an abardaez ha kemer a ris warnon a-benn ar fin ober ur pennad kousket araok treuziñ ar Ganol. Gourvez a ris e don ar c'hanod gronnet er pallennoù am boa degaset ganin. A-us din e strinkellike Karr Arzhur ; dre va mored e huñvreis en avanturioù dudius ha dizañjer! - a grede din - a oa ouzh va gortoz. Nag aes eo d'an den en em douellañ, Morgan !

Antronoz veure e tihunis abred. C'hwek e oa bet an nozvezh din, petra bennak ma oan morzet o sevel da darzhan-deiz. Edo an heol o tiispakañ a-zioc'h an dremmwel, war-du an Enezenn ha, roz ha gwer dindan e vannoù, e taskrene doureier ar Ganol. Merzout a raen ar ribl all kafunet en ur vrumenn skañv.Bountañ a ris ar c'hanod en dour ha me da sevel ar ouel ha da gregiñ er baol.

Ne oa ket tu da zivourzhañ rag-eeun en tu all: re serzh e oa an tornaod eno hag arvarus e vije bet krapat. Diskenn a ris adarre eta war-du ar c'hreisteiz. A-benn un eur bennak e verzis ur frailh e moger ar Ganol. Eeunañ a ris staon va bag etrezek eno ha tostaat a ris ouzh ar voger. Un doare pazenn a oa tri metrad bennak a-zioc'h rez an dour. Nec'het awalc'h e oan oc'h en em c'houlenn penaos tizhout ar bazenn-se pa zizolois a-daol un eor bihan stag ouzh ur gorden e strad ar c'hanod. Kerkent e krogis en eor-se hag her bannis betek ar bazenn. Dre chañs e vanas peg mat eno ha diboan kaer e c'hellis evel-se en em c'horren betek kribenn ar voger en ur gas ganin un nebeut pakadoù ha dafaroù ; edo e soñj ober meur a droiad evit degas an holl vinvioù hag armoù a oa bet pourchaset din er C'hreñvlec'h. Degouezhet el lein avat e voe skoet va spered gant ur c'hlaouenn. Disac'het e oa douar ha mein pounner awalc'h a c'horre ar vriell hag o kouezhañ o doa sachet ganto an eor. Re zon e oa ar Ganol eno avat ha dija e oa krog ar vag da bellaat diouzh ar ribl. Difaragoellañ a ris a-herr betek an diaz. Re ziwezhat e oa avat. Edo va bag o kilañ goustadik hag hi lusket gant an avel walarn. Epad ur reuziad e heuilhis gant ar sell, bezivet mik, ar ouel ruz o risklañ war an dourioù sioul. Damc'houde e tianade ar skaf en ur vogidell skañv tost d'ar gornblegenn dostañ.

Sevel a ris endro betek lein an tornaod, enkrezet evel un emzivad kollet. Epad un eurvezh e chomis azezet e-harz ur wezenn, oc'h en em c'houlenn ha ne rafen ket gwell oc'h en em zistrujañ diouzhtu : n'oan ket evit kemenn d'ar C'hreñvlec'h zoken e pebezh enkadenn en em gaven ; kollet

em boa va armoù hag ar binvioù a zlee aotren din degas un testeni gwirion diwar-benn stad Ledeneziz.

A-benn ar fin e savas kalon din evelato. Ar furaÑ e oa din chom elec'h edon ; gouzout a rae Omeur e oan bet lezet en taolead-se hag abarzh pell moarvat e kasje sikour din pa welje ne rofen ket keloù. D'un dra hepken e ranken diwall : pourchas un tamm boued da zreistvevañ betek ar poent-se. Ar gwellañ eta e oa tostaat ouzh ur gêriadenn bennak ha menel kuzhet en trowardroioù gant ar spi da gavout dre eno un tamm bitailh bep an amzer.

En em lakaat a ris en hent. Treuzet ganin ul lanneg vras e tiraezis ur c'hoad distank a zerv hag a onn intret gant gouloù an heol ha leun a sklerijenn. Neuze e welis ivez laboused o nijal evit ar wech kentañ hag e klevis ivez o geizoù. Er Ranngêr, egiz ma ouzoc'h, Morgan, n'em boa bet tro d'o c'hlevout nemet war vandennoù magnetek bet miret a c'houde an Drouziwezh. Er poent bemiget-se e tizoloen petra oa ar vuhez hag al levenez a gargas endro va c'halon.

Pa voen deuet er-maez eus ar c'hoad-se e tegouezhis en ur vanaleg e bleuñv, hir divent ha strizh, e don ur ganienn melen flamm, ken e skuizhe al lagad o sellout outi. Kej-mesk gant ar banal e kreske ivez ur geot uhel ha moan, gwer disliv ha sec'h ; amañ hag a-hont e souble troioù-heol ramzel o skinoù gwenn war-du ennon, a rez gant va diskoaz, evel dremmoù seder.

N'ouzon ket pegeit e talc'his da vale, Morgan, marteze un eur, marteze div eur, marteze pelloc'h c'hoazh. Ken evurus e oan deuet da vezañ en un taol avat ma ne santen ket mui an amzer o tremen.

En diwezh evelato e skuizhis o kerzhout. Gourvez a ris e gwasked ur bod banal hag en em rois da gousket.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 2

An tour iskis

Betek hanternoz e hunis marteze. Pa zivorfilis e oa savet al loar e-kreiz an oabl ha ken kann e sklaerie ar bed ma tiverke gouloù ar stered hag an oabllistri o unan. Sevel a ris em sav rak kouezhet e oa ar glizh ha riellet e oa va izilie er geot gleb. Ha me da vale da dommañ din. Didrouz e oa ar maezioù, nemet ar sonioù dispis ha skañv a zeue a bep tu : sarac'h ar gwez en ur c'hoad tost,sourrerezh an amprevaned er geot, hiboud ur vammenn nepell diouzhin; betek hounnezh ez is ha me da buñsañ dour diouti ebarzh

bozioù va daouarn ha terriñ va sec'hed.

Skeiñ a ris neuze war-du ar c'hoad ha dont tre ennañ : redek a reas al loar a-dreuz skourroù ar gwez hag hi ambrouget gant koumoulennoù gwenn. Dasseniñ a rae va c'hammedoù war al leur hag ur bagad evned a nijas kuit en ur bipial e-kreiz an deñvalijenn. Erfin e erruis en ur frankizenn ec'hon digor war-du ar Ganol. E lein un tarroz edon; ruzell ar beure a oa oc'h en me ledañ a nebeudoù war an dremmwel, er Reter, dreist d'an Enezenn.

Neuze e spurmantis, nepell diouzh al lec'h m'edon un tour mein o sevel en tu all d'ur stignad gwez. Ha me lusket gant ar ranellder da zedostaat ouzh an tour-se a gemere e gouloù gwenn ar beure stumm diasur un euzhvil bennak digunvez.

Pa voen erru e-harz ar savadur-se e verzis gant souezh e oa div askell e kroaz o treiñ el lein anezhañ hag i livet e gwenn. Un nor a oa digor en traon ; prenester pe kentoc'h tarzhelloù a oa toullet krec'h diaz penn-da-benn betek un doare garid a rae tro ar c'hern.

Ur vilin avel an hini e oa hag epad ur frapad e chomis da zisloagal outi sabatuet mik. Neuze, en diwezh, e taolis tro-dro va selloù ; deuet e oa ermaez eus ar c'hoad; dirazon en em astenne ur blaenenn vras dindan ed, melen aour rak e miz Eost edod ; pelloc'h, war lez ar c'hoad, e oa bet savet un toullad tiez gronnet gant ur voger beulioù ; un hent a gase eus ar vilin d'ar vourc'h.

Pa welis kement-se e stagas va c'halon da lammat em c'hreiz. Degouezhet e oan gant ar ouezidi. Daoust ha mont a rafen d'o c'havout diouzhtu ? En entremar edon. Gortoz a ris un eur pe ziv, azezet war ziri diavaez ar vilin ha me daoubennet. Amzer am boa da vervel gant an naon, a soñje din, kent na zeuje skoazell din a-berzh Omeur. D'ar c'houlz-se, daoust ha ne oa ket ar gwellañ en em glevout gant ar ouezidi ?

Kozh e oa dija ar beure ha n'em boa ket graet va soñj c'hoazh. A-greiz-holl e klevis un den o hopal ; ur c'harr a oa o wigourat , gorrek ; teurel a ris ur sell war an hent. Ur c'harbed pederrodek stlejet gant daou ejen a oa o luskañ goustadik etrezek ar vilin ; ar blenier, ur vazh en e zorn, a oa o vale e-kichen al loened hag eñ ambrouget gant daou vell ki kement ha leueoù war-bouez nebeut.

N'ouzon ket petra a grogas ennon, Morgan. En un taol e voen sammet gant ur barrad spont. Sailhañ a ris kuit diwar an diri hag en ur redadenn e tec'his betek ar c'hoad endro ; eno en em skoachis er brousgwez. Adarre e talme va c'halon em c'hreiz hag e kave din e oa va c'halon o vont da

darzhañ.

Pa voe an noz o serriñ e teuis er-maez eus va c'huzhiadell. Chom a ris ur pennad war api araok nesaat; naon am boa ha soñjal a rae din e c'hellfen adkavout va boued ha va zraoù all am boa bannet en ur bod strouezh tost d'ar vilin p'em boa kroget da dec'hout. Siwazh,kaer em boe klask-diglask ne dizhis ket lakaat an dorn war va flakennoù boued kengreizennet. Skuizhañ a ris o c'hwiliañ a-benn ar fin hag ober a ris va soñj dont tre er vilin ha pourchas un tamm boued eno ma oa tu. En dro-mañ avat e oa prennet an nor ha dre unan eus an tarzhelloù e rankis en em silañ en diabarzh. En em gavout a ris en ur sal vras ; a dastorn,rak teñval e oa an noz dija, e tizolois un dorzh vara segal war un daol hirgarrezek harpet ouzh ar voger. A nerzh va daouarn e tiskolpis un darnenn vat hag her plaouiis, rankles : marnaoniet e oan ; abaoe an derc'hent n'em boa debret begad ebet. O toullbabañ tro-dro e pakis krog en ur picher leun gant un evaj bennak; a lonkadennoù hir e skarzhis anezhañ ; fresk ha put e oa an died-se ha terriñ a reas va sec'hed. Damc'houde avat en em santis badaouet ; ar c'hoant kousket a souras warnon. Gant gras e c'hourvezis war al leur ; a-boan ma oa astennet va izili ganin e chomis morvitellet.

Deiz a oa anezhi pa zihunis. Gant poan en em lakais em c'hoazez ha me da zispourbellañ va daoulagad ouzh ar mogerioù gwenn, an arrebeuri e prenn derv pounner, ar sel barrennet gant treustoù du. Ne veizen ket pelec'h edon. En aner e klasken linennoù eeun ha didorr, livioù lufr ha splann an Enezenn : e neb lec'h n'o c'haven. Neuze en un taol e teuas eñvor din hag em boe soñj eus kement a oa c'hoarvezet ganin abaoe daou zevezh. Kounañ a ris em boa kollet pep tra araok douarañ el Ledenez hag e oan dizifenn a-grenn a-enep da neb en defe klasket va zagañ. Hag an anken a gargas va ene adarre.

A-greiz din prederiañ avat e klevis ur soroc'hadeg er-maez. Mont a ris a lamm ebetek an darzhell ha teurel va selloù tro-dro. Va c'halon a yeas bihan em c'hreiz. Daou-c'hant metrad pelloc'h war an hent e oa bodet ur bagad tud armet, war a welen : goafioù ha gwaregoù a oa ganto, ha chas en o c'hichen, melloù chas, par d'ar re am boa merzet en derc'hent o stlejañ karr ar miliner; ha marvailhoù a oa etre an dud-se, me respont deoc'h, Morgan. Anat e oa e oan bet damwelet en devezh araok p'edon o tec'hout hag e oad a-benn neuze o kuzuliata da c'houzout penaos pakañ krog ennon. Kouz brein am boa d'an armoù a oa aet ar c'hanod, en aner avat !

Ne fogasin ket gant ar pezh a ris neuze, Morgan. Digeriñ a ris an nor a strap hag en em strinkañ, tizh warnon, etrezek ar c'hoad. Ar chas a harzhas hogen den ne gredas redek war va lerc'h.

Diskred o doa moarvat e oan ur boud eus an E-nezenn ha ne felle dezho kemer riskl ebet.

&&&

c'hornog en ur goagal hep ehan ; a-us da vleñchoù ar gwez e kollis ar gwel anezho. Dallet gant ar glav, divarc'het gant ar barr gwall-amzer dichortoz-se e ris va dezo klask ur c'hledour un tu bennak.

Treuzet ganin ar c'hoad e tizhis ur flagenn vihan war-draon. Dija e oa teñval an noz. Paouezet e oa ar glav met gleb dour teil e oan. A-greiz-holl e tizolois un doare foukenn ; digor e oa an nor ; ne oa den ebet enni ; plouz a oa berniet en ur c'horn ; hen ledañ a ris war al leur ha me da c'hourvez warnañ gant dudi. Pemp munud war-lerc'h e oan kousket.

&&&

gavis adarre. Klevout a ris mouezhioù o vourouellat en traon.

En dro-mañ e chomis gourvezet : n'oan ken evit bale tamm ebet. Paket e oan ha paket mat. Moarvat e oa nesaet an engroez ouzh an ti rak toumpi ha safar a gleven war ar straed ; garmadennoù a save bep an amzer. A-benn ur pennad e pignas hiniennoù gant an diri ; divorailhet e voe an nor. Daou soudard a antreas hogen ne oa ket anezho an daou o doa dastumet ac'hanon pa oan kouezhet ergentaou: un arouez bennak a zougent war o hobregon heñvel awalc'h ouzh ur rod dantek alaouret. Ofisourion a oa anezho moarvat. Un tamm brasoc'h egedon e oant, skoaziet ledan. Unan en doa daoulagad pers ha blev du troc'het berr ha gloanek un disterañ ; egile blev melen ha daoulagad gell ; noazh ha kigennet kreñv e oa o divrec'h.

Gant disfiz e sellent ouzhin, garv ha dihegar. Hag int da begañ ennon dizamant ha d'am zastornat da veizañ hag-eñ e oa armoù ganin. Pizh e enselljont ar wisk damvoull a zougen ; arnodiñ a rejont diregiñ anezhañ, da welout ha start e oa emichañs hogen eveljust ne zeujont ket a-benn, ma voent sebezet e doare. Un nebeut geriennoù a eskemmjont en o yezh ; ne intentis grik ebet enno rak ne oan ket boazet c'hoazh da glevout o farlant evidon da vezañ studiet anezhañ a-zevri aberzh kregiñ gant va c'hefridi. A-benn ar fin ez ejont kuit en ur brennañ an nor war o lerc'h.

&&&

hiraezh he donedigezh. Ne welis ket al liv anezhi avat. An daou ward eo a zegasas boued din. Evidon da vezañ hogos pare a-benn neuze n'em boa ilboued ebet gant ar c'herse am boa d'ar vaouez-se, Morgan. Merc'hed awalc'h a oa er Ranngêr moarvat, hogen o c'haout a c'hellen evel ma karen ha nikun anezho, pegen kaer bennak e oa, ne seblante gwall c'hoantus na dedennus zoken. War-du ar vaouez-se avat e kave din ne oan ket sachet gant un anien ken aes da walc'hañ ha naon pe sec'hed, kentoc'h, a soñje din, gant ul lusk kevrinus o tarzhañ a greiz va boud.

Ur sizhun bennak war-lerc'h, pa voen gouest da zivizout un tammig gant va diwallerion e c'houlennis outo piv oa ar vaouez he doa va gweladennet epad va c'hleñved ha diskleriañ a rejont din e oa anezhi un intañvez yaouank chomet hec'h unan penn gant ur c'hrouadur, un inosant bihan bet klañvet da vare e c'hanedigezh ha manet dispered a-c'houdevezh. Lazhet e oa bet he gwaz en un emgann a-enep d'ar ouezidi. Edo o chom er gêrbenn neuze. Evit ankounac'haat he gwalleur ha terriñ d'he glac'har he doa goulennet dont da labourat en ur gendrev war harzoù ar reter. Ober a rae peurvuiañ war-dro ar c'hlañvdi. D'ar mare-se avat n'he devoa den da brederiañ hag ambroug a rae an eosterion war ar maez betegout na vije ezhomm anezhi. Ne zistroe d'ar gêr peurvuiañ nemet diwezhat da noz.

Tremen a reas an deizioù. Enoeiñ a raen. An daou ofisour a zeuas endro d'am c'havout. Dezrevell a ris neuze e oa ac'hanon un tec'had a felle dezhañ mont a dre krabanoù Omeur. Drouklivañ a ris par ma c'hellis buhez ar C'hreñvlec'h koulz hag hini ar Ranngêr. An daou ofisour o doa selaouet ac'hanon hep troc'hañ gwech ebet va c'homz ouzhin, kendrec'het ha spontet a-wechoù e doare, diskredik ha goapaus meur a dro ivez, a gredan. Pa voe echu ganin va danevell e tisklerias an duard - an hini bourrusañ eus an daou, war a soñjen - e oa prest awalc'h d'am c'hrediñ daoust pegen diwirheñvel bennak e oa kement am boa displeget. "N'hoc'h eus ket kaset armoù ganeoc'h ha rak-se e vefemp techet da soñjal hoc'h eus kontet deomp ar wirionez," emezañ. Padal n'en doa ket perzh da zivizout netra em c'heñver ha dav e vije dezho goulenn ali pennadurezhioù ar gêrbenn. Netra heñvel ne oa c'hoarvezet betek neuze hag en un degouezh ken dic'hortoz n'oant ket evit sammañ ur giriegezh a yae dreist d'ar veli o doa.

Diouzh an emwel-se e tennis mad evelato : lezet e voen em frankiz war ziviz avat nad ajen ket er-maez eus ar vourc'h hep bezañ amheuliet gant daou ward.

Roet e oa bet din dilhad egiz re holl Ledeneziz ar vourc'h-se : bragoù e mezer louet, stardet en traon gant bodreoù ler, ur c'hrez marellet, ur chupenn e gloan glas brochennet ; ur vantell ledan gant ur c'hougoul a voe profet din evit ar goañv, rak den ne zouge anezhi d'ar c'houlz-se eus ar bloaz. Un doare kasketenn kinklet gant brizhelladurioù a bep seurt am boe war ar marc'had. Krog e oa va barv ha va blev da greskiñ. Poan am beze d' en em anavezout va unan pa sellen ouzhin en ur melezour bennak met frealz a gaven o soñjal ne vije ket mui tu abarzh pell d'am diforc'hañ tamm ebet diouzh ar peurrest eus Ledeneziz a oa o vevañ endro din.

Hir e oa an amzer din bepred avat rak, egiz m' em eus lavaret deoc'h, e oad erru da goulz an eost hag ar pep brasañ eus annezourion ar vourc'h a oa o tevezhiañ war ar maezioù tro-dro. Serret e veze an noz pa zistroent. D'ar c'houlz-se edon kraouiet endev ebarzh va c'hambr rak kredapl e oa ne oan ket deuet a-benn da c'honit a-grenn fiziañs an daou ofisour. N'em boa tro da welout den, koulz lavaret, rak ar vugale o unan a ambrouge o c'herent.

Un deiz koulskoude e c'hellis merzout ar vaouez a oa bet ken evezhiek em c'heñver. D'ur sadorn e oa. En devezh-se, evel da sul, ne laboure ket Ledeneziz. Ar vugale a oa o c'hoari deñgoù en alezioù ; merc'hedigoù a oa o kas da bourmen poupigoù livachet holl ebarzh kirri koad bihan pederrodek. An darn vuiañ eus an dud vras avat a oa neuze e c'hoariva ar vourc'h adreñv an iliz : eno e veze graet kanadegoù ha displegadegoù a bep seurt, filajoù ha festoù-noz.

A-greiz-holl, war ur bank e-kichen liorzh ar c'hlañvdi, tost d'ar voger-beulioù, em boa spurmantet ar vaouez he doa graet war va zro. Ur c'hrouadur a oa ganti war he barlenn. Ruziet he doa ouzh va gwelout ha distroet he doa he fenn. Ha me genaoueg ha ma oan e oan chomet amparfal, hep krediñ fiañval, o toujañ he spontañ pe he feukiñ, teoget gant trolinenn skañv un dremm wenn a stoue war-du ur bugel a leñve.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 6

Ur c'hrennad eus istor al ledeneiz

Meur a zevezh a oa tremenet abaoe m'em boa kejet gant ar vaouez yaouank. Enoeiñ a ris adarre. Peurliesañ e valeen va unan penn dre ar straedoù, o sellout ouzh ar vugale o c'hoari. Kantren a raen war-dro ar saverez-yer

a oa staliet er-maez eus ar gael, war ribloù ar stêr ; un nebeut maouezed a rae war he zro. D'abardaez e tistroe an eosterion en ur ganañ ; kan ha koroll a veze a-wechoù da noz, dreist-holl da sadorn ; un tantad a veze enaouet e-kreiz ar blasenn vras ; ar re yaouank a chome da ebatal betek hanternoz. Menel a raen da sellout outo. A-benn neuze o doa kroget an dud da gustumiñ ouzhin ha c'hoarvezout a rae gant darn zoken toullañ kaoz ganin.

D'ar sul avat ne oa na labour na diduamant. An holl dud en em vode en iliz da veure ; lidoù hir a veze sevenet ; pa dremenen dirak ar porched e kleven kanennoù an holl dud-se ; kaer ha meurdezhus e oant ha plijet e vezen o selaou anezho.

Komzet em eus deoc'h eus ar c'hoariva, Morgan. Un drovezh e tichañsas din mont da arvestiñ ouzh un abadenn. Ar re yaouank a oa o tisplegañ ur pezh-c'hoari. Treuzwisket e oant en un doare iskis gant tokoù feltr ha rochedoù dantelez ; divizoù hir a voe ganto ma ne gompremis nemeur a dra enno. Hervez a voe diskleriet din gant un den kozh bennak a oa azezet em c'hichen, epad an ehan-c'hoari, e taolenne an oberenn-se amzer dremenet ar vro,araok an drouziwezh.

Dres, tro am boa bet en devezhioù-se da varvailhat gant unan eus an ofisourion a oa deuet d'am gweladenniñ er penn-kentañ. Lanscc'h e oa e anv, an hini a zo ouzh va ambroug bremañ, Morgan. Hemañ a zlee va emheuliañ betek ar gêrbenn ha dibabet e voe da vezañ va eiler pa voe anv a dagañ an Enezenn. D'ar c'houlz-se e teraouas hor mignoniezh.

Displeget en doa din berr-ha-berr petra oa bet istor al Ledenez a c'houde mare an Drouziwezh. Distrujet e oa bet a-grenn an holl gêrioù a oa bet savet el Ledenez ha war un dro ãn holl leuradurioù mekanikel ha kalvezel a oa diazez sevenadur al Ledenez a neuze. En un taol o doa dioueret an dud a zreistveve er vro-se tredan ha tireoul, glaou hag atom ; pevar-ugent dre gant eus ar boblañs a oa aet da get en un taol ; nebeutoc'h moarvat eget er Reter elec'h e oa bet distrujet pep buhez koulz lavaret hogen spontus awalc'h e oa bet ar walenn evit lemel groñs diouezient ar pred-se. Ar re na oant ket bet lazhet gant an armoù atomel ha skinel a oa bet dienet gant ar c'hleñvedoù -red hag ar poreadurioù. Ne oa chomet nemet kreizennoù bihan tre a boblañs strewet amañ hag ahont war ar maezioù. Mil poan o devoe d'en em vevañ, hep benveg nag ardivink na mekanik ebet ken koulz lavaret. N'o doa ket mui kezeg zoken. Hep dale, war ar marc'had, a-benn ur c'hantved pe zaou e oa kresket ar goadeg endro e pep lec'h dre al ledenez; difoeltret mik e oa bet an hentoù kozh ; dispartiet e oa bet neuze da vat ar meuriadoù an eil diouzh egile. A bep

seurt a oa anezho. Er gevred, en hanternoe uhelañ, er biz, hag e-kreiz al Ledenez e veve diskennidi gallegerion, dishiliet an darn vuiañ anezho diouzh hañvourion hag erger-zhourion eus ar Reter hag a oa o tremen er vro da vare an Drouziwezh. Deuet e oant da vezañ gouez a-grenn; disoñjet o doa skritur ha lennegezh ; bevañ a raent diwar pesketae-rezh, hemolc'herezh ha kutuilherezh ar frouezh epad an hañv. Padal, ar re a oa o chom er Gevred, tost awalc'h d'ar Ganol, a oa savet d'ul live uheloc'h a sevenadurezh. Gouest e oant da c'hoveliañ an houarn ; armoù o devoa ha tagañ a raent alies awalc'h ar c'hendrevioù a oa bet nevez diazezet e Reter ar vro.

Ar stad ledenezat ne oa bet ganet nemet pemp kant vloaz bennak araok, p'o doa en em strollet un toullad meuriadoù a oa manet a skign a dreuz al ledenez betek neuze. Kentañ tra a oa bet divizet avat e oa bet diazezañ ur gêrbenn nevez dres e-kreiz al Ledenez, e Loronan-ar-Menez. Alese e oa bet aozet hentoù dre ar goa-deg da unaniñ bourc'hioù ha kêriadennoù pennañ ar vro. Ur gouarnamant hag ur mererezh a oa bet savet ; breudoù a veze bodet bep eil bloaz da vouezhiañ al lezennoù ; an hini bouezusañ e oa bet an hini a selle ouzh adc'honezadur tiriegezh al ledenez en he fezh, difraostadur ar goadeg hag aloubadur an aodoù. Seurt oberenn ne voe ket kaset da benn hep bec'h ha darbar o devoa bet gant ar ouezidi en hanternoz hag er Gevred dreist-holl. Hanter-kant vloaz kent ne oa ket dibaot an emgannoù hag ar c'hrogadoù endro d'ar c'hendrevioù a oa bet savet da drevadenniñ ar vro.

Ar boutinelerezh a rene er c'hendrevioù-se ; an douar zoken a oa d'ar gendrev ha n'eo ket d'ar c'honi-deion. Er peurrest eus al Ledenez avat e oa perc'hennet an douar gant prevezidi nemet ne c'helle ket ar re-mañ prenañ na werzhañ hep aotre ar stad ; legadiñ o zachenn a c'hellent, nemet d'o bugale nemetken. An tachennoù o unan a oa bet darnaouet gant ar stad diouzh ezhommoù an tiegezhioù.

Ar c'henwerzhioù hag an ijinerezhioù a oa feurmet ivez da brevezidi hogen kontrolet gant ar stad a ziwalle da ingalañ e doare al leveoù etre ar geodedourion.

Ne oa ket bet heñvel an traoù atav el Ledenez. Er penn-kentañ e oa deuet a-benn un toullad a ledeneziz da strollañ domanioù ha gladoù bras divent war o anv ; enno e implijent aklaved, an darn vuiañ anezho gouezidi prizoniet en emgannoù hogen ivez keodedourion barnet evit dleoù. Kement-se en doa roet tro d'un dispac'h da darzhañ a c'houdevezh ; neuze eo e oa bet diazezet ar boutinelerezh. D'ar c'houlz-se ivez e oa bet lakaet ar gristeniezh da gravez

a-berzh-stad. Darn a glemme, eme Lansoc'h, en abeg d'ar mac'homerezh.

Klask a ris gouzout pegen dreist e oa rez sevenadurezh Ledeneziz da hini ar Ouezidi. Adal ar penn-kentañ, en doa displeget din Lansoc'h adarre, e oa bet gouest Ledeneziz da eilskrivañ al levrioù a oa manet dezho diwar -lerc'h Ledeneziz ar marevezh kent an Drouziwezh. D'ar c'houlz-se, a-hervez, e veze lennet er vro-mañ kalz a skridoù en ur yezh estren a denne, war a greded, da hini ar ouezidi. Ne oa chomet avat roud ebet eus al levrioù -se."Ur goulakadur souezhus en deus kinniget nevez zo unan eus hor gouizieion da ziskleriañ ar c'hevrin-se," en doa kendalc'het Lansoc'h. "Dre ma c'hellent pourchas levrioù seurt se diouzh sourr, ma karent, ne daole ket Ledeneziz kalz a bled outo. Ar skridoù e yezh ar vro avat hag int paot gloevoc'h a veze miret gant kalz aked gant ar berc'henned anezho. Keinet e oant bepred; ar follennoù anezho a-wechoù a oa gwarezet gant un doare kenig iskis treuzwelus peg ouzh ar paper. Evel-se n'o doa ket gellet breinañ. Ur mister all a oa stag ouzh an hen levrioù-se ha n'oad ket deuet mat a-benn da ziskoulmañ. Skridoù deuet deomp a ziwar hanterenn gentañ an ugentvet kantved a oa moulet ha doareet kaer awalc'h peurvuiañ evito da vezañ distank kenañ. A c'houde 1950 e teuent da vezañ niverusoc'h hogen moulet disteroc'h egiz pa vije kilet a-greiz-holl gwariziad Ledeneziz. Adal 1985 e oant bet moulet brav adarre ha kalz stankoc'h war un dro. Ar c'hoarvezadenn-mañ avat a c'hellomp kompren dre ma oa bet savet d'ar mare-se an eil riez ledenezat a badas betek an Drouziwezh..."

Hervez a zisplegas Lansoc'h din neuze e oa bet diazezet an trede riez eta war-dro ar bloavezhioù 2.530. An daou zarvoud meur a oa degouezhet diwar neuze e voe da gentañ an Dispac'h a oa bet meneget endev gant Lansoc'h, hag unan all a voe diskuliet din neuze : dizoloidigezh levraouegoù stank ha pinvidik meurbet er yezh ledenezek hag e yezhoù all kar da houmañ. Klenket e oa bet an dastumadoù levrioù-se ebarzh dalc'herioù aozet diwar un danvez diverglus bennak, dianav krenn da Ledeneziz, ken start ha dir avat ; an dalc'herioù-se a oa bet kuzhet ebarzh goudorioù enep-atomel bet savet e deroù an XXIvet kantved pa hañvale dic'hallusoc'h-dic'hallusañ herzel ouzh dichadennadur an erevent hag ar goudorioù-se o unan a oa sanket don en douar, marteze dek metrad bennak dindan an atil. O klask toullañ ur riboul, tost d'ur porzh war aod ar c'hreisteiz e oa degouezhet hon ijinourion ganto, d'an 23 a viz Gouere 2.732. Graet e oa bet eus an devezh-se ur gouel broadel hag a oa anvet "Gouel an Dizoloidigezh" hag a veze lidet bep bloaz hep mank.

E gwirionez, gouzieion al Ledenez ne oant ket deuet a-benn c'hoazh da intent kement a oa skrivet el levrioù-se, dreist-holl el levrioù skiantel : an arnodadoù a oa deskrivet ha deluniet enno ne c'hellent ket bezañ sevenet dre ma rae diouer danvezioù hag ardivinkoù n'oad ket evit dedeurel, da skouer e ser tredanouriezh, a lavaras din Lansoc'h.

Un harp bras o devoa kavet el levrioù-se evelato evit kas war-raok ha diorren o sevenadur. Dre en em harpañ war daolennadur un ardivink anvet "liestennerez" er skridoù kozh-se, hag a zo eeun awalc'h, e oant deuet a-benn da aozañ binvioù-moulañ gant ur follenn gouevr moan-moan peg ouzh ur ruilhenn brenn. Ar startañ avat e oa bet danzen ul liv ha dreist-holl ur paper a zerefe ouzh an doare-moulañ-se. Abaoe un ugent vloaz bennak e oant krog ivez da voulañ gant lizherennoù ploum met darn eus ar voulerion a oa boaz ouzh ar follennoù kouevr engravet ha ne c'houlent klevout anv eus ar moulerezh nevez -se. A-hend-all, padet e oa ar c'hiz kozh a zornskrivañ al levrioù pennañ en tiegezhioù, dreist-holl al levrioù sakr, egiz ma reont anezho, hag a zo skeudennaouet kaer meurbet ganto peurvuiañ. E pep tiegezh o deus ivez dornskridoù a bep seurt ; lod anezho a zo anvet rummdanevelloù; eñno ez eo displeget istor ar meuriad ma aparchantont outañ hag hir kenañ ez int a-wechoù.

&&&

o c'hoari gant un doare mell a vannent an eil d'egile. A-greiz-holl em boa merzet ar vaouez ; edo o tigorntroiañ a ziadreñv an ti, krog en ur gorbell, he c'hrouadur ganti war goubl be brec'h. Prim e oan deuet d'an traon. Ouzh va gwelout e oa chomet ar vaouez krenn a-sav, abafet, ne-c'het ha taeret war un dro ; ruziet he doa trumm ha stouet he selloù. Dipitet e oan bet hag imor a oa savet din. A-benn ar fin em boa distaget :

- Marteze ez it da ober un dro. Daoust hag hoc'h ambroug a c'hellfen ?

Divroc'hañ he doa graet ar vaouez. Diwar herr he doa respontet :

- Re hegarat ez oc'h. N'eo ket dav. O vont d'ar gêr emaon. Koulz e ve deoc'h mont gant ar wazed.

- N'on ket evit kemer perzh en o c'hoari. Gouzout a rit ez on un diavaezad.

- Gran," emezi. "Un dro e vefe deoc'h d'ober anaoudegezh." Ur gwennc'hoarzh a oa digloret war he diweuz. Staget he doa da vale ha me a oa aet d'hec'h heul. Tremenet e oamp e-biou d'ar saverez-yer. Polezi e-leizh a oa eno o pigosat, o ragachat, o tiskrabat, evurus dindan an heol splann.

Kroget en doa ar c'hrouadur da ouerouzat. Hag hi neuze d'azezañ war ur bank, etal ar gael ha da luskellat he mab en ur ganañ. Hep gouzout mat perak e oan displijet gant an dra-se. Troet em boa va selloù etrezek ar yer a bare warnon neuze o lagadoù ront sabatuet e penn o gouzoug hir. Ha me da gounañ kalvezourion ar C'hreñvlec'h, m'em boe c'hoant da c'hoarzhin. Luat evned, a soñjis. Un nebeut kammedoù war-du enno a ris : nijal a rejont kuit en ur frapañ o divaskell ha sklok ganto ken e oa.

- Deuit ganin," a c'hourc'hemennis.

Sebezet gant ton va mouezh e oa aet en he sav ha deuet d'am heul. Gant un neuz aonik e valee war va lerc'h. Hedañ a ris ar stêr. Glav a oa bet e-doug an devezhioù kent ha savet e oa an dour betek ar glannoù; elestr ha raoskl a greske war ar brielloù. Pelloc'hik e oamp tremenet dreist d'un dreuzell hag en em gavet en ur peurvan elec'h e oa buorzhet un tropellad saout. Un toullad bugale a oa eno oc'h ebatal : o brozhioù ruz flamm a droc'he iskis unvanded c'hlas ar c'heoteg.

- Du-se e vimp sioul," emeve, o tiskouez ur bod haleg e penn ar prad. Pa voemp erru di e chomjomp a-sav hag ar vaouez a bozas ar c'hrouadur war ur skerb en disheol.Homañ a roe peoc'h a-benn neuze ; serr e oa e zaoulagad ha ne fiñve ket mui. Pell e chomas ar vamm da sellout outañ,penndaoulinet en e gichen er geot gleb, juntet he daouarn. Daou vloaz hanter bennak a ranke kaout ar sioc'han divalav-se hag en em c'houlenn a raen, desped ha brouez ennon,penaos e c'helle ar plac'h-se hag hi poellek

a-hend-all, hep mar, bezañ nay gant ar c'horrig diskiant -se. Er Ranngêr hor bije bet diouzhtu an difagras eus seurt ampistu. Raktal e vije bet lamet hevelep brizh vuhez ha fiziet ar relegenn d'an esmolerez-atredoù.

- Perak e talc'hit atav ganeoc'h an amprevan -mañ ? " a c'houlennis trumm.

Ar vaouez a droas souden war-du ennon,dispourbellet un disterañ he daoulagad gant ar saouzan hag an anoaz. Goude termal e-doug ur serr-lagad e eilgerias :

- Va mab eo, aotroù," emezi en ur ruziañ.

- Gouzout mat a rit ne bareo biken..."

Divalvennet he doa, dour en he daoulagad.

- N'eo ket ul loen, un ene en deus..."

Va diskoaz am boa hejet, hegaset. N'ouzon peseurt anien drouk am luske neuze : bourrañ a raen o verzout liv ar glac'har hag an dispi en he c'herc'henn.

- Hag an tad ?

Hogos e oa d'ar vaouez leñvañ. Derc'hel a reas warni koulskoude. Taeraat a reas.

- Moarvat ez eo bet lavaret deoc'h ez eo bet lazhet," a zivegas en diwezh o tasprezeg.

- Hag hennezh en doa fardet deoc'h ar marmouzmañ emichañs ?

- Klañvet ez eo ar bugel da driwec'h miz," emezi, mouk he mouezh.

An daeroù a oa tarzhet en he daoulagad ; gouelañ a rae. Ha neuze, Morgan, em boa santet evel ur pistig loskus gwrizienn va erez ha va gourvenn, ya, va fallagriezh, rak war un dro e save a greiz va boud, evel ul lanv, ar c'hoant diharzus da berc'hennañ ar vaouez-se en em nac'he ouzhin. En un taol e veizis e oan deuet da vezañ heñvel ouzh ar peurrest eus Ledeneziz, e oan deuet da vezañ unan anezho, chivouz evelto.

Ar vaouez, padal, he doa kemeret ar c'hrouadur etre he divrec'h ha tec'hout a rae diouzhin egiz pa vijen bet an droukspered e unan.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 8

An Ankoù

Distroet e oan va unan d'ar gendrev, dipitet ha melreet, drouklaouen ganin va unan. Gwell e vije bet din, a soñjen a-c'houdevezh, damantiñ d'hec'h albac'henn ha gonit he fiziañs tamm ha tamm. Gwall amparfal e oan bet.

Goude koan e oan diskennet endro war al leurgêr.

Un toullad avreloded a oa o c'hoari troadig-kamm dindan ur wezenn gistin ; pelloc'h e oa gwazed oc'h ober ur sachad gouren : an arvesterion a stlake an daouarn dezho hag o atize a heligenta ; chom a ris da sellout outo. Unan eus ar c'hourenerion a oa bet o tiwall ac'hanon er penn-kentañ. Pa voe echu ar gevezadeg e teuas davedon hag eñ da ævel marvailh ganin.

- En em blijout a rit mat amañ ? " a c'houlennas, karadek, en ur weañ e varbustell etre e vizied. Un den mentet krenn e oa, skoaziet ledan, blev melen rodellek'd ha daoulagadrdu dezhañ, fur stumm korf hag a gaver istank awalc'h etouez Ledeneziz.

- Ya, awalc'h," emeve, diwar beg an teod, gant kertri.

- Hir eo an amzer deoc'h emichañs. N'hoc'h eus netra da ober amañ.

- Dres," a respontis. "Enoeiñ a ran."

Egile a sec'has an dour-c'hwez diwar e dal gant kil e zorn.

- N'en em chalit ket," emezañ e kuzulig. "Ne chomot ket pell er gendrev-mañ. War am eus klevet ez aimp d'ober un tammig tro betek Loronan-ar-Menez abarzh pell. Ha c'hwi a ambrougo ac'hanomp."

Gwenc'hoarzhin a rae ouzhin egiz pa vijen bet kenwaller dezhañ. Sebezet ha tregaset e oan bet avat gant ar c'heloù-se.

- Ne ouien ket," emezon, sec'h va ger. Ha pellaat a ris.

Treuziñ a ris ar fozell ha dont endro war ar maez. Bremañ ne veze mui kavet abeg pa choarveze ganin mont dreist d'ar sklotur. Skeiñ a ris war-du ar c'hoad elec'h em boa en em guzhet teir sizhun araok. Tost d'ar vilin e verzis ur vodennad verc'hed azezet war al leton. O wriat pe o vrodañ danvez e oant, a gave din. O nesaat avat e spurmantis en o mesk ar vaouez em boa divizet ganti araok koan. Troet he doa trumm he fenn p'he doa anavezet ac'hanon. Chifet ha doaniet e oan pellaet diouti neuze. Ur sell a ris war he zu evelato abarzh dont tre er c'hoad: edo o klask lakaat he c'hrouadur da c'hoari. Biken ne vije tu d'he dibennadiñ, a soñjis.

Dre ma kerzhen dindan an deil avat e save din nec'h hag enkrez. Moarvat ne vanjen ket pell eno. Kaset e vijen da greiz al Ledenez. Neuze avat ne vije mui chañs ebet din da zistreiñ d'an Enezenn... nemet e vefe kaset war va lerc'h kalvezourion armet. Hogen, armet dreist egiz ma vefent, daoust ha sur e oa e tapfent ac'hanon bev ? E gwirionez ne welen diskoulm ebet d'al luziadell m'edon paket enni. Digalon ha tristidigezh en em sile ennon. Ivez, dizoleiñ a raen a-greiz-holl e karen ar vaouez-se, Morgan, ha na c'helljen biken tremen hepti. Hag ur

c'hwekter bennak a gaven neuze e-kreiz va c'hwervoni.

Epad un eur bennak e pourmenis va unan penn. A-benn ar fin e tistrois d'ar c'hendrev war va fouez. Eizh eur hanter e oa. En em deurel a ris war va c'holc'hed hag e vanis kousket raktal. Broc'het ha rec'het e oan o sevel da vintin antronoz. Brifet va zammig lein prim-ha-prim en em strinkis ermaez gant an dezo d'ober un dro-vale. Treuziñ a ris ar stêr ha tizhout ar peurvan. Un nebeut merc'hed a oa eno o lecañ lien da sec'hiñ war ar geot hag ar girzhier. Pelloc'h avat en ur prad all e oa ur wrac'h kozh o c'horo ar saout: abred e oa c'hoazh. Gant doñjer e sellen outi. Loustoni hag hudurniezh a gaven e pep lec'h. Koun a zeue din a laezh ar Ranngêr aozet ez eeun diwar glazur, fresk ha frondus, hep tremen dre an anevaled dopez ha loudour-mañ.

Ar velkoni a gargas va ene. Gourvez a ris dindan ar wezenn haleg e penn ar prad hag e chomis da lonkañ soñjoù. Heskinet e oan gant koun an inosant bihan douget gant he mamm. Da vihanañ, a zezeven adarre, ne veze ket feuket ar sell gant hevelep c'hwitadennoù hag euzhadennoù en Enezenn ; ne vijent ket lezet zoken da welout ar gouloù; distrujet e vijent adal o engehentadur.

Pa voe tost kreisteiz e savis em sav. Mouest e oa avat an andred elec'h em boa gourvezet ha glazet e oa va izili. An dra-se a blantas imor ennon.

P'edon o tenesaat ouzh an dreuzell e verzis a-daol-trumm ur maread a dud, bugale ha merc'hed an darn -vuiañ anezho o teredek war-du ar stêr, tost d'ar c'hendrev, e-harz ar sklotur..Difraeañ a ris. Pa voen erru etal an tolpad-se a dud avat e vanis krenn a-sav ; merzet em boa ar vaouez a garen ha, mezh ennon, ne greden ken en em ziskouez dirazi. Meizañ a ris avat e oa un nebeut merc'hed all o kazeliañ anezhi hag o klask reiñ kalon dezhi. Aters a ris ur paotrig a oa o vargediñ tro-aze. Respont a reas ne ouie ket mat petra oa c'hoarvezet nemet e oa kouezhet ur c'hrouadur en dour hag e oad o furchal er stêr da gavout e gorf.

E gwirionez e oa un nebeut paotred yaouank o c'hwiliañ gant goafioù e strad an dour. A-greiz-holl e anadas stumm ur c'hrouadur a greiz ar froud. Ur serrlagad war-lerc'h e voe sachet ar c'helan bihan war ar ribl. N'em boa ket bet amzer da anavezout anezhañ. Prim

e oa bet gronnet en ur pezh lien ha douget a-herr a ziwar selloù e vamm. Houmañ avat he doa laosket ur yudadenn skiltrus. Ne voen ket evit gouzañv doare he glac'har. En em dennañ a ris, tizh warnon.

Ar gwall zarvoud a zo nevez c'hoarvezet epad hor beaj en deus va lakaet da eñvorañ va c'hejadenn gentañ gant an Ankoù war zouar al Ledenez. Hogen hemañ a zleen adkavout e pep lec'h hag e pep amzer a c'houdevezh. Ha biken ne c'hellin kustumiñ outañ, Morgan.

Repuiñ em boa graet ebarzh va lojeiz evel ul loen gloazet. Un test ankeniet ha spouronet e voen d'an noz-veilh ha d'an obidoù ; gant braouac'h e arvestis ouzh ar c'horf gwenn koar hag e klevis tachadur ar c'heler, morzholiadur didrugar al lezoù o vobiñ e tour an iliz, hiboudadeg difraezh ar bedennerion endro d'ar varvskañv, heñvel ouzh ar mordrouz - ken na euzhis en diwezh, Morgan. ouzh an holl lidoù-se ha n'o devoa ken da bal nemet kounañ donedigezh didec'hus an Distrujer.

Anna a felle din gwelout avat (rak Anna e oa hec'h anv, Morgan). Manet e oa dilavar ha sioul goude bezañ diavaezet he ranngalon o tifronkal dizalc'h er penn-kentañ. En iliz avat he damwelis difiñv eharz an arched bihan, gwenn evel un delwenn varmor ; he diweuz hepken a fiñve bep an amzer hogen klemmvan ebet ne zeue ganti.

Glav a rae en devezh ma voe douget ar c'horfig dister d'ar vered nevez, adreñv an iliz. Ne oa bolz-strink ebet d'hor gwareziñ. Koabrennoù diharak a rede izel, penn-da-benn an oabl ; barroù korventenn a heje trumm deil ar gwez endro d'ar bezioù en ur leuskel c'hoarzhadennoù yud.

Chomet e oan un tammig a ziforc'h diouzh an engroez. Anna a oa war ar renk kentañ. Paket e oa enur sae wenn hir ; risklet e oa ar c'habell diwarhe fenn; hanter dispak e oa torkad pounner he blev melen ; bep ar mare e nijelle ur guchennad gant an avel ha gant e dorn moan ha boull astennet ouzh hec'h ividig e klaske derc'hel warni. Pe daoust ha sec'hiñ he daeroù a rae ? Nann, disonik e chome ; komzoù ar beleg a oa sammet gant an avel hag en em golle en amzer. Ar flammig a luc'hediluc'he er predoù kent a oa mouget da viken.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 9

El levraoueg

Un trivliad nevez a oa digloret e don va c'halon

diheverz kaer, evel ar garantez, Morgan, an druez an hini e oa, ya, an druez, hag ivez un tamm morc'hed o soñjal e oan bet divalav awalc'h en he c'heñver hep abeg ebet. Un ezhomm iskis awalc'h am boa d'he digoll ha d'en em zasprenañ va unan. An aergelc'h, marteze, a oa kiriek d'an dra-se rak ur vuhezegezh strizh o devoa Ledeneziz ha, dreist-holl, kendreviz. Kement-mañ am boa merzet avat : reiñ a c'hellen un dra bennak d'ar re a veve war va zro dre renta servij e stumm pe stumm, pezh a raen o kinnig ober labourioù bihan da dud kozh pe wragez sammet gant ur bec'h re bonner. Er Ranngêr avat ne raen diouer da hini ha nikun n'en devoa ezhomm ac'hanon ; me kennebeut n' em boa dober a neb. Hep merzout din e oan deuet e berr amzer da zilezel tro-spered an Enezenn da gemer hini al Ledenez, Morgan.

Tro am boa bet da adwelout Anna un nebeut devezhioù war-lerc'h an darvoudoù-se. Echu e oa an eost e doare ; dastumet e oa bet an ed war-lerc'h an dornadeg, en ur c'hrignol vras, tost da skiber ar chas. Da noz e oa bet ur gouel bras; un tantad a oa bet enaouet; an dud yaouank o doa kanet ha korollet ; kevezadegoù a oa bet ivez : lammat dreist d'an tantad ha troioù ouesk a seurt se. Evet e oa bet un doare likor graet gant mouar du ha spezad, goular awalc'h e gwirionez, ha na veze aotreet, a-hervez, nemet da gañver hevelep degouezhennoù, ma oa bet tommet d'un toullad paotred yaouank ha ma oa savet rioterezh etrezo, gwell a se avat, hep gwall zisoc'h ebet da gement-se.

Faezh e oan aet a-benn ar fin ha graet em boa va menoz mont da gousket. Pa oan o tostaat ouzh an ti avat e kredas din merzout Anna, un tamm adreñv renkadoù diwezhañ an arvesterion, hec'h unan penn ; damsklaeriet e oa he dremm gant dameuc'h an tantad o vervel ; difiñv e oa hag hi harpet ouzh kef ur wezenn, war ribl al leurgêr ; e-doug ur serr-lagad e oan bet dalc'het gant ar c'hoant da vont daveti ha da gomz outi. Petra em bije lavaret dezhi avat ? Neuze e kounis he c'hañv hag he lezel a ris.

Antronoz e oa hinon an amzer. D'ur merc'her edod. Abred diouzh ar mintin, goude bezañ debret youd kerc'h hag ur soubenn avaloù douar bennak, egiz ma veze degaset din bep beure da lein, ez is d'ober un droig vale war ar maez.

D'an ampoent e oa an heol o tiguzhat a ziadreñv ar vilin, dreist d'an dorgenn. Krog e oa dija gwazed ar gendrev gant o labour (kendrev Salaun pe Kêrvenieg oa anv ar gendrev-se, Morgan ; n'em boa ket lavaret deoc'h marteze). Un aridennad kirri stlejet gant ejened a oa o skeiñ war-du ar vilin. Bep an amzer e c'hoarveze

an dra-se, peurliesañ da verc'her : malet e veze neuze ar gwinizh a oa ezhomm evit pobañ bara ha fardañ krampouezh da dud ar gendrev evit ar sizhun.

Edon o sellout ouzh an dibunadeg-se eta pa spurmantis Anna a oa tont en arbenn din war-du kêr. He saludiñ a ris. Goude termal e respontas din. Treuziñ a ris ar pont endro war he lerc'h.He zizhout a ris p'edo oc'h antreal e klañvdi ar gêriadenn.

- Arabat eo deoc'h dont amañ," emezi."Bugale glañv a vez prederiet ganin er mare-mañ."

Nerzhus e oa he zaol mouezh, hep garventez ebet avat. Liv ar skuizhnez a oa en he c'herc'henn hogen bepred e kaven en he daoulagad gell ar memes douster.

- Perak ne ra ket o mammoù war o zro," a c'houlennis, dipitet.

Ur mousc'hoarzh a voe tost da ziglorañ war he diweuz.

- Ar mammoù-mañ o deus awalc'h a labour gant o bugale all," emezi.

Troet he doa trumm he fenn ha deuet e oa tre en tiadur hir hep ober muioc'h van ouzhin.

Kantreet em boa adarre er gendrev, enoeet. Ur weladenn am boa graet da stalioù ar c'halvez hag ar poder ; un nebeut labourerion a oa o kilviziañ pezhioù arrebeuri pe o turgnañ listri. Kalz a aked hag a ampartiz a lakaent en o zrevell. Bamañ a ris dreist-holl ouzh an hini a aoze priajoù ; gant ur gwernis lufr ha flamm e live taolennouigoù koant diwar ar vuhez er gendrev. Hegarat e oa an holl dud-se ha kemer a rejont poan da ziskleriañ din un tammig seredoù o micher.

Trechalet e oan bepred avat gant ar vaouez-se, Morgan. Egiz ur gor e-kreiz va c'hig e oa ar garantez a vagen eviti ; n'oan ket evit argas diouzh va faltazi ar skeudenn anezhi : dalc'hmat edo em c'hichen, ne vern pelec'h ez aen.

Goude merenn e pourmenis gant an dezo da gejout ganti. P'edon o spial anezhi nepell diouzh ar c'hrignol voutin he merzis o tont tre en ur savadur hir ha n'ouien dare da betra oa mennet. Kerkent en em strinkis war he lerc'h hag e tigoris an nor a strap : ne oa ket prennet.

En em gavout a ris en ur sal vras sklerijennet hepken gant tarzhelloù strizh hag uhel. Goloet e oa ar mogerioù gant astelladoù levrioù keinet. E-kreiz ar sal -se e oa un daol hir hag izel, skabilli war he zro ; podoù liv ha pluennoù a oa pozet war-c'horre. Daou levr a

oa digor war ribl an daol ; denesaat a ris : dornskridoù a oa anezho, aozet diwar un doare paper damwenn tev ha gros awalc'h ; bevennoù ar pajennoù a oa kinklet gant troellennoù ha rikamanoù a bep stumm hag a bep liv.

Edon o vont da sellout pishoc'h outo pa voe digoret an nor a skoe war ar sal all. Anna a oa dirazon; dispourbell e oa he daoulagad gant ar sebez, ar saouzan hag un tamm efreiz moarvat.

- C'hwi an hini eo ! " a grias. "Petra oc'h deuet d'ober amañ adarre ? Pegoulz e paouezot d'am heskinañ evel hen ? "

Glac'har, brouez ha loes a gleven en he zon.

Didro kaer ha dichek awalc'h hep gouzout din moarvat e eilgeriis :

- Gouzout mat a rit, Anna, n'oc'h ket heñvel evidon ouzh ar peurrest eus ar merc'hed..."

Gant nerzh he doa hejet he diskoaz.

- Tavit 'ta, n'ouzoc'h ket petra a lavarit," he doa distaget krenn. " It kuit, diouzhtu ! "

Skouarn vouzar a raen ouzh he gourc'hemenn.

- Dav eo deoc'h mont kuit," a adlavaras, siouloc'h avat.

Huanadiñ em boa graet.

- N'oc'h ken dimezet," a adkrogis. "Ho kwaz a zo marv. Hag ho mab..."

Gwall deuk e oan bet ha keuziañ a ris raktal d'am bavegezh pa welis he zal o voriñ. Egiz pa vije bet ouzh va daeañ e tistroas an dorzh din, feulz ha gredus war un dro.

- N'int ket marv evidon. O adkavout a rin un deiz..."

Sellout a ris outi evel ma seller ouzh ur follez moarvat, gant eston ha truez. Ha padal n'oan ket evit mirout a gavout anezhi kaer. Brumennet e oa he daoulagad gant an doan. Gant gred e arvesten ouzh he stumm heneuz : he zresoù mistr ha tener, he zal uhel gwaskedet gant he fennad blev melen stank, skoulmet en un torkad war gern he fenn, he dargreiz moan a-boan merket gant ar vandenn vouk a starde he sae ; plezhet he doa he daouarn war hec'h askre ha tridal a rae he bruched prim ha kreñv gant ar from.

- Din e tleit bezañ, Anna," em boa garmet en un taol, kollet a-drumm va emreizh ganin. Ha graet em boa ur c'hammed war-du enni. Hi avat he doa souzet evel p'he dije bet doñjer ouzhin.

- N'ho karan ket," he doa eilgomzet. "N'ouzon ket a belec'h e teuit nag eus peseurt gouenn oc'h. N'ouzon ket zoken hoc'h anv."

- Keralen," em boa diveget diwar herr ha di-evezh kaer, evel ur beulke.

- N'eo ket un anv kristen," he doa merket neu-ze, didaeret, un tamm goapaus avat.

Flemmet e oan bet gant ar flipad-se ha droug a oa aet ennon. War-nes respont e oan p'he doa-hi ad-kroget da gomz en ur ober ur c'hruz dister d'he diskoaz.

- N'eo ket dav deoc'h en em stagañ ouzhin, Keralen. Ne chomot ket amañ. E deroù ar sizhun a zeu e kuitaot ar gendrev-mañ."

Ar sabatur a oa kouezhet warnon. Anat e voe da Anna.

- Me ' gave din e oa bet kemennet an dra-se deoc'h.

N'ouien ket petra lavarout.

- Kel am boa klevet eus an dra-se," emeve, gwasket va c'halon en un taol. "Hogen ne soñje ket din e vije ken trumm ha ken abred va disparti."

Muzuliet em boa a-greiz-holl pegen don e oa va dallentez ha va follentez. Ne oan ket karet ; biken ne vijen karet. Kouezhet e oa va biz-meud em dorn ha n'em boa mui nerzh ebet. Ur prizoniad e unan penn, e dalc'h e enebourion ne oan ken.

- C'hwi ' oar ivez da belec'h e vin kaset," em boa balbouzet, fallgalonet a-grenn.

- Da Lezarc'hoad da gentañ, un nebeut levioù ac'hann," a eilgomzas. "Ur penngendrev a zo anezhañ.

- Ha goude ?

- Moarvat d'ar gêrbenn, da Loronan-ar-Menez.

Merzet he doa va estrenvan ha sellout a rae ouzhin gant preder hag evezh, keuz dezhi marteze d'am bezañ gloazet ken kriz.

- Ne gomprenit ket emichañs ez eo bet ho tone-digezh un darvoud pouezus dreist evit ar vro-mañ. Bis-koazh ne oa deuet betek ennomp boud ebet eus an tu all d'ar Ganol.

Tevel he doa graet Anna, tostaat ouzh an daol, follennata an dornskrid a oa digor eno.

- Petra eo al levr-mañ,? " a atersis, dievezh.

- Un danevell diwar-benn buhez skrivagnerion an Henamzer, ar re o deus skrivet mil vloaz bennak a zo."

- C'hwi an hini en deus dornskrivet anezhañ ?

- Darn hepken," emezi. "Merc'hed all a sikour ac'hanon. Hol labour-ni eo. Hogen levrioù all hon eus a zo engravet hag a vez kaset deomp bep an amzer eus ar gêrbenn..."

N'em boe ket kalon da genderc'hel gant an di-viz. Ur menoz hepken a stage ouzh va spered jahinet. Diframmet e vije Anna diouzhin abarzh hag emichañs n' hec'h adweljen mui. Ne voen ket evit gouzañv ar gwall verzad-se. D'ar red e tec'his kuit diouzh al levraoueg.

&&&

am bèze d'en em anavezout va unan pa sellen ouzh ar skeudenn ac'hanon e dourioù ar stêr. A-hend-all e oant holl tavedek awalc'h ; digas e oa o dremmoù ha diaes e oa meizañ peseurt trivliad a oa kuzh er selloù prim a raent war va zu bep an amzer.

Treuziñ a rejomp parkoù ha pradoù bihan, klenket etre kaeoù uhel ha goudoret diouzh pep avel. Bep ar mare e tizoloen edegi stank, difiñv kaer e gor an heol: an eost ne oa ket bet graet e pep lec'h.

E tro diwezh an abardaez e tizhjomp Lezarc'hoad. Ar penngendrev-mañ a oa savet war ribl ar stêr evel egile; gronnet e oa ivez gant ur sklotur uhel ; ec'honoc'h ha brasoc'h e pep keñver e oa avat. Ar pezh a skoas va spered e voe stalioù ar arzvicherourion renket stok-ha-stok tro-dro d'al leurgêr vras ; adreñv un daol vras, gwaskedet gant un abavant dibradet a-blomm a-us dezhañ e laboure an artizaned, darn en o c'hoazez, darn en o c'hluch, kemenerion ha gwiaderion, kizellerion ha kereourion, holl gopret gant o c'hendrev, war a lavaras din Lansoc'h.Klianted a oa o lostenniñ dirak ar stalioù o c'hortoz e vije daskoret dezho ur pezh labour bennak o doa goulennet araok.

Etal an iliz en em astenne ur c'hledour hir kenañ. War an talbenn e c'hellis lenn ar gerioù-mañ : "Grignol ar gendrev".

Lezet e voen war ar blasenn vras-se eta ha me diwallet gant daou ward. Ober a ris sin e oan skuizh d'an hini a oa an tostañ din ha degaset e voe din ur skabell. Gant gras e azezis. Og e oan e gwirionez ; pilat a rae va c'halon em c'hreiz ha burlutañ a rae va daoulagad pa zistouen va fenn. Sec'h e oa va staon, stardet va c'horzailhenn gant an anken.

- Roit din da evañ, mar plij," a c'houlennis.

Astenn a rejod din ur c'hibad dour a lonkis, rankles. Torret din va sec'hed e ris ur sell ouzh an hini en doa profet din an aluzen-se : ur gouspin seizh pe eizh vloaz an hini e oa, gant daoulagad gell bras, dinoazh,heñvel ouzh re un heizez. Reiñ a rae an dorn d'e vamm ;houmañ a oa ur vaouez yaouank, un duardez vihan, a selle ouzhin ranell ha truezus war un dro ; merzout a ris edo en he sav etal ur feunteun hag a oa bet kuzhet ouzhin gant an dud a oa en em vodet endro din. Neuze em boe soñj eus ar vaouez he doa graet war va zro, du-se, e Kêrvenieg ha na weljen mui ken, hag an dristezh a gargas va c'halon.

Pell awalc'h a vanis da c'hedal. Pa oa an heol o vont da guzh adreñv bleñchoù ar gwez tilh uhel a c'houdore an iliz hag ar c'hrignol e klevis ur c'hloc'hig o tindirinat en tu-hont d'ar stalioù. Emberr e errue ar vugale

eus ar skol, sklok gant o botoù-prenn ha ragach leizh o genoù. Pa spurmantjont ac'hanon e chomjont a-sav hag int abafet. A nebeudoù e tostajont ouzhin ; birviñ a rae o daoulagad en o fenn gant ar sebez hag ar ranellder ; ne sonent grik ; lod anezho a rae ur sav d'o brec'h bep an amzer egiz p'o dije bet c'hoant da stekiñ ouzhin ha n' o dije ket kredet ober. Ne voent ket lezet d'ober o soñj avat. Lansoc'h a oa o tistreiñ. Amheuliet e oa gant pennguzulier ar poellgor. Hemañ avat ne me ket ur penn gwiv ouzhin. Gouzout a ris perak a c'houdevezh : un nebeut bloavezhioù kent o devoa klasket un nebeut izili eus ar gèndrev-mañ treuziñ ar Ganol ha kollet o doa o buhez en drovezh-se.Grozmolat a rae an den eta en ur sellout ouzhin ken em gaven en diasur a-benn ar fin.

- Dav e vo deomp nozvezhiañ amañ, Keralen," en doa lavaret din Lansoc'h.

Enoeet e hañvale bezañ. Karadek e oa bet atav ouzhin. D'ar c'houlz-se avat e tegouezhas daou soudard. Va bountañ a rejont war-raok dizamant. An arvesterion a oa o tariellañ ouzhin a souzas a ziwar va zro d'am lezel da dremen. Hedañ a ris an iliz, goude, ar c'hrignol. Pelloc'h, emesk ur bodad gwez, e oa un ti bihan e mein, dibrenestr a-grenn. Eno e voen kraouiet e-kreiz an deñvalded.

&&&

ne zeuen ket a-benn. Distrellet hag ankeniet e oan. Bep ar mare e save ennon barradoù ernez ouzh ar re o doa va bac'het evel-se hep ezhomm ebet pe neuze e tarzhe em c'hreiz ar froudenn da dec'hout dre an doenn : difoeltret e oa un tamm anezhi e-kichen an nor. Hogen buan e veizen pegen foll e oa va ratozh : edo ar warded ouzh va diwall e toull an nor. Un tantad o devoa graet hag ar skleurioù arruz anezhañ en em sile dre zindan an nor ; draskal a rae ar c'heuneud o teviñ ; toumpi ar c'hammedoù a zassone endro d'ar foukenn ; safar ar mouezhioù taeriñ a razailhe bep an amzer. En diwezh en doa staget unan eus ar soudarded da ganañ e sioulder an noz ha komzoù e son a zeue fraezh betek va diskouarn :

D e u s, k i l e, d'a n e m g a n n ...

Boud ha nerzhus e oa e vouezh, disheñvel krenn diouzh hini Ijinourion ar C'hreñvlec'h, a zo skiltrus ha dinerzh war un dro. Aon a reas din. E dalc'h ur ouenn all ha na c'helle bout nemet dihegar ouzhin e oan deuet. Ha dic'halloud edon war va c'holc'hed, hep harp na sikour a-berzh den. Va diskouarn a glaskis stouvañ gant va daouarn hogen padout a rae ar c'han dregerniñ e don va empenn[illegible]n esankis er c'housked evel ur maen en dour.

Dihunet e voen e-kreiz an noz gant harzhadeg ur bagad chas a oa serret emichañs ebarzh ur c'hondi bennak tost d'am zoull-bac'h. Uhel e oa al loar en oabl ; he bannoù morlivet a dreuze ar frailh en doenn blouz hag a sklerijenne un takad eus va gwele. Epad ur pennad e selaouis ouzh al loened forv-se o yudal ; gwasket e oa va c'halon gant an enkrez. En diwezh e rojont peoc'h ha bez e c'hellis menel kousket adarre.

Gobedoù a oa o seniñ en iliz pa zigouskis. Savet e oa an heol abaoe pellzo emichañs. Em c'hichen e oa bet lakaet ur skudellad youd yen a lonkis hep nemeur a ilboued ha me divi diwar ar gwall nozvezh am boa paket oc'h huniñ war ar plouz mouest, brevet va izili ouzhin.

Hogos echu e oa va lein ganin pa zeuas Lansoc'h davedon. Seder e oa.

- Deuet on a-benn dagendrec'hiñ izili ar Poellgor ez oc'h un den leal, Keralen," emezañ. "Bez e c'hellimp kenderc'hel gant hor beaj."

Va lakaat a reas da zont er-maez eus ar foukenn.

- Dav e vo deomp loc'hañ diouzhtu," a ouzhpennas. "Un tennad hir a hent hor bezo d'ober feteiz."

Dilec'hiañ a rejomp e gwirionez un hanter eur bennak war-lerc'h. En dro-mañ avat e tilezjomp ar stêr ha sevel ebarzh kirri skañv en aozilh plezhet a vez stlejet er vro-se gant ar chas bras am boa bet tro da welout meur a wech abaoe ma oan degouezhet el Ledenez. Melen du hag hir eo o blevenn, ledan o brusk, mentet bras - tost da c'hwegont kentimetrad - , korfet kreñv, start ha tev o favioù ; diuzouennet e oant bet gant Ledeneziz diwar un nebeut

oubladoù a oa o vevañ el Ledenez da vare an Drouziwezh. Deuet e oant da gemer evit darn lec'h ar c'hezeg e oa aet ar ouenn anezho da get war-dro an hevelep koulz.

Ar c'hirri o unan, egiz m'em eus lavaret deoc'h, Morgan, a oa graet en aozilh ha kerdin; divrodek e oant ha n'oa plas d'azezañ nemet d'un den hepken ; aozet e oa ar rodoù gant skinoù houarn moan, deñgoù dir ouzh ar voell da aesaat ar ruilherez ha goloet ar gantenn anezho gant un danvez kanab a veze ret kemm aliesik, a-hervez. Arveret e oant dreist-holl, war a lavaras din, Lansoc'h, gant an dougerion-lizhiri a-berzh-stad evit degas d'ar rannvrioù kemennadurezhioù hag urzhioù ar gouarnamant.

- Treuziñ a raimp ul lodenn eus ar goadeg," eme Lansoc'h araok deomp loc'hañ. "Hogen n'eus ket kalz dañjer dre eno. Ar meuriadoù gouezidi tostañ a zo staliet dek lev izeloc'h war ribl kleiz ar stêr Winun."

Goude bezañ deuet er-maez eus ar vourc'h ha bezañ ævet war-du an hanternoz e teujomp tre er goadeg. Strizh awalc'h e oa ar chaoser, tri metrad bennak dezhi, kempennet mat ha plaen, goloet gant un doare simant louet. Skourret mat tre e oa hor c'hirri ha gwisket egiz ma oa kantenn ar rodoù e ruilhemp didrouz ha distroñs war an hent eeun tenn a ranne an argoured dre an hanter. Nerzhus ha leun a fo e oa hon hol loened stlej, sentus ur bam ivez : awalc'h e oa da Lansoc'h stlakañ e deod evit o lakaat da c'horrekaat pe da herrekaat egiz ma kare. Abarzh pell hor boe graet an hanter eus ar pennad hent a felle deomp ober en devezh-se. Hogos kreisteiz e oa ha chom a rejomp a-sav en ur frankizenn ec'hon war gern un uhelenn a valire traonienn ar Winun. Adreñv deomp, war ar c'hre-c'hioù tro-dro, e save tuchennoù ruz eston. Goulenn a ris ouzh Lansoc'h eus pelec'h e teue an tuchennoù-se. Respont a reas din e oa anezho dilerc'hioù un hengêr a oa bet kêrbenn ar vro da vare an eil stad ledenezat. Distrujet e oa bet avat en he fezh gant ar walenn derc'hanel. Abaoe ur pennadig amzer e oa krog hendraouerion al Ledenez da c'hwiliañ en dismantroù-se hogen nebeut a dra talvoudus o devoa kavet betek hen er bernioù pri-se.

Disterniet e oa bet ar c'hon, ha bouetaet : ar soudarded o doa bannet jelkennoù kig dezho ha douret anezho. Kroz ha trouz a savas avat emesk al loened ha ranket e voe

lakaat urzh etrezo a daolioù skourjez.

Tapet hor merenn ganeomp prim-ha-prim ez ejomp diouzhtu en hent endro. Hinoniñ a rae bepred. Dindanomp, a-hed ar blaenenn goadek, e tasskedas epad ur pred berr deil diniver ar gwez, a ziwar wel. Neuze e tiskennjomp betek ur pont prenn, tremen en tu all d'ar stêr hag adkavout deltoni deñval an argoured.

Evel boaz e oan bet lakaet e-kreiz ar steudad. Diwall a raed din eta. Padal ne seblante ket ar soudarded a oa ouzh va ambroug bezañ tuet fall din. Sklaer e oa e oa broudet o ranellder gant va bezañs en o zouez hogen ne gave ket din e oant e chal ganin nag o doa kalz disfiz ouzhin.

Ar peder lev war-lerc'h a rejomp e div eur bennak. Plaen tre e voe da gentañ leur ar goadeg hep tarroz na turimell ebet koulz lavaret a-hed div lev. Hor c'hon a sake tizh a heligenta. Neuze e savas an hent serzh war grec'h ha diskenn a rankjomp diwar hor c'hirri d'o divec'hiañ. Teir eur bennak e oa pa ziraezjomp kern ar c'hrav. Paouez a rae ar goadeg eno.

- Arsavit, "en doa garmet Lansoc'h.

Disterniet e voe ar c'hon adarre. Dielc'het ha sec'hedek holl e oant. ; ar soudarded a yeas da glask ur stivell pe ur wazh-dour bennak elec'h e c'hellfent dourañ o loened. Me a oa chomet gant Lansoc'h. A c'horre an dorosenn ma oamp krapet e spurmantemp ar vro tro-war-dro. Adreñv deomp, en hanternoz, e wagenne ar wezeg divent evel ur mor, troc'het hepken gant ar Winun hag hec'h adstêrioù a zasskede a varradoù dindan skinoù an heol o c'hoari etre koumoulennoù war lusk a-dreuz an egor d'an ampoent ; en diabell e pare bepred tuchennoù ruz an hen gêrbenn.

- Du-hont emañ Brewinun," a gemennas din Lansoc'h.

Treiñ a ris va selloù etrezek ar reter. Dre eno e oa ar vro flour ha dedennus ; marellet ha laouenaet e oa gant edegi melen flamm re-bar d'an diaraogennoù splann a zouge plac'hed yaouank Kêrvenieg da sul. En tu all d'ur saonenn ledan dreistgoñvor avat, war laez, e tamwelen tourioù arruz ur c'hastell, dister hag uhel war an dremmwel : Brewinun an hini e oa.

War zinaou e voe an hent diwar neuze ha dizale hor boe graet an div lev all a chome deomp da ober. Peder eur, war-bouez nebeut, e oa pa en em gavjomp eharz kastell Brewinun. Evit lavarout ar wirionez e oa daou gastell er gêr-se a zalc'he d'ar c'houlz-se 4.000 pe 5.000 a dud. An daou gastell-se a oa pintet keñver-ha-keñver a bep tu d'ar stêr, war lein tornaodoù sonn ; ar stêr a rede en traon, don hag herrek. Serzh hag enk e oa ar straedoù ; eus ur c'harter d'egile e ranked tremen a-wechoù dre zirioù. Div iliz a oa ivez e Brewinun ha kavout a raed enni evel

e Kêrvenieg pe e Lezarc'hoad meur a di kumun : ar c'hrignol, an ti-kêr, ar vilin a oa staliet izeloc'h war ribl ar stêr, ar c'hoariva. An tiez-annez a oa kaer, savet e maen-krag ruz benet, dezho prenester ledan graet a werennoù bihan, karrezek ha divoull, tev awalc'h a-hend-all, stag etrezo gant un doare peg du ; pa veze heol e oa sklerijennet mat awalc'h diabarzh an tiez ; adreñv e kaved peurvuiañ liorzhoù klet hag ec'hon.

Savadurioù diseurt a oa bet aozet er-maez eus kêr, brasoc'h eget an tiez boutin all ; bez e oa anezho un nebeut mervaoù evit ar rannvro ; enno e varilhed ganedigezhioù ha merventioù ar rannbarzhioù tro-dro, e enrolled ment-kenderc'hiñ an tirc'honezerezh hag ar greanterezh, e kempenned raktresoù e sell da ziorren gant urzh armerzh ar c'hendrevioù tro-dro. Kefridi ar gwazvaoù-se e oa, da skouer, bevennañ ha darnaouiñ an douaroù nevez difraostet diwar goust ar goadeg, lodennañ hervez an ezhommoù gwirion ar binvioù hag an ardivinkoù dedaolet e govelloù-meur ar Gevred.

Un doare jederez a oa gouest da gas da benn sammadurioù ha Resadurioù o doa ijinet kargidi ar mervaoù -se. Ha dav eo anzav e sevene ar re-mañ o zamm labour gant kalz a ampartiz hag a-zevri bev.

Bez e oa eno ivez eno un ti-moulerezh a c'hellis gweladenniñ antronoz ; ober a raed ennañ gant plakennoù prenn pe vetal engravet evit fardañ levrioù a bep seurt, skeudennaouet gros ha tennet war baper dister, keinet start ha kaer kenañ an darn-vuiañ anezho avat.

Kaset e oan bet d'ar c'hlañvdi da nozvezhiañ. Hemañ a oa savet etal an iliz. Hogos goullo e oa d'an ampoent. En ur gambr dall, dibrenestr,e voen prennet adarre. Ur gwele a oa bet aozet din. Skuizh divi e oan : gant trugar e c'hourvezis warnañ hag e chomis kousket.

&&&

va skudellad youd e souprenen an daoulagad spontet a bare warnon ar gwrac'hed dizant-se enur vandrouilhat pe en ur blantañ sinoù iskis en o c'herc'henn egiz p'o defe c'hoantaet argas un droukspered bennak. Heuget hag anoazet e oan war un dro.

Evurusamant ne chomis ket pell da louediñ eno Lansoc'h a zeuas d'am divac'hañ war-dro dek eur hag e ambroug a ris e kêr. Gwell a se din en doa hemañ sammet warnañ e unan va c'has ez vev betek ar Gêrbenn, Morgan, rak kement a zisfiz hag a gasoni a vage Ledeneziz ouzh tud an Enezenn m'o dije va distrujet ken buan evel un amprevan doñjerus ; kavout a ra din e vijen bet labezet pellzo gant ar boblañs hegredik-se mane vije ket bet Lansoc'h aze bepred evit va diwall. Ledeneziz ar Reter dreist-holl a zo feuls ha garv , marteze en arbenn maz eo kaletoc'h ha dañjerusoc'h o buhez war harzoù ar vro.

Goude bezañ treuzet kêr eta e oamp aet da bourmen hon daou war-c'horre an tornaodoù. Diouzhtu avat em boa merzet e oa tregaset va c'havandad gant un trubuilh bennak. A-benn neuze e oamp pellaet un tamm mat diouzh Brewinun hag he daou dour ruz ; kantren a raemp adreuz brugegi mouk hep rannañ ger;un tregont metrad izeloc'h e spoume dour ar stêr en ur gouezhañ war rod vras ar vilin ; izeloc'h e oa un toullad pesketourion o teurel o rouedoù diwar dignoloù livet flamm.

Lansoc'h a valee goustadik em c'hichen,tavedek ha krizet e dal. War e benn noazh edo, klenket e dokarn dindan e gazell. Bep an amzer e tremene e zorn dre e bennad blev du gloanek a oa chomet berr awalc'h, koulz hag e varv a-hend-all. Tomm e oa an devezh dija ha pizhenniñ a rae an dour-c'hwez war e dal rouzet.

- Pegoulz e loc'himp ac'halen ? " em boa goulennet a-benn ar fin.

Lansoc'h en doa troet trumm war-du ennon e zaoulagad krak ha gwiv, pers eston o liv.

- N'ouzon dare," en doa eilgeriet prim. "Skoilhoù dic'hortoz am eus kavet amañ war va hent."

Displegañ a reas din neuze e oa savet dael e-touez izili poellgor Brewinun da neizheur, diouzhtu war-lerc'h ma oan erru. "Darn," a gendalc'has, "ne fell ket dezho krediñ ez oc'h gwirion pa lavarit ez oc'h deuet da glask repu en hor bro. Korvigell a zo en ho korf, diouzh o c'hrediñ, hag un dro-widre ned eo ken an dec'hadenn-se da douellañ anezho. Hervezo ez eo gwirheñvel bras ez eus bet divourzhet kamaladed a-gevret ganeoc'h hag emaint kuzhet un tu bennak er vro o c'hortoz un dro bennak d'ho tieubiñ ha da seveniñ ar gwall-daol int deuet da gas da benn.

Hejañ a ris va diskoaz gant nerzh.

- Ar wirionez am eus lavaret deoc'h, Lansoc'h," emeve. "A-hend-all n'eo ket dezho barn peogwir e tleomp mont da Loronan..."

- Moarvat," a respontas Lansoc'h. "Met dav eo deoc'h gouzout e vir ar rannbarzhioù er vro-mañ un tammig emvelestrerezh, dreist-holl ar re a zo pellik diouzh ar gêrbenn..."

Pashaat a reas araok adkregiñ.

- Se avat n'eo ket ar gwashañ. C'hwi ' welo e teuin a-benn da gendrec'hiñ ho parnerion ; n'en em chalit ket. Ar gwashañ zo, Keralen, eo ez eo klañv hor c'hon-post er gêr-mañ. Ur c'hleñved-red a zo oc'h ober e reuz en o zouez amañ ha ne c'hellfemp ket mont kuit abarzh miz marteze ma c'hortozfemp dezho bezañ pare klok. Ne vefe ket fur d'am soñj , hedro ha taer maz eo Brewinuniz. Ar gwellañ eo eta, peogwir ne c'hellomp ket tizhout Loronan dre zouar, diskenn gant ar stêr-mañ betek ar mor, hedañ an aod war-du ar c'hornog ken na erruimp d'un aber all a zegaso ac'hanomp da greiz an douaroù endro..."

Pa oamp o tont endro war hor c'hiz da Vrewinun e tisklerias Lansoc'h din ouzhpenn ne vije ket dizañjer hon ergerzh moarvat; n'oa ket dic'hallus e vijemp taget gant bandennadoù gouezidi a riboule dre goadeier ec'hon ar gevred, dreist-holl epad an hañv. "Hogen ar riskl-mañ a rankomp kemer n'eus forzh penaos..." en doa klozet en diwezh.

Goude bezañ erbedet din distreiñ e koulz d'an ospital da gemer va fredoù e kimiadas Lansoc'h diouzhin war leurgêr vras Vrewinun. Chom a ris da ruzañ va zreid ez arouarek dre straedoù kêr, o pignat hag o tiskenn dre an dirioù, o kammigellañ hep arsav dre vilendall ar banelloù, a-benn disoc'hañ en diwezh war al leurgêr vras adarre. Deiz ar marc'had e oa, ur merc'hervezh, m'em eus soñj mat ha lastret e oa ar blasenn gant tropelladoù loened korn ha chatal a bep seurt; ein ha deñved o vegeliat, givri, saout o vlejal, konikred ha yer. Safar ha flaer, fourgas ha tousmac'h. Buan e klaskis dont er-maez eus an engroez mouezhus -se.

En ur c'horn, ouzh un daol, e oa staliet un nebeut melestrourion eus Brewinun. Karget e oant da hanteriñ etre maezidi ha kêriz evit eskemm o marc'hadourezhioù : pourvezioù evit traezoù oberiet e labouradegoù kêr. An trokerezh ne veze ket graet war-eeun hogen e stumm bilhedoù moulet o klotañ gant gwerzh ar marc'hadourezhioù, diouzh prizadur ar velestrourion o unan ; int a rae ar marc'had penn-da-benn, Morgan.

War va hent d'an ospital, war ribl ar stêr em boe tro da zont tre en unan eus greanttioù Brewinun, ur stal nezañ hag aozañ dilhad. Un hanter-kant a vicherourion a laboure

eno. Ardivinkoù kemplezh ha luziet awalc'h o devoa, pergen e-keñver re Ledeneziz ar C'hornog a implij sklaved en o greanttioù, evel ma tisplegin deoc'h, Morgan. Gros awalc'h e oa moarvat an danvez a oa fardet gant an ardivinkoù-se, diwar lin a-wechoù , hogen mennet e oa dreistholl, war a lavarjod din, da zanzen dilhad labour.

Goude merenn - debret em boa gant ar re gozh en ospital - e oa morennet an amzer ; glizhach a stagas da gouezhañ ha n'en em gavis ket douget da vont da vale. Chom a ris e toull an nor da sellout ouzh an dremenidi. Merc'hed a oa o tistreiñ d'ar gêr war-lerc'h ar marc'had, pozet o c'horbelloù aozilh war gern o fenn, gwisket en o saeoù hir brodet, stardet o dargroiz gant ur vandenn flamm ledan, sammet o babigoù war o choug a-wechoù.Soñj am boa bet neuze a-daol-trumm eus Anna am boa lezet duse hag ur c'hoantaenn loskus d'hec'h adwelout a flemmas va c'halon. Dour a oa savet d'am daoulagad : bepred e oan ur prizoniad hag aner e oa din goulenn distreiñ daveti.

N'em boe ket goar d'en em reiñ d'ar velkoni. Pa oan war-nes dont endro d'ar predva da c'hortoz ma vije kaeraet an amzer e welis Lansoc'h o tont da gej ouzhin hag eñ ambrouget gant daou soudard ha n'em boa ket gwelet ergentaou. Doare en doa da vezañ enoeet.

- En em gavet ez eus un darvoud kasaus evidoc'h Keralen : diouzhtu en ondervezh-mañ e fell da izili poellgor Brewinun hoc'h aters. Anez bezañ ho klevet n'hoc'h aotreint ket da vont da Loronan-ar-Menez. Me ' gav din e ve koulz klask diouzhtu un disentez d'ar gudenn-mañ. Bezit dinec'h : egiz m'em eus gratael deoc'h, ho tifenn a rin."

N'em boa dibab all ebet. E heuliañ a rankis, enkrezet awalc'h, egiz ma c'hellit soñjal awalc'h ,Morgan. Goude bezañ treuzet leurgêr ar marc'had a oa didud d'an ampoent, aet e-biou d'ar Govelloù, e savis gant un diri strizh etrezek ar c'hastell, a-zioc'h ar stêr.Glav a rae a-benn neuze hag an dour a rede puilh war an derezioù betek diaz-kêr. Erru uheloc'hik em boe un taol-sell war gêr a-bezh : an dirioù hag ar straedoù troidellek o tiboufañ holl war ribloù ar stêr.

Digoret e voe dirazon un nor-borched du pok. Epad ur frapad e voen lezet va unan ebarzh ur c'hell bihan dall. Neuze e voen derenet en ur sal hirgarrezek ec'hon, gwennrazhet ha sklerijennet fall awalc'h gant ur renkad tarzhelloù strizh, toullet e lein ar voger, etal ar sel. E penn all ar sal, war gadorioù-brec'h e prenn teñval e oa azezet tri den, kozh e doare, rak barvoù gwenn o devoa. A-sonn dezho, adreñv un daol, en em gave un toullad a wazed gwisket e du.

An hini henañ eus ar varnerion, un denig kozh treuzwisket gant ur porpant gell, a reas sin din ke- mer va flas war ur skabell e skoaz dezhañ ; neuze gant lid ha digoroù bras e c'houlennas ouzhin peseurt anv am boa ha peseurt oad.

- Keralen," emeve.

- Ho kentanv ?

Mut e chomen.

- Hoc'h anv-badez, mar karit..."

Nebeutoc'h e kompren en c'hoazh.

- N'em eus nemet an anv-se," a lavaris en diwezh.

P'em boe diskleriet ouzhpenn peseurt oad am boa e savas kri etouez va barnerion.

- Hemañ a liv gevier, anat eo," a c'harmas unan. "Diouzh a gont deomp en deus tregont vloaz ha doare en deus da gaout an hanter nebeutoc'h."

Ar pennvarner e lakaas da devel. Neuze e tisplegas e tiskreded e vijen bet kaset da spiañ Ledeneziz.

- Me ' oar," a ouzhpennas, "emañ Lansoc'h, penngadour kendrevioù ar Ganol, a anavezomp mat hag a brizomp meurbet, ouzh hoc'h harpañ. Kavet hon eus furoc'h evelato goulenn diganeoc'h un nebeut diskleriadurioù, pa ne ve nemet evit reiñ tro deoc'h d'en em zidamall dirak ar re a asur hoc'h eus touellet kement hini en deus kejet ganeoc'h betek hen ha n'eus fiziañs ebet da gaout ennoc'h.

- Petra a rebechit ouzhin dres ? " a c'houlennis.

- Bezañ deuet da spiañ Ledeneziz. Hel lavaret hon eus."

Gant fae e hejis va diskoaz.

- Daoust ha n'o deus ket Eneziz," emeve, "awalc'h a vinvioù evit ho spiañ egiz ma karont hep kaout ezhomm da gas ur paour kaezh den en e unan ha dizifenn d'ober al labour vil-se ? Gouzout mat a rit ez eo gouest Eneziz da vannañ sterlistri en egor ; o gwelout a c'hellit hoc'h unan o troiellat endro d'an tir, Ho flastrañ a c'hellfent ken buan all mar karfent..."

Epad ur c'hardeur bennak e prezegis evel-hen. E doare avat n'em boa ket kendrec'het tamm ebet va barnerion p'en em dennjont en ur sal all da guzuliata kenetrezo araok kenderc'hel gant an abadenn rak beunek ha mouzhet e oa o fennoù bepred. Nec'het awalc'h en em gavis o soñjal en dra-se a-c'houdevezh. Gwell a se e oa deuet Lansoc'h d'am bete da reiñ kalon din. Va aliañ a reas ivez. Arabat e oa din, emezañ, en em ziskouez rok ha balc'h evel m'em boa graet ; feukiñ a c'hellen va barnerion ha ken dillo all e vefen lakaet ganto e renk ar ouezidi a varnent evel-se bep an amzer evit preizhatadennoù

war zouaroù Leneziz ; neuze e vijen kendaonet d'ar sklavelezh a-hed va buhez ha kaset da labourat ebarzh unan eus ar c'hampoù-bac'h a oa savet war aodoù ar c'hreisteiz ; ar gwellañ am boa d'ober eta, emezañ, e oa kinnig da izili ar poellgor a oa ouzh va barn en devezh-se harpañ Leneziz da dagañ ha da drec'hiñ an Enezenn.

N'em boe ket amzer da ziskleriañ da Lansoc'h pegen diskiant e hañvale din ar mennad-se. Distroet e oa ar varnerion. Abarzh m'em bije bet amzer da rannañ ur ger en doa troet va c'havandad war-du enno hag o komz dinec'h kaer em anv e asure e oan prest da brouiñ va gwirionded ha va youl-vat en un doare anat ha divreutaus ; diouzh ret, emezañ, ez eo prest va c'heneil da lakaat e holl ouiziegezh e servij Ledeneziz.

- Soñjit," aotrounez," a gendalc'has, "pegen pouezus ez eo bet donedigezh Kerae'n el Ledenez. Eñ hepken a anavez segredoù an Hini pe ar Re a vez bepred ouzh hor gedal, egiz ma c'hed ar c'hazh al logodenn. A-drugarez dezhañ ha drezañ hepken e c'hellimp lemel an arvar marvus a zo o pouezañ war hor riez ha reiñ lamm d'ar galloud ifernel a c'hortoz e goulz d'hor gwaskañ."

Epad un nebeut munutennoù e prezegas Lansoc'h. Helavar e oa ha levezon en devoe war ar varnerion. Ha pa voe goulennet va ali diganin ne c'hellis nemet tuiñ da gement en devoa displeget ha touiñ war va le ar pezh edod o c'hortoz diganin. Penaos e c'helljen herzel ouzh an hini a felle dezhañ va salviñ ?

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 13

Maezioù Brewinun

Evel-hen e krogas va zreisoni, Morgan. E gwirionez e voen gwall drubuilhet epad an devezhioù war-lerc'h ha c'hwi ' gompreno mat perak. Etre daouarn hag e dalc'h Ledeneziz edon ; va gwarant ha va gwarez nemeto, gwerzh va buhez ha va frankiz e oa ar skoazell a c'hellfen reiñ dezho en o stourm a-enep d'an danvez enebour ma oa ar gourdrouz anezhañ un heskin diarsav e don o emskiant. Treitouriñ eta a oa an tu nemetañ din d'en em saveteiñ hag un tamm droukrañs a zalc'hen ouzh Lansoc'h dre m'en doa va lakaet da veizañ ar wirionez kasaus-se.

Dres, strafuilhet e oan ivez o kompren en drovezh -se pegen amsteriek ha disklaer e oa va darempredoù gant an den-se. Va diwallet en doa betek neuze hep ma ouijen mat perak ha kavout a rae din en devoa evidon un tamm bennak

a vignoniezh ha me ivez, diouzh va zu, a oa deuet da dommañ dezhañ, na petra 'ta ! En un taol avat e komprenen ne oan etre e zaouarn nemet ur benveg da gas da benn e vennadoù. Ma teuen d'en em c'houlenn a-wechoù hag-eñ ne oa ket bet ijinet gantañ pezh-c'hoari ar varnedigezh a-benn va lakaat da brederiañ a-zivout va stad hag an dibab am bije da ober. Divamet e oan ha tenn e ve deoc'h, Morgan, faltaziañ pebezh blaz c'hwerv a gaven gant ar joa-vil-se.

Egiz-se e oa avat ha dav e oa din heuliañ va zonkadur. Un nebeut amzer am boa c'hoazh da dremen e Brewinun kent adkregiñ gant va beaj : ret e oa da Lansoc'h aozañ bigi ha dastum soudarded a-benn diskenn gant ar stêr. Klask a ris ankounac'haat va nec'hamantoù ha va c'herseennoù.

Bepred e kemeren va fredoù er c'hlañvdi ha deuet e oan da voazañ ouzh ar gozhidi hag ar c'hozhiadezed a oa o vevañ eno. Kemeret em boa ar pleg zoken d'ober ur pennad marvailh bemnoz gant an hini gozh a veze o tebriñ etal din. Dont a rae ganti danevelloù ha gwerzioù diwar-benn darvoudoù eus amzer he yaouankiz pa oa ar ouezidi kalz krenvoc'h ha taeroc'h eget e oant deuet da vezañ abaoe. Krenus ha moan e oa he mouezh met kalonek e kane ha dudi am beze o selaou outi. Ur vaouez lirzhin ha seder e oa, didrouz, ha douget e oa din, a gredan, ar pezh a zegase din un tamm fromlz er bed kriper am mac'he a bep tu.

"Ganet on bet," a lavare "un eizhkont vloaz bennak a zo en ur gendrev war ribl ar stêrig Vez."Eurediñ he doa graet da bemp bloaz warn-ugent. Kereour e oa he gwaz e Kêrvenieg. Ne oa ket chomet pell ganti siwazh. Pevar bloaz bennak war-lerc'h an eured e oa bet taget gant an droug-skevent. Dizeriañ en doa graet buan hag a-benn bloaz e oa marvet en ur lezel daou vugel dezhi.

- Pelec'h emaint o vevañ ? " a c'houlennis.

- Kuitaet o deus ac'hanon pellzo," he doa respontet. "Unan anezho, va merc'h a zo bremañ o vevañ e Kêrvenieg, un nebeut levioù en hanternoz goude bezañ bet o chom gant he gwaz e Loronan-ar-Menez. Intañvez oz eo-hi ivez."

C'hoant am boa bet garmiñ : "Daoust hag Anna ne vefe ket hec'h anv ? " hogen an elevez he doa serret va diweuz.

- Va mab, a gendalc'has neuze, "a zo aet d'ober e annez e Loronan-ar-Menez. Hemañ avat ne gav ket din em bo tro d'e adwelout araok din mervel."

Morennet e oa bet he daoulagad glas disliv gant an doan ; tremenet he doa he dorn roufennet ha tanav war he fennad blev brizh ha paouezet a gomz epad ur pennad.

- Pegeit ' zo emaoc'h o chom amañ," em boa goulennet adarre.

- Abaoe m'eo marv va gwaz, Doue d'e bardono,"emezi.

"em eus graet war-dro ar re gozh er c'hlañvdi-mañ. Ha sellit : bremañ e reer war va zro. Pep hini e dro,n'eo ket 'ta ? "

Ur gwennc'hoarzh a oa paret war he diweuz gweñvet. Ne glemme ket ; ar vuhez a zegemere evel ma oa.

- Gwall unvan eo bet ho puhez moarvat," a lavaris. "N'hoc'h eus ket bet kalz a avanturioù."

- A gav deoc'h ? " a eilgomzas. "Faziañ a rit. Un ugent vloaz a zo, pa oa bet ar goañvezh ken kalet, egiz m'hoc'h eus soñj marteze, e oa deuet ar ouezidi ermaez eus ar c'hoadeier evel loened marnaoniet.Preizhataet o doa an tachennoù war ar maez tro-dro ha klasket d doa argadiñ ar gêr-mañ zoken : lakaet o doa ar seziz eharz ar mogerioù. Kalz eus hon tud a oa dihet d'ar c'houlz-se hag int morglañv gant ar yenijenn hag an disvoued. Deuet e oamp a-benn da argas anezho evelato. Diskennet e oa hor soudarded gant ar stêr ul lev bennak izeloc'h ha taget o doa an enebourion a ziadreñv ; skignet o doa anezho a bep tu ; ar re na oant ket bet lazhadeget a oa bet prizoniet ha kaset da labourat er c'hreisteiz. Hogen ur barrad spont hor boa bet, me ' respont deoc'h.

- Peseurt armoù o devoa ar ouezidi-se ? " a c'houlennis.

Ar vaouez he devoa graet ur c'hruz d'he skoaz.

- O ! Egiz an holl er vro-mañ, a soñj din. Bouc'hili ha goafioù hogen dreist-holl gwaregoù ha batalmoù : akuit daonet e oant da embreger an armoù-se ha dibaot a wech e c'hwitent gant o zaol. O saezhoù avat a oa arvarus bras rak kontammet e oant hag ar re a veze tizhet ganto hep bezañ lazhet a chome toc'hor pell amzer araok gwellaat. Ouzh o doare em boa taolet pled dreist-holl ; euzhus hag heugus e oa ar ouezidi-se, aotroù,; soñj am eus e spurmantemp anezho o tifretañ en tu all d'ar stêr hag int gwisket gant kroc'henoù loened, brizhellet o dremm e ruz hag e glas,ur spont o gwelout.

Kalz sorbiennoù all a seurt se a gonte din an hini gozh hogen re hir e vefe o addezrevell amañ,Morgan.

Kustumiñ a ris bale va unan war ar maez da derriñ va enoe. Bepred edo Lansoc'h o vreutaat gant renerion Vrewinun evit tapout diganto ar pezh en devoa ezhomm.

E deroù miz Gwengolo edod neuze hogen ne oa ket peurechu c'hoazh an eost. Disheñvel awalc'h e oa al labourdouar endro da Vrewinun diouzh pezh e oa er c'hendrevioù staliet uheloc'h en hanternoz. Ec'honoc'h un tamm mat e oa ar gorreadoù difraostet, bet gonezet tamm ha tamm diwar goust ar goadeg. A-hed eizh lev bennak er c'hornog, war-c'horre kein an uhelblaenenn, troc'het gant kaniennoù ha saonennoù, dalc'het gant brouskoad a-wechoù, e kaved mereurioù

strewet amañ hag ahont, bodet a-wechoù e kêriadennoù bihan endro d'ur puñs pe d'ur feunteun. Tachenn ar mereurioù-se avat a oa ingal war-bouez nebeut. Tremen a rae ar berc'henniezh anezho eus ur rummad d'egile dre hêrelezh hogen n'oa ket aotreet o gwerzhañ ha berzet e oa o rannañ. Un tu e oa da rediañ ar vugale da sevel atantoù nevez dre zifraostañ ar goadeg. Preder pennañ ar gouarnamant e oa trevadennañ ar vro ar buanañ ar gwellañ.

Tud ampart e hañvale bezañ kouerion vaezioù Brewinun.Ober a raent zoken gant ardivinkoù kempennet brav hag a gase mat o zamm labour endro. Tro am boe en dervezhiennoù-se da arvestiñ ouzh an eost en ur gêriadenn tost awalc'h da Vrewinun. Ur vederez aozet diwar filc'hier-tro ha stlejet gant c'hwec'h ejen a droc'he an ed a veze dastumet hag ereet kerkent e manalioù gant labourerion o vale d'hec'h heul. Perc'henniezh voutin ar gêriadenn e oa ar vederez-se.

Darn eus ar mereurioù a oa krog dija da zornañ. Pa veze echu an dornerezh en un atant e veze graet ur gouel bras ; kounañ a ran bremañ penaos e flammine tantadoù bras war lein an torgennoù tro-dro da gêr en noz araok ma rankis loc'hañ diouzh Brewinun ; skleurioù arruz divent ha mut a droielle war skramm an oabl du. Skeudoù a dremenn dirazo bep an amzer : korollerion o tañsal moarvat. Ne gredis ket mont da sellout a dostoc'h. Santet em boa adarre e oan an Estren ha ne oa lec'h ebet evidon el Ledenez. Aet e oan da repuiñ ebarzh va c'hell en ospital-toull-bac'h.

&&&

bred ar memes gwiriadennoù anat : anez mervel gant an naon e rankjen goulenn va boued digant Ledeneziz hag ar re-se am daskorje kerkent da Lansoc'h. Ma teuen tre er goadeg-veur e vijen paket gant ar ouezidi ha moarvat e vije gwashoc'h va stad eget kent, lakaet ne vijen ket lazhet ganto raktal. Ha dalc'hmat e chome sanket ennon an hiraezh da Gêrvenieg elec'h em boa anavezet Anna hag a chome berzet ouzhin evel ur baradoz kollet.

Damc'houde e oa erru Lansoc'h d'am c'herc'hat. Ur wech ouzhpenn e oan diskennet dre an dirioù ruz betek brielloù ar stêr. Tost alese, eharz ar mogerioù e oa ur poull-kannañ. Meur a wech e oan distroet di en devezhioù kent da sellout ouzh ar merc'hed oc'h ober kouez ;stlak ar c'holvazh o lopañ war al lien fresk a zassone penn-da-benn ar stankenn ; ha pelloc'hik, er girzhier, war ribl an dour, e sute mouilc'hi ha driski.

Ur c'hardeur gôude , adreñv ur gornblegenn, e tizhjomp ar porzh. Di ivez e oan deuet meur a wech araok. N'em boa gwelet eno neuze nemet un toullad kanodoù pesketa. En dro-mañ avat e kavis stag ouzh ar c'hae peder bag bras awalc'h, daouzek pe drizek metrad hed dezho, daou vetrad hanter led; uhel ha kromm e oa o staon hag o aros, livet e gwer o c'houc'h, kinklet o frigalion gant gant ur skoed marellet. Lansoc'h a lavaras din e oa anezho bigi-samm a oa erru eus Pennlann, tost da c'henoù ar Winun,en derc'hent. E gwirionez e oa bet diskarget o marc'hadourezh war ar c'hae : priajoù ha binvioù houarn a bep seurt, eler, palioù,rañvoù, kelornioù, rodoù h.a. Hervez a glevis diwezhatoc'h e oant bet aozet ebarzh labouradegoù bihan war an aod e kreisteiz ar stêr.

Un hanter-kant soudard bennak a oa ouzh hor gortoz etal ar bigi hag int harnezet holl. Lansoc'h a reas kerkent un ensell dezho hag a c'hourc'hemennas d'an holl sevel war vourzh. Un drompilhadenn a dregernas. Ar soudarded a grogas er roeñvoù hag a reas bec'h warno. Stagañ a reas hor bigi da risklañ goustadik war-draon, etrezek ar c'hreisteiz. Epad ur pennad ne voe mui klevet nemet sklok reoliek ar roeñvoù o skeiñ an dour a genstriv; neuze, étre ar glannoù e heklevas ur ganenn mentet gorrek :

A stêr hon doug d'ar mor diamen...

Ebarzh ar vag ziwezhañ edon hag un taol sell kaer am boa war an ambrougadeg penn-da-benn a zevale gant urzh-vat ha distroñs a-hed an dourioù lenkr. Merzout a ris en un taol e oa ur skaf hir ha bas tre war ar stêr ouzh hon diarsogiñ un daou-c'hant metrad bennak izeloc'h. Ne oa nemet pevar soudard diharnez ennañ. Aters a ris lansoc'h

diwar o fenn.

- Anaouderion a zo anezho," emezañ."O roll eo dazlec'hiañ ar bagadoù gouezidi a c'hellfe tagañ hon ambrougadeg. Evit lavarout ar wirionez, seurt tra n'eo ket c'hoarvezet abaoe bloavezhioù. Hogen kenderc'hel a reomp da gemer diarbennoù..."

Tevel a reas ur pennad araok adkregiñ.

- Un nebeut meuriadoù disuj a zo o vevañ bepred er c'hoadeier bras war an daou ribl d'ar stêr, peder lev bennak izeloc'h. Abaoe m'hon eus kroget da zifraostañ ha da drevadennañ ar rannvroioù-mañ hon eus distrujet pe brizoniet an arn-vuiañ anezho. Re ar c'hornog a zo doñv awalc'h a-benn bremañ hag o lezel a reomp e peoc'h. Meuriadoù ar reter avat a zo chomet ferv ha diwall a rankomp diouto bepred. Bec'h awalc'h hon eus bet ganto gwechall.

- Peseurt yezh a gomz ar ouezidi-se ? " a c'houlennis.

- Ne ouzomp dare," a eilgerias Lansoc'h. "Hor gouizieion a lavar ez int diskennidi un nebeut hañvourion deuet eus ar broioù-krec'h da vare an Drouziwezh hag a zo dreistvevet dezhañ. O yezh a zo emdroet diwar hen yezh ar weladennourion-se eus ar Reter hag a zo dianav krenn deomp."

Reiñ a rejomp peoc'h hon daou. Douster ar mintinvezh klouar a sile ennon diegi ; war an dourioù lufr e ruze dizehan skeudoù fresk ar raden a greske war ar glannoù ; bep ar mare e pare, egiz divaskell, dameuc'h gwenn ar c'hoabrennoù a dreuze goustad an oabl unan hag unan ; ha gwigour unton ar roeñvoù o treiñ ingal er faskloù am douge da voredin. Tizh a oa gant an dour hag hor bigi a skare a herr etre ar ribloù bas. Ne oa ket kreisteiz pa zeuas ar goadeg war wel. Lansoc'h neuze a c'hourc'hemennas d'e dud tapout douar. Ar bigi a oa distag awalc'h an eil diouzh eben a-benn neuze ha kavout a rae gwell o strollañ abarzh dont tre er rannbarzh arvarus.

Etal dismantroù un hen bont e ehanjomp. Lod eus ar soudarded a grogas d'ober tan ha da aozañ un tamm pred. Ur pennyer hag ur menn-gavr a voe lakaet ganto ouzh ar ber.

Lansoc'h a zeuas da vale ganin betek lez ar goadeg.

- A-hed pemp lev bennak e c'hell bezañ dañjerus hor bageadeg," a zisklerias, "betek ar Geunioù."

Anat e oa e oa chalet awalc'h evel an arn-vuiañ eus e genseurted. Daoust ma ne c'hoarveze nemet rouez a wech e ve taget an ambrougadegoù-bigi gant ar ouezidi e c'helle an dra-se c'hoarvezout en dro-mañ evelato.

Diouzh ar selloù a rae ouzhin e oa sklaer e soñje dreist-holl ennon. E gefridi e oa va degas ez vev betek ar gêr-benn. Lansoc'h a oa unan eus al Ledeneziz speredek-se a veize ervat pebezh arvar marvus e oa evit o bro dreistelezh an Enezenn hag a gomprene pebezh sikour dic'hortoz em boa pourchaset d'al Ledenez oc'h en em lakaat en e zalc'h hep mennout dim. Kalz mui e touje an droug a c'helle c'hoarvezout ganin eget gantañ e unan.

Div eurvezh bennak e chomjomp da c'hedal eno, o lugudiñ, egiz pa ne oufemp ket petra ober. Darn o doa kroget da burañ o armoù ha da gempenn o harnez soudard. Hiniennoù o doa en em astennet e gwasked ar gwez d'ober ahe. A-benn ar fin e skiltras ur c'hwitelladenn : rener ar bagad a oa o c'hervel an holl d'ar bigi.

Damc'houde e teujomp tre er goadeg vras ha na oa anezhi da gentañ nemet dervenned ramzel ha distank ; ur sioulder digunvez a waske warni ha na veze torret nemet a varradoù gant grougous ur c'houblad koulmed, toumpi ul loen bennak o ferañ kuit ha, bepred, saflik an dour ouzh kostezioù hor bag ha chourik klemmus ar roeñvoù en toulledoù. Ul lev izeloc'h e strishaas naoz ar stêr hag e dankaas ar gwez ; tornaodoù uhel a savas sonn a-us d' hor pennoù. Goloet e oa an oabl a-benn neuze ha tachadoù morlivet en em ledas war-c'horre an dour.

Skaf an anaouderion a oa o paouez dianadiñ a-dreñv ur c'hammdro, etre daou run. Neuze avat, a daol, he doa fuc'het ur c'hwibanadeg.

- Aze emaint," he doa garmet ur vouezh em c'hichen. An holl soudarded a oa krog en o gwareg ha kentizh o doa stegnet ur saezh ouzh ar gorden, prest da dennañ war nep piv bennak en em ziskouezje. Hogen enebour ebet ne zeuas war wel d'ar c'houlz-se. Emberr avat e tassonas betek ennomp heklev un dabouniladeg a save hag a dave a reuziadoù. Seul wech ma tregerne an trouz-se avat e skrije va c'henseurted ; damserr e oa o daoulagad gant an evezh. Epad ur pennad e voemp kaset war-draon gant red ar stêr. Risklañ a rae hor bigi diboan kaer, sturiet gant al loman ; gourvez a rae ar roeñvoù er strad, dizhalvez, hag ar soudarded penndaoulinet adreñv ar bourribloù, darev d'ober penn ha d'argadiñ d' ozro. Pa voemp deuet en tu all d'ar c'hammdro e spurmantjomp skaf an anaouderion a oa o roeñviñ a-herr war he c'hiz ; biroù a oa sanket en he c'hostezioù. Pa voent erru tost deomp e youc'hjont :

- Harzit ar bigi ; ur bagad gouezidi a zo skoachet daou-c'hant metrad wa -draon, a zehoù.

- It d'an douar," a c'hourc'hemennas Lansoc'h.

Kerkent e leviàs paotred ar baol o bigi war-du ar ribl. Prim eston e sailhas ar soudarded war ar vriell hag int d'en em strinkañ a lamm war-du ar c'hrec'h, dre douez ar gwez hag ar strouez. Gourdonet e oant hep mar ouzh hevelep leviatadennoù rak estlammiñ a rankis ouzh o oueskted hag o mibinded.

Damc'houde e tevalent endro war-du ar stêr. En ur serr-lagad e voe gronnet ganto ur bagad a ugent gouezad bennak. Ne oa tec'h ebet dezho. Lazhadeget e voent betek an hini diwezhañ.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 15

Ar geunioù

Ne zalejomp ket pell war dachenn an emgann. Ar soudarded a zastumas gant evezh armoù ar ouezidi, dreist-holl ar biroù kontammet (nec'het e oa Ledeneziz e gwirionez gant ar c'hontammoù ijinet d'ar ouezidi ha n'oant ket deuet mat a-benn da anavezout an doare anezho). Neuze e stlapjont ar c'helanoù ebarzh ar stêr, kelanoù tud yaouank tre an darn-vuiañ anezho, gwisket gant kroc'henoù loened, chas pe hoc'hed-gouez, war a hañvale. Louzaouiñ a rejont ivez o c'hamaladed a oa bet gloazet edoug ar c'hrogad ; batalmoù o doa implijet ar ouezidi d'en em zifenn, dreist-holl, ha tizhet e oa bet darn eus hor soudarded gant biliennoù pounner ; tri anezho a oa en ur stad fall, torret ezel pe ezel outo ; astennet e oant bet war gravazoù ha dezouget evel-se betek ar bigi, gant bec'h awalc'h, avat, rak serzh ha turimellek e oa an tarroz, ma klemme ar c'hloazidi gant ar boan o devoa. Gwell a se ne oa bet gouliet hini ebet gant biroù : ar re-mañ a oa chomet sanket e skoedoù ar soudarded pe e kefioù ar gwez tro-dro.

Abarzh pell eta e oamp savet war vourzh adarre ha ni da genderc'hel gant hor bageadeg. War-dro c'hwec'h eur d'abardaez e oa peurdreuzet deomp ar goadeg. Erru e oamp en ur blaenenn vras en em astenne a ziwar wel.

- Amañ e krog ar geunioù," eme Lansoc'h. "En tu-hont dezho ez eo annezet ar vro gant Ledeneziz. Ne vo mui dañjer ebet."

Epad un hanter-eur e padas ar soudarded da roeñviñ etre raosklegi ha broennegi divent. Gant boem em boa adkavet bolz uhel an oabl ha linenn bell an dremmwel. Neuze e anadas ar geunioù a-greiz-holl dirazomp.

- Gwell e ve deomp diskuizhañ un tammig araok treizhañ anezho," a lavaras Lansoc'h. "Warc'hoazh vintin ez aimp kuit endro. Epad an noz n'eus netra da zoujañ a-berzh ar ouezidi."

Reiñ a reas urzh d'ar soudarded arsaviñ hag aozañ koan. Ar re-mañ a lammas war ar sec'h kerkent. Tennañ a rejont o dafaroù, o harnezioù hag o forvezioù diouzh ar bigi. Hag int d'enaouiñ tanioù ha da boazhañ o boued.

Lansoc'h a seblante dinec'het hag hogos seder. Bale a reas da gentañ etre ar bozennoù en ur sellout ouzh ar soudarded a oa oc'h aozañ o fred. Neuze en devoe c'hoant ober un tammig tro pelloc'h war ribl ar palud. E ambroug a ris. Peoc'h an abardaez a c'honeze a nebeudoù al ledanderioù goullo. Un alc'hweder a blave uhel en oabl hag a sute a bouez e benn. E glask a ris gant ar sell hep e gavout. P'edomp o vresañ ar c'horz pelloc'h e tifoupas un toullad gwazi pounner a rez gant an dour ha war o herc'h, a bep tu, bandennadoù dourevned, gioc'hed hag houidi, a skoas d'o zro war-du ar c'hornog en ur frapañ o divaskell. Du-se, war ribl ar palud, e oa sonnet pinsonned difiñv war skramm an oabl sklaer. Steuziet e oa koabrennoù pounner an endervezh. Un nebeut lostoù-kizhier a oa strewet el lijor glas-disliv. Dija e oa diskennet an heol tost d'an dremmwel ; eus ur pred d'egile ez ae d'ur pikol boull ruz a oa sunet a-feur gant an douar ; ha dre ma izelae e troe mohera ar geun da zilhad andellet ur ganevedenn ; c'hoazh ur momed ha kousiet e vije ar bed gant ludu ar beuznoz.

Hogen ne soñjen ket e kement-se neuze. Gant dudi e analen aer fresk ar geun hag e selaouen geiz ar gwennilied a nijelle endro din.

Ken na zeuas da geun din an emgann a oa o paouez c'hoarvezout en endervezh-se. Skrijal a ris a-ziwar-lerc'h. Treiñ a ris trumm war-du va c'havandad.

- Lavarit din," emeve, "perak n'o deus ket graet ho soudarded prizonidi eus ar ouezidi elec'h o muntrañ didrugarez evel m'o deus graet."

Lansoc'h a oa chomet a-sav a-daol ha talet en doa ouzhin.

- A-wechoù e reomp prizonidi," emezañ, "met peurvuiañ e vez lusket hor soudarded gant an ernez ha n'int ket evit herzel ouzh o anien."

Fic'hañ a reas.

- Forzh penaos, ar re-mañ n'o dije en em zaskoret biken."

Un nebeut kammedoù a reas war c'hlann ar geun.

- E gwirionez, re a gasoni hag a zispriz o deus hor soudarded ouzh an astud-se, ouzh an ampistu-se, ouzh

ar c'hwenn-se, egiz ma lavaront, evit espern anezho e nep doare. A-hend-all, ar re-mañ a zo ken kriz all. Neb a gouezh etre o c'hrabanoù a vez muntret ganto kerkent.

- Loened oc'h," emeve.

Lansoc'h a hejas e ziskoaz adarre.

- A c'hell bezañ," a eilgerias. "A-wechoù n' eus ket tu da vezañ tud.

- Ar ouezidi a zo tud ivez," a verkis.

- Marteze. N'eus ket plas avat el Ledenezmañ evit div bobl, daou sevenadur pe ziv yezh. Unan anezho ne c'hell bezañ nemet krign-bev egile. Re zisheñvel eo hor speredegezhioù."

Goude termal e ouzhpennas :

- Pep ki a zo mestr en e di. Ar gouzañverezh n'eo nemet merk-anaout ur c'hempouez ha na fell da hini terriñ. Evit ar poent avat n'eus kempouez ebet el Ledenez-mañ. N'anavezomp nemet lezenn ar stourm."

Lansoc'h en doa dastumet mein hag o bannet da greiz an dour. O taeriñ e kendalc'has.

- N'eus ket a sevenadur hep talvoudoù dioget start. Ha n'eus ket talvoudoù hep stourm d'o diazezañ. Ne c'heller ket krediñ ez eo gwirion ar re n'int ket gouest da zifenn o menozioù betek ar marv."

Skrignal a ris neuze :

- Penaos lakaat ar reolennoù kaer-se da glotañ gant ho Lezenn, al Lezenn gristen. Rak n'eus ket anv ganeoc'h eus ho marv hepken, a soñj din, hogen eus hini hoc'h eneberion ivez. Reteriz gwechall...

Skrijal en doa graet Lansoc'h. Stoket em boa ouzh ar gwiridig.

- Gwir eo," a droc'has. "A-wechoù en em gav an dud dirazomp evel traoù ha n'eo ket evel tud. Skoilhoù pe zañjerioù da lemel int.

- Farserion oc'h," emeve.

- Holl e paeomp priz ar gwall," a respontas, "kablus pe zigablus. Goude holl, en em zifenn ne reomp ken. Ar re all a zo direizh. Padal e rankomp paeañ dezho ar priz a wad a c'houlennont."

Goude prederiañ e adkrogas.

- Ma vije talvoudoù boutin etrezomp da vihanañ moarvat e c'hellfemp en em glevout hag ober ar peoc'h. Pe ma vije tu da rannañ an douar-mañ... hogen n'eus ket.

E vouezh avat ne oa ket mui ken asur. Lansoc'h en doa huñvreet neuze epad ur reuziad, silet ur sell war-du ennon evel o klask digarez. Disonik e komze.

- Ar pezh a lavarit a zo gwir dre vras, Keralen. Lezenn an natur, ar stourm evit bevañ ne c'hell ket bezañ hini tud rak n'eo nemet lezenn dall an traoù, hini un urzh a zo dreist deomp. An den avat a rank en em dennañ diouzh an natur e stumm pe stumm..."

- N'omp ket reizh bepred ha gwell eo ganin hen anzav eget ober ur mad eus an droug ha tremen da urzh denel pezh n'eo nemet un urzh loenel. Ne blij ket din en em douellañ. Kas am eus ouzh meulganerion an nerzh, ar brezel hag an harozerezh. An den n'eo ket graet evit bezañ un haroz, ar pezh a anver un haroz ha n'eo peurvuiañ nemet ur pilpouz, un den o c'hoari roll an haroz nemetken. Mervel a ra ar gwir haroz ha kaset e vez da netra. Peseurt ster a zo da gement-se ? Santout a ran ar brezel avat evel ur walenn didec'hus hag ar pezh am heskin bepred eo e vez savet pep sevenadur war vreinadurezh an istor. Betek hen he deus an denelezh diazezet he sevenadurioù war berzhioù vilañ Mab-den. Ur vleunienn war ur bern teil eo pep sevenadur. Dilezel ur vreinadurezh-se oivez dilezel ar sevenadur, en em lakaat er-maez anezhañ... Daoust hag an dra-se a zo gallus ? Soñjal a ran em eontr..."

Lansoc'h a baouezas trumm neuze gant e unangomz. Marsoñjal a rae adarre. N'em boa ket mui c'hoant ebet kennebeut da genderc'hel gant an diviz-se. Serrnoziñ a rae. Edo ar soudarded gant o c'hoan. Dilavar e oant. Pa voe echu ar pred e tennas unan anezho ur fleüt bihan aozet diwar ur benduenn diouzh e harnez ha stagañ a reas da seniñ. Unan all a ziskanas dezhañ. A-bell e sellen ouzh an dud-se a oa digomprenus din ; dre ma kouezhe an deñvalijenn e teuze o dremmoù e ludu ar beuznoz. Endro din e oa aet doureier ar geun d'ur melezour du.

Gourvez a ris war ur bern korz sec'h. Plezhañ a ris va bizied adreñv va c'hilpenn ha sellout ouzh an neñv. Al loariganed a gelc'hdroe bepred - ken aner din e oa o c'horoll avat : sikour ebet ne c'hellen gortoz diganto nemet, en diwezh, marteze, va netraidigezh. Hag agreiz-holl e savas an dour d'am daoulagad ; diframmet e oan diouzh ar bed klet am gwareze diouzh pep droug. Ha leñvañ a ris gant an hiraezh da Enezenn ar peoc'h hag an urzh.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 16

Penedour an aod

Antronoz vintin e adkrogjomp gant hor beaj. Treuziñ a rejomp ar paludoù, bageal ebiou da hen gêr Langon hag adkavout ar stêr. Ledanaat a reas an naoz ; tornaodoù krin ha rozioù radenek a savas war an daou ribl ; koadoù pin hag ivin a gurunennas an uhelennoù ; kêrioù ha bourc'hioù

a splannas en diabelloù ; ar stêr a droas da aber ; an dourioù a gemmas liv : damc'hlas ha gwenn e teujont da vezañ, mesket gant traezh ha pri. Anal c'hwerv ar meurvor a gargas hor skevent. Echu e oa hon tennad hent kentañ.

Degouezhet e oamp en ur pleg-mor digor-tre. Nes deomp, war-du ar reter, en em æstenne tevennoù ha tornaodoù troc'het gant pennoù-tir ; en hanternoz en em ziskoueze linennoù melen an traezhennoù hag er c'hornog un aod all lusennet en ur vorenn : hini ul ledenez, war a lavaras din Lansoc'h. Er c'hreisteiz e tamwelen tevennoù ruz. Gwer e oa ar mor. Pa abardaezas avat e troas da c'hlas -mouk tra ma kuzhe an heol e-kreiz an aour. Biskoazh ne oa c'hoarvezet ganin gwelout ar mor, Morgan, ha boemet e voen gant an ec'honder fiñvus-se displeget a-greiz-holl dirak va daoulagad.

E tro eizh eur e tiraezjomp ur porzh bihan adreñv ur beg-douar, ul lev hanter pelloc'h eget an aber. Eno e oa eoriet un niver bras a vigi dre lien, div wern dezho, stag outo pep a ouel ruz. Un dig a oa bet savet adal ar beg-douar betek an tevenn adreñv hag a c'houdore ar porzh a zoare.

E lein an tevenn e oa diazezet ur gêriadenn vras gronnet gant mogerioù. En diabarzh en em starde an tiez bihan an eil ouzh egile a-hed ar straedoù strizh.

War al leurenn greiz, nepell diouzh an iliz, e oa staliet ul labouradeg pesked sec'h : un doare bleud a aozed a-benn ar fin diwar ar pesked sec'h-se hag a vired e sell d'ar goañv - dreist-holl, war a ziskleriias din Lansoc'h, evit al labourerion a boanie er Govelloù-meur, un nebeut levioù alese er reter.

Degemeret e voen e ti maer ar gêriadenn a oa beleg war un dro hag a oa o chom etal an iliz, na petra 'ta, un iliz dister hag izel, hep tour ebet, evel holl ilizoù al Ledenez, koulz lavaret. Bevañ a rae e unan penn en un ti a bevar fezh. Nebeut a arrebeuri a oa en ti-se ha ne gavis nemet ur gwele prenn hag un daol er gambr elec'h e voen herberc'het. Un dek bennak a levrioù dornskrivet a oa renket war un astell e-kichen ar prenestr. Va fediñ a reas da goaniañ ha chom a ris gantañ da nozvezhiañ tra ma kave Lansoc'h ha va c'hompagnuned all bod e tiez all. Difonn awalc'h e voe hor pred a-hend-all : pesked sec'h malet, frouezh ha glazadur gant un nebeut avaloù-douar poazh en dour. Un den mentet uhel e oa va ostiz, tarvoal, gwenn kann e varv, diroufenn ha kastiz e zremm. Gwennc'hoarzhin a rae ouzhin en ur c'houlenn hageñ em boa bet va gwalc'h.

- N'eo ket druz va c'heusteurenn," emezañ. "Treut awalc'h eo ar peuriñ er c'horn-mañ a-hend-all."

- Bezit dinec'h," a respontis. "Trawalc'h am

eus bet," a respontis. E gwirionez n'em boa ket naon.

A-benn bezañ seven e atersis anezhañ diwar-benn e gêriadenn.

- Mat eo bet ar bed ganeomp betek un nebeut bloavezhioù zo," emezañ, "ken na reas ar vosenn he reuz er pastell-vro-mañ ; an hanter eus ar vugale a oa bet sammet ganti."

Hirvoudiñ a reas.

- Edomp e soñj neuze adsevel hor c'hêr pelloc'h rak re vihan e oa deuet en abeg da niver ar vugale. N'eo ket bet dav deomp, siwazh.

- Ne ouzoc'h ket eus pelec'h e teue ar vosenn -se ? " a c'houlennis.

- Marteze eus ar boued-mir ha n'oa ket bet aozet a zoare, hep gouzout deomp."

Skuizh brein e oan diwar va beaj hir hag ar fromadennoù am boa bet. Sevel a ris d'al laez diouzhtu warlerc'h koan. Kousket a ris raktal. Huñvreal a ris e Kêrvenieg - un huñvre zudius rak kavout a rae din em boa adkavet Anna, ar vaouez klouar he doa va diboaniet pa oan bet nevez prizoniet gant Ledenez iz.

Pa zivorfilis e oa diwezhat anezhi endev. Dre ar prenestr e taolen va selloù war ar mor ; ar bigi pesketa a oa aet er-maez hag a oa stag gant o labour; e-kichen ar chaoser-mein e spurmantis hor bigi ouzh an eor. Neuze e kounis gant doan hag azrec'h ar veaj divourrus am boa kroget en desped din hag hogos e voe din fallgaloniñ.

N'edo ket va ostiz er gêr ha goullo e oa an ti. Aozet e oa bet ur skudellad youd evidon. Hen lakaat a ris da dommañ war ur fornez glaou koad er gegin. Divi en em gaven bepred evidon da vezañ kousket c'hwek edoug an noz. Klask a ris faltaziañ petra oa o vont da c'hoarvezout ganin hiviziken hogen re faezh e oan evit kas pell va frederidigezh. N'em boae gwirionez nemet ur c'hoant : mont da aveliñ va fenn.

P'edon o serriñ dor an ti war va lerc'h e kejis gant Lansoc'h a oa o tont war arbenn din.

- N'emaoc'h ket diblouzet abred," emezañ en ur vousc'hoarzhin ouzhin. "Edon oc'h en em c'houlenn hag-eñ ne oac'h ket klañv."

- Oge oan," a eilgeriis, imor ennon o veizañ e oa Lansoc'h o tiwall din dalc'hmat hep ober van a netra.

Egile a selle ouzhin gant evezh ; ur skleur damc'hoapaus a bare e don e zaoulagad pers.

- Me ' wel mat an dra-se," emezañ. "Deuit d'ober un dro-vale ganin war ar maez."

Treuziñ a rejomp kêr a oa digenvez d'an ampoent. Edo an dud gant o zrevell er greantti hag ar vugale gant ar

studi er skol.

Pa voemp deuet er-maez eus mogerioù-kêr e tiraezjomp ur bineg vihan. En tu all dezhi e tizolojomp un edeg hir en em astenne penn-da-benn gant an aod ; klozet e oa a bep tu gant ur c'haead lorn ; en diabell e lufre sioul ar mor disliv.

Treuziñ a rejomp dillo an edeg en un tachad a oa bet medet endev hag en em gavout a rejomp war an traezh. Tre a oa anezhi ha gwalaz a lastre ar jibl gros penn-da-benn ar c'hro. Freskik e oa ar beure ha vad a reas din aezhenn ar c'heinvor. Arvestiñ a raen ouzh ar skreved a blave endro din en ur c'harmiñ ;morwennilied a nijelle a rez gant an dour, dison ; ur c'hrank bihan a dec'has kuit a herr a zindan va zreid ; pesked a lammas trumm er-maez eus an dour. Buhez divent an natur am gronne.

Bale a raemp etrezek ar c'huzh-heol. Chagañ a rae an dichal ; fifilañ a rae ar gwagennoù munut war ar reier du ; du-hont, a-dreuz un nivlenn aour, en em zamziskoueze ar gourenez. A-daol, egiz pa vije bet o tihuniñ e tisklerias va c'havandad :

- Peogwir emaomp o skeiñ war an tu-se e ve koulz din marteze ho lakaat d'ober anaoudegezh gant un istrogell a zo o chom dre amañ.

Seblantout a rae c'hoarzhin en e greiz.

- N'eus ket kalz a zo par dezhañ war zouar al Ledenez, c'hwi ' welo, Keraḥen.

Pignat a rejomp endro da lein an tevenn. E penn ur park, daou-c'hant metrad pelloc'h, war-du an douaroù, e anadas un dolzenn iskis. O tostaat e verzis e oa anezhi un doare kev hanter sanket en atil, hep digor ebet dezhañ nemet un traped izel a rez gant al leur.

- Aze emaout, Suliav ? " en doa galvet Lansoc'h pa voemp erru tost.

Respont ebet ne zeuas.

- N'emañ ket pell moarvat," en doa grozmolet Lansoc'h. "Peurvuiañ e vez o klask e voued war an aod da vintin."

Ur vegeliadenn a glevjomp neuze.

- A ! Setu e c'havr," eme Lansoc'h."Ur vuoc'h en deus ivez. Emichañs en deus kaset anezhi da beuriñ war ur grinenn bennak tro-aze.

- Suliav, pelec'h emaout ? " a c'harme Lansoc'h adarre. "Deus amañ. Tud a zo deuet d'az kwelout."

Ne zeuas respont ebet adarre.

- Gortozomp," eme Lansoc'h. "Abarzh pell e erruo emichañs."

Azezet en doa war doenn ar c'hev.

- Un iskis a di en deus diskoachet amañ hor penedour," a zisklerie Lansoc'h. "Sellit pegen tev eo ar mogerioù : ur metrad bennak treuz o deus. Lavaret e vefe ez eus karreg anezho. Kavout a reer kevioù seurt se a strew e pep lec'h war hon aodoù. Peurliesañ avat n'o gweler ket rak kuzhet int penn-da-benn en douar. War a lavar hon hendraouerion, hervez dielloù nevez kavadennet, n'eo ket bet aozet ar savadurioù-mañ gant hor gourdadoù e gre an eil Riez na gant diaraogidi ar ouezidi a oa tud seven meurbet en amzer-hont hogen gant ur bobl all a vefe deuet eus pelloc'h er reter d'en em staliañ epad un nebeut bloavezhioù en hol Ledenez. D'ober petra e oant deuet amañ, se ne ouzomp dare ; moarvat d'ober brezel. Anvioù ar pobloù a oa oc'h en em gannañ neuze hon eus kavet nevez zo hogen n'omp ket gwelloc'h rak ne ouzomp netra diwar o fenn a-hend-all. Unan eus kevrinoù hon istor ez eo eta ar c'hevioù-mañ, evel ar peulvanoù hag an taolioù-maen a gaver stank e meur a gorn eus hor bro.

Sailhet e oa Lansoc'h avat diwar doenn ar c'hev.

- Me ' gred emañ Suliav o tont," emezañ.

Ur c'hloc'hig a oa o c'hobediñ eus kostez an tevenn. Damc'houde e errue ar penedour hag eñ harpet war ur vazh hag oc'h ambroug ur vuoc'h treut eskern.

- Kevarc'h ! " a daolas Lansoc'h, sart.

Egile ne eilgomzas ket. Parañ a rae warnon e selloù balc'h e-kreiz un dremm askornek ha rouzet gant aer ar mor. Gwisket e oa gant krec'hin deñved ; ur barv gell fuilhet a ziskenne betek kreiz e vruched hag e vlev du rodellek a dape e ziskoaz ; barn a ris e oa yaouank awalc'h met e gwirionez ne vijen ket bet evit reiñ dezhañ oad resis ebet. En e benn avat e verve un daoulagad bras skedus eston ma oa diaes padout ouzh ar flemm anezho.

- Deuet omp d'ober ur gwel dit, Suliav, da welout penaos emañ ar bed ganit abaoe ar wech diwezhañ maz omp tremenet.

Egile avat ne selaoue ket Lansoc'h. Stagañ a rae ouzhin e zaoulagad dispourbellet.

- Amañ ez eus deuet ganin un estrañjour..."

Lansoc'h a oa ouzh va diskouez. Hogen ne rae ar penedour van ebet ouzh e gomzoù. Ouzhin-me e stage e selloù skoelf. A-greiz-holl e youc'has.

- Kae diwar va zro, mab Satanaz !

Din e komze, tan an egar en e zaoulagad.

Dleout a rajen bezañ c'hoarzhet, Morgan, hogen c'hoant ebet n'em boa, aon ha mezh ne lavaran ket. Garmet en doa an diskiant meur a wech adarre.

- Doue hepken a zo meur, Doue hepken a zo an Aotroù..."

Hejañ a rae e vazh a-us d'am penn. Ken buan all en defe skoet ganin. Hogen Lansoc'h en doa kroget em brec'h ha sachet ac'hanon kuit. En ur redadenn ez ejomp betek an aod.

- Digarez, kamalad," eme Lansoc'h din. "Egile ne oa ket war e du mat siwazh."

Fic'hañ a rae o terc'hel war e c'hoarzh.

- Un druez eo. Helavar e vez peurvuiañ hag ur brezegenn gaer en defe distaget diomp m'en defe teurvezet va selaou."

Lansoc'h a zisklerias din neuze e oa Suliav ezel eus eus ur ranngredenn nevez diazezet hag a venne derc'hel al Ledenez evel ma oa gwechall. E skeud m'eo aet ar Skiant un tammig war-raok er vro-se e tiogel dalc'herion ar c'hravez-se emañ Ledeneziz o vale war roudoù mistri an hen ved a voe kaset en tan-beuz da get pe, gwashoc'h c'hoazh,e klaskont kevezañ gant galloudoù ifernel an Enezenn. Fall eo ar bed-mañ d'o soñj hag hen lezel da vont da get a zo gwell. Rak-se e nac'hont dimeziñ pe c'hervel mezeg ebet war o zro : ret eo degemer kleñved ha marv hep herzel outo e nep stumm. Ne zebront ket kig. Ne vennont ket lazhañ boud bev ebet. Disteurel a reont melestradur ar stad ha bevañ a reont er-maez eus ar gevredigezh : beligasaourion douet ez int en ur ger.

Hedañ a raemp ur wenodenn e lein an tevenn, etal ar c'haead lorn.

- Ha c'hwi a zo a-du gant an diskianted-se, Lansoc'h," a c'houlennis.

Gant ur mousc'hoarzh prim ha skañv e eilgerias din va c'havandad :

- Ma ! Pep hini a zo dieub goude holl.

Ne c'hellen ket lenn e don e selloù ha gwirion e oa o komz pe daoust ha dejanal an hini a rae. Neuze ne esaeis ket kas pelloc'h ar vreutadenn. Hast am boa da vezañ distroet d'ar gêr. Kerkent ha ma voen erru ez is da c'hourvez war va gwele. Serriñ a ris va daoulagad evit kousket hag ankounac'haat. Edon erru en ur bed a roe o lec'h d'an diskianted, Morgan, hag an dra-se a oa spouronus.

&&&

em boa ti ar person en doa roet bod din da gentañ ha graet em boa va annez en un ti bras war ar maez, er-maez eus ar mogerioù. Eno e chome ur c'houblad tud kozh a save gwenan hag a bourchase mel da Arvor-Winuniz. Un hanter-kant bennak a ruskennoù a oa staliet en ur prad bras, nepell diouzh o c'henkiz. An ozhac'h a blede gant ar gwenan hag a zastume ar mel a veze klenket ebarzh jarloù pri a bep ment. Bep lun ez ae da Arvor-Winun. Gwerzhañ a rae ar mel-se d'ar c'huzul-kêr hag a zarnaoue anezhañ etre an dud o devoa ezhomm.

Troet e oa ar vaouez da gaozeal hag emberr he devoe va disaouzanet diwar-benn istor he ziegezh. Nav a vugale a oa bet ganet dezho. Pevar anezho a oa tremenet ez vihan gant kleñvedoù a bep seurt. Pa oa marvet diganto ar pevare bugel o doa graet o soñj dont d'en em staliañ er-maez eus kêr, d'ober war-dro ar gwenan. En amzer-se, tregont vloaz araok, ne oa ket diogel mat ar maezioù c'hoazh ha taget e veze bep an amzer beajourion ha kouarion gant gouezidi oc'h en em strinkañ a-greiz-holl eus ar goadeg. Aotre o devoa bet evelato digant kuzul-kêr da vont da chom en domani-se a oa bet lodennet dezho. Reoù all o doa graet evelto a c'houdevezh ha krog e oa annezourion Arvor-Winun d'en em skignañ war ar maez ha da zifraostañ ar wezeg-veur abaoe un nebeut bloavezhioù.

- Gwelloc'h eo," eme an ozhac'h. "Peuzc'houllo e oa al Ledenez betek hen."

- Pelec'h emañ ho pugale," em boa goulennet.

Beunekaat he doa graet ar vaouez. O femp mab all, emezi, a oa aet da vevañ e Loronan. Abaoe un toullad bloavezhiennoù n'he doa ket bet tro d'o gwelout.

- Re bell eo Loronan, aotroù," emezi, trist. "Meur a zevezh a ranker lakaat da vont di."

Stagañ a reas da glemm diwar-benn renerion ar gêrbenn. Embann reoliadurioù ha reizhennoù a bep seurt ne raent ken. Ne oa mui frankiz ebet. Dav e oa dezho reiñ un dekvedenn eus o mel evit netra d'ar stad. Bremañ o devoa divizet paotred ar gêrbenn e vije gonezet irvin war dek dre gant eus an tachennoù nevez difraostet diwar goust ar goadeg. Ebarzh ul levr kozh a oa o paouez bezañ dizoloet ganto o devoa kavet un taolennadur munut eus doareoù a c'helled arveriñ da genderc'hiñ sukr diwar irvin.

- Rivinet e vimp ma teu gouizieion ar gêrbenn d'ober kemendall," a glemmas ar vaouez. "N'omp ket mui yaouank. Ma tenner hor bara diganeomp ne chomo mui deomp nemet bevañ diwar an aluzen."

Ur spont e oa eviti echuiñ he buhez ebarzh hendi Arvor-Winun.

Un den tavedek e oa an ozhac'h. Ur sell huñvreüs

a oa dezhañ. Ur barzh a oa anezhañ e gwirionez ha bourrañ a rae da noz, ouzh skleur dister ur gouloù rousin, adskrivañ barzhonegoù bet savet gantañ. O skeudennaouiñ a rae ivez gant tresadennoù bihan e liv, mistr kenañ. Akuit da sabatuiñ e oa da dresañ loened. P'em boa goulennet outañ perak e kemere kement a boan da sevel an oberenn-se peogwir ne vije lennet biken gant den ebet emichañs en doa divalvennet ouzhin, egiz pa vije bet diduet gant va goulenn ha respontet en doa, sioul :

- Pep kened a zo awalc'h d'an hini en deus her c'hrouet, va mignon.

Lezet en doa e bluenn hag e varr-livañ a-gostez ha gant ur mousc'hoarzh en e zaoulagad sklaer en devoa ouzhpennet :

- Kavet e vo ar skridoù deiz pe zeiz war-lerc'h va marv ha neuze ne vint ket kollet penn-da-benn.

Un nozvezh e oan chomet da veilhañ gant an daou gozh ; ar vaouez he doa aozet din ur glec'hiadur bennak gant mel ha na dizhen ket euvriñ ; ar gwaz a oa bepred o skrivañ, ouzh un daol izel, e-kichen an oaled, souchet a-us d'e labour ; e wreg a oa o nezañ ha gwigourat a rae ar rod dre ma troe ; er-maez e razailhe ar chas.

- Un tremener bennak a zo diwezhat o tont d'ar gêr," eme an hini kozh.

E gwirionez e klevemp kammedoù o pellaat war-du ar c'hornog.

- Ur martolod o vont d'an aod [illegible] " he doa merket ar vaouez he doa lezet kegel ha gwerzhid evit ar pred.

Abarzh pell e oa aet a ziwar glev dasson ar c'hammedoù. Neuze em boa aterset anezho a-greiz-holl.

- Daoust hag anavezout a rit penedour an aod ?

An ozhac'h d'e dro en doa ehanet trumm a skrivañ. Daoust d'an amc'houloù em boa merzet e oa deuet da vezañ morlivet. Ar vaouez avat an hini he doa respontet :

- Un den santel eo moarvat ha kalz a istim hon eus evitañ..."

Hiroc'h e tezrevellas he menoz. Ar benedourion, emezi, o doa merzet mat e oa al Ledenez o kemer un hent fall. Gouarnourion nevez al Ledenez, mavdierned ar gêrbenn, aotrouion c'hrobis ha digalon, a oa o vont d'ober doueed eus an danvez hag ar binvidigezh. Elec'h en em zifenn hepken a-enep d'ar ouezidi o doa taget anezho, skrapet ha prizoniet anezho, graet sklaved anezho, o rediet da labourat er govelloù hag er mengleuzioù.

- C'hwi ' welo, aotroù," emezi gant un neuz mantret, "maz it da Drehouarn, egiz maz eo kredapl. Eno ez eus un engroez anezho, bac'het ebarzh kampoù loudour

hag hudur, buorzhet evel loened. Darn a lavar e oa anevaled anezho. N'eo ket gwir. Diouiziek ha paour e oant hepken. Dlead Ledeneziz e oa deskiñ o yezh dezho hag o sevenaat a nebeudoù, evel breudeur vras ha ma oant.

- Daoust ha stank eo izili ar ranngredenn-se ? " a c'houlennis neuze.

Diaes eoa spered an hini kozh, anat e oa. Gant ur vouezh krenus e stagas da lavarout.

- An niver ne gont ket, aotroù, pa vez ar wirionez ganeomp..."

Evelato e tisplegas din e oa annezet an holl gevioù iskis em boa gwelet unan anezho ergentaou gant izili eus ar ranngredenn-se.

- Eno hepken e c'hellont chom rak den n'en deus ar gwir da sevel un ti pe da c'honit un dachenn hep aotre kêr. Hag evel m'eamint a-enep d'ar politikerezh a zo heuliet bremañ gant al Ledenez n'o defeket sur-mat. Eno hepken e kavont repu."

Evit echuiñ e klaskis gouzout piv en doa savet d'o soñj ar mougevioù espar-se tost d'an aod.

- Kevrinus eo orin ar mougevioù-se," a respontas ar gwaz. "Kontañ a reer er c'horn-bro-mañ e oa anezho chapelioù gouestlet da zoueed ar mor gant ur boblad bennak kar da hendadoù ar ouezidi ha na ouzomp netra diwar he fenn. Koulskoude, aba koun, ez eo bet annezet an aod-mañ gant Ledeneziz."

Treiñ a ris ar gaoz war boentoù all. Fentus e kaven klevout an daou gozh o komz eus diouiziegezh ar ouezidi. A-hend-all, erru e oan skuizh o selaou o marvailhoù. Diwezhat e oa dija ; aet e oan d'am gwele ha kousket em boa c'hwek betek antronoz vintin. Ezhomm am boa ivez : war-dro eizh eur e tleen lestrañ ha mont en hent war-du Trehouarn hag ar gêrbenn.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 18

Trehouarn

Lestrañ a ris eta da veure evit treizhañ ar pleg-mor war-du ar c'hornog. Ur stroll a bemzek batimant a oa en ambrougadeg. Dougen a raent marc'hadourezhioù a bep seurt, chatal, ed, frouezh ha traezoù oberiet e prenn hag e pri bet prientet ha kenderc'het e kêrioù bihan an Argoad.

Ur pemp eurvezh bennak e padas hon treizhadenn. C'hwezhañ a rae an avel eus ar Gevred ha skarañ a rae hol listri a-herr war ar mor sioul ha plaen o lufrañ divevenn

dindan heol kreisteiz. Ur gwel eus ar c'haerañ e oa, Morgan, riskladeg ar gouelioù ruz war gompezenn c'hlas ar c'heinvor. Lansoc'h a oa etal din hag a roe disklerindurioù diwar-benn ar plegoù-mor, ar c'hêrioù, an inizi ma vageemp e-biou dezho.

War-dro teir eur d'enderv e paras Trehouarn war an dremmwel. O tostaat e spurmantjomp ur saverez listri e penn ur palud : diverzout a raen ar vicherourion bihan evel merien o tifretañ dibaouez war-dro al labouradeg.

Ur gêr vras awalc'h e oa Trehouarn d'an ampoentse ; kresket e oa buan e-kerzh an daou-ugent vloaz araok. Ur chaoser vras a oa bet savet a-dreuz an aber hag ar porzh a c'helle reiñ goudor da zaou-c'hant bennak a listri. Liesseurt e oa al listri-se. E-kichen ar bigi kozh dre lien egiz an hini m'oan pignet war e vourzh, e tizolois un nebeut bigi en houarn, gant rodoù bras war o c'hostezioù, hag a oa o vale gant ur c'heflusker, a-hervez. Lansoc'h a zisplegas din e oant bet ijinet diwar patromoù nevez diskoachet ebarzh skridoù un hen levraoueg a oa bet kavadennet un nebeut bloavezhioù kent. Ouzh o arnodiñ edod ha ne ouied ket ha berzh a rajed ganto pe get.

War ar c'haeoù e oa bet savet tiez kaer e greunvaen louet, kichen ha kichen, gant prenester bras e gwerliv melen, graet a garrezioù bihan frammet gant ploum. Lansoc'h a lavaras din e oa pinvidik hag otus zoken Trehouarniz, ar pep brasañ anezho atav. Abaoe pemont vloaz bennak o doa kroget da aozañ listri dre lien a gant tounnellad bennak ha madoù o devoa dastumet neuze o kenwerzhañ gant pobloù tramor nevez deuet e darempred gant Ledeneziz hag a gomze a-hend-all ur yezh damheñvel ouzh o hini.

Daou pe dri devezh a zleen chom e Trehouarn kent adkregiñ gant va hentad etrezek an hanternoz. Lojet e voen ebarzh ti unan eus renerion ar Govelloù, tri solieradur dezhañ evel da diez ar c'haeoù, war ribl an aber. An ozhac'h a oa un den yaouank awalc'h c'hoazh, mentet bras evel an darn-vuiañ eus Ledeneziz, kreñv e liv, gourennoù fuilhet dezhañ, rcufennet don e dal, nerzhus e neuz; gwisket e oa gant ur bragoù strizh ; stardet e oa e zivesker ebarzh bodreoù ler ; dougen a rae ouzhpenn ur jiletenn c'hloan brodet, liv limestra : un doug iskis o deus paotred al Ledenez evit an dilhad flamm, Morgan ; atav on bet souezhet gant an dra-se.

E wreg, en eneb, a oa blin hag izil, blizidik ha tristidik he doare : n'he doa ket a vugale. Dilavar e chome epad ar predoù peurvuiañ, moulbennet, o klask bepred renkañ ur guchennad vlev melen a ziflipe kuit diouzh he zorkad pounner, o komz hepken ouzh ar vatezh a servije ouzh taol, ur plac'hig yaouank blev kistin, abaf, ur vrozh

e mezer gell divalav awalc'h endro dezhi. P'edo aet d'ar gegin em boa goulennataet va ostizion diwar he fenn.

- Ur gaezhez bet feurmet deomp gant ar stad ned eo ken," a respontas an ozhac'h. "C'hwi ' oar e rankomp embreger bep an amzer stourmadennoù a-enep d'ar ouezidi a vez o preizhata hon trevadennoù hag o tirenkañ hor c'hehenterezh re alies, er reter atav. Ar brizonidi a reomp neuze a vez implijet evit al labourioù na brizfe ober ledenezad ebet. N'hon eus ket gwir kennebeut da c'hoprañ ledenezadez ebet evel matezh : kement-se a vefe a-enep reolenn sakr an ingalded. Gwell a se e c'hellomp pourchas un nebeut mitizhion ha mevelion e ser ar stourmadennoù-se."

Skrignal en doa graet abarzh kenderc'hel gant e zisplegadenn. A c'houde m'o doa kroget Ledeneziz da sevel o ijinerezh e oa laouen Ledeneziz o c'hellout en em bourveziñ a vicherourion hag a labourerion er Gouezva hep degas trubuilh na digempouez ebet en o c'hevredigezh.

Pa oa distroet ar servijerez em boa sellet pizh hag ' hir outi . Damaniet e oa ha liv an enkrez a oa en he c'herc'henn. E pelec'h edo he c'herent ? Lazhadeget siwazh, marteze. Diframmet da viken diouto n'eus forzh penaos. N'oan evit parrat a drueziñ outi.

Hogen dav e oa din selaou va ostiz. Edo o klemm neuze ivez diwar-benn mac'homerezh ar galloud-kreiz N'o doa mui renerion al labouradegoù intrudu ebet.

- Ne c'heller mui kas da benn mennad ebet hep aotre ar raktresourion a zo o chom e burevioù ar gêrbenn, tomm mat dezho, me ' lavar deoc'h, tra m'emaomp o kiañ amañ hañv-goañv."

War a lavare e vije bet paot gwell an traoù ma vije bet perc'hennet al labouradegoù gant ar renerion anezho, evel ma c'hoarveze en henamzer, diouzh a soñje dezhañ da vihanañ.

Ur skouer a roas din eus berrwelentez ar raktresourion e Loronan, eus o dallentez zoken. Kavadennet en doa tri bloaz kent, ebarzh unan eus ar c'hledourioùmaen bet savet gant Ledeneziz araok an Drouziwezh ur rumm skridoù diwar-benn metalouriezh,war vandennoù du treuzwelus, munut kenañ, ken na c'helled o digejañ nemet gant ur werenn-greskiñ kreñv meurbet, a oa bet serret ebarzh goulistri strink dizaer a-grenn o doa tarzhet p'en doa stoket outo. Unan eus ar skridoù-se eta a blede gant labour an houarn hag a daolenne resis kenañ un doare kalz gwell da demzañ an dir. Goulennet en doa er gêrbenn koñje da arveriñ an doare-se. Nac'het e oa bet krenn outañ.

Etre ar predoù ne ouien ket kaer petra ober hag hir e oa an amzer din. Lansoc'h en doa kemennet din

e c'hellen mont da vale elec'h ma karen nemet e oa arabat din treizhañ an aber. Gwell e vije bet dezhañ chom hep reiñ hevelep ali din rak atizet hag hilliget e oa bet muioc'h c'hoazh va ranellder gant ar c'huzul-se, Morgan. En devezh war-lerc'h e kantreis e kêr, da gentañ war ar c'haeoù, emesk fourgas ar vartoloded hag ar simidi o vordilhañ endro din ; dirak an oabl disliv e horjelle goustadik koadegad diseurt ar gwerni hag an delezioù. Neuze em boa treuzet ur c'harter kaer, ennañ kenkizioù cheurc'h ha klet tost d'ar porzh, uhel o zalbennoù, kizellet o dorioù ha prenester ; muioc'h war ar maez, tost d'an aber e kavis tiez disteroc'h, ur solieradur dezho hepken, gronnet avat gant pep a liorzh vras, gwez frouezh ha bleuñvegoù enno, m'o devoa holl un neuz gren meurbet.

N'em boa ket gellet mirout avat a c'houlenn digant pesketourion va c'has en tu all d'an aber hag eno, Morgan, e oa dilammet d'am selloù ur sebezus a arvest. Nes d'ar glannoù en em astenne ur c'hamp hirgarrezek, serret gant ur c'haead peulioù; tourioù-ged uhel a oa bet plantet e pep korn anezhañ ; tro-dro ne greske na wezenn na c'heotenn ; ur gouelec'h, e gwirionez, a zezevis.

Ha me da zedostaat. Dirazon e tisleve ur porched bras a roe digor d'ar c'hamp ; en diabarzh avat ne welen den ebet. War-nes mont kuit e oan p'em boa klevet dasson ur gerzhadeg. Damc'houde e tigorntroie a ziadreñv ar c'hamp ur vandennad tud ; skeiñ a raent war-du ennon ; lammat a ris war ar c'hleuz d'o lezel da dremen. Un hanterkant a wazed a zibunas dirazon hag int diwallet gant un toullad soudarded. Holle tougent ar memes livrez, bragoù lien du hag ur chupenn ruz, truilhek ha pilhennek avat; botoù prenn a oa en o zreid ; hir ha fuilhet e oa o blev hag o barv ma tiverzed a boan o daoulagad e-kreiz o dremm. Liv an doan, al loes hag an dic'hoanag a oa en o c'herc'henn; en em ruzañ a raent war an hent en ur stagañ o selloù ouzh an douar ha ne daoljont meiz ouzhin tamm ebet.

Pa voent pellaet un tammig e teuis d'an traon hag ez is do heul. Etal an nor-borzh avat e voen test d' un degouezhadenn iskis, Morgan. Ouzh o gedal eno e oa ur bodad Ledeneziz, gwisket holl evel penedour an aod. Dre ma tremene ar geizh ebiou dezho e tarnaouent pourvezioù a bep seurt. Ar c'houdud-se o c'hemere diganto hep o zrugarekaat ; sakañ a raent ebarzh seier bras ar baraennoù, ar c'houignoù, ar c'heuzioù a oa kinniget dezho. Ar warded ne raent van ; moarvat e oant akourset ouzh hevelep arvest.

Da noz e atersis va ostiz diwar-benn ar pezh am boa gwelet en endervezh. Tirvezen - e anv e oa - a ruzias trumm pa glevas va goulenn.

- Me ' wel ez oc'h bet oc'h ober un tamm pourmen endro d'ar Govelloù," emezañ, enoeet e zoare. "N'eo ket ar pep bravañ a zo da welout amañ."

C'hoant a savas din hegañ va ostiz un tamm bennak."Hag ar re-se a oa oc'h ober an aluzen d'ar geizh, piv int ? "Tirvezen a hejas kreñv e ziskoaz egiz pa vije bet o vont da goll pasiantéd.

- Emichañs hoc'h eus kejet gant izili eus ar ranngredenn droch-se a zo oc'h o reuz war an aod-mañ hag a fell dezho "dieubiñ ar geizh", evel ma lavaront. Daoust hag ar re-se a c'houlenn un dra bennak? Boued int sur da gaout ganeomp atav : en o c'hoadeier e varv an hanter anezho gant an naon."

Taeriñ a reas Tirvezen a-greiz-holl ma fulennas e zaoulagad. Skeiñ a reas gant e veilh-dorn war an daol.

- Tud amoet, diskiant, trelatet, pa lavaran deoc'h, ha pilpouzion war ar marc'had. Daoust ha prest int da gemer lec'h ar geizh ha d'ober o labour ? Sur-mat n'int ket. Ha ma lezomp ar geizh-se da vont warc'hoazh piv a rankò trepetiñ ha loeniñ er mengleuzioù hag er Govelloù nemet Ledeneziz o unan, da lavarout eo hor breudeur. Ret e vefe eta rannañ hor pobl evit terriñ da vorc'hedoù ar sodion-se ! "

Difretañ a rae egiz p'en defe mennet hejañ kuit ur flemm a oa sanket en e gorf. Tevel a reas a-hendall, ruz e benn ha berr e anal. E wreg a oa deuet tre er sal-debriñ o tegas deomp pep a gibad dour-frouezh. Azezañ he doa graet e-skoaz din ha parañ a rae warnon he selloù doaniet. He gwaz avat a lavare din:

- Kredit me, keneil: didalvez eo ho truez. Egiz ma lavaren deoc'h tuchañtik, gwell eo poaniañ en hol labouradegoù eget dizeriañ en o c'hoadeier."

Lonket en doa e vanne dour-frouezh a-dreuzkil, en un tennad. An dra-se en doa torret d'e imor fall.

- Rivanon a sono deoc'h un ton kozh," emezañ. "Marteze ho po dudi ouzh her c'hlevout."

Laouen e asantis d'e ginnig. Skuizh e oan gant un tabut hag a seblante aner din. E gwirionez em boe plijadur o selaou Rivanon rak akuit kenañ e oa da seniñ telenn. Kaer e oa he mouezh ivez. Va gouréhemennoù a ris dezhi p'he devoe echu.

- Gwell a se oc'h bet plijet gant ar ganenn-se, aotroù," emezi. "Unan eus hor sonioù kozh bravañ ez eo."

War vordo e chomas epad ur frapadig. Neuze e savas en he sav.

- Va digarezit," emezi. "Faezh on hiziv ha ma plij ganeoc'h ho lezin hoc'h unan bremañ."

Hon unan penn e oamp manet eta. Edon e soñj en em dennañ kuit d'am zro rak erru e oan skuizh ivez

hogen pa ziskleriis va dezo da Dirvezen, hemañ am pedas da chom gantañ ur pennadig c'hoazh.

- Me' ziskenno deoc'h ur banne dour-frouezh all. Amzer zo c'hoazh araok mont da gousket.

E drugarekaat a ris o lavarout n'em boa ket ezhomm. Azezañ a ris endro war va skabell a-benn bezañ seven hag adkregiñ a reas hon diviz. Tirvezen a stagas da gomz adarre diwar-benn ar ouezidi hag o yezh. A-hervez e oa houmañ un trefoedach paour ha diheson kenañ, unsilabennek koulz lavaret.

- Istrogelled a glask bremañ hol lakaat da grediñ e voe komzet an trefoedach-se gant hor gourdadoù ur pennad amzer araok ma voe savet an eil Riez. Hogen n'eo ket din e vo tremenet lost al leue dre va genoù, va mignon.

Sevel a reas e gib ha distagañ karadek.

- Yec'hed deoc'h memestra, keneil. C'hwi ' wel ez on un tamm poellegour ha ne lakaer ket ac'hanon da lonkañ koñchennoù born a seurt se."

C'hoant a savas din diwar neuze ober ur goulenn outañ.

- Un dra zó ha n'on ket deuet a-benn da veizañ ervat, Tirvezen, emeve. "Daoust ha derchel a rit d'ar c'hredennoù kozh ? "

Tridet en doa Tirvezen un disterañ, divarc'het a gredan. Goude lakaat e gib goustad war un daol izel en e gichen e troas war-du ennon hag e lavaras :

- Setu ur goulenn amzere, Keralen, ha tenn hen respont. N'em eus ket klasket burutellañ ar c'hredennoù-se. Re a zielloù a ra diouer deomp evit gellout barn difazi. Gwell eo d'ar re a gred fiziout en Hengoun, er feiz egiz ma lavaront. Evidon-me avat n'em eus tamm ezhomm ebet a feiz nag a netra seurt se..."

Termal a reas , adkregiñ goude bezañ peurevet e gibad.

- Petra fell deoc'h, Keralen, ne c'heller ket en em reiñ d'ar bed-mañ evit klask e vestroniañ evel m'hoc'h eus-c'hwi graet, Eneziz, hep koll pep feiz e kement a zo er-maez eus an dachenn ma fell deomp chom enni. Marteze e c'hell bezañ kempouez en ur gevredigezh etre ar re a gred hag ar re na gredont ket hogen e diabarzh un den ne c'hell ket bezañ hevelep kempouez. Dre vicher avat e rankan ober gant an dud evel gant traoù. Penaos e c'hellfen krediñ en o spered hag en o frankiz ?

Ur c'hruz a reas d'e skoaz.

- N'eo ket ar meiz nag ar preder a bourchas da bep hini e wirionez, an ober ne lavaran ket. Adal hor bugaleerezh eo graet ganeomp hon dibab.

- Sevel a reas Tirvezen trumm en e sav, gant ur c'hoarzhig trenk.

- Piv ' oar, mignon, marteze e fazian. Bezomp arvarour betek ar penn. Hogen, petra fell deoc'h, n'on ket

forzh penaos evit bezañ disheñvel diouzh pezh ez on."

Gwall ziwezhat e oa pa oan aet da gousket, Morgan. Chomet e oan gourvezet war va gwele, digor va daoulagad en deñvalijenn. Dre ar prenestr e teue betek ennon mordrouz ar porzh, stak ar gwag ouzh ar c'hae ; pelloc'h, e penn an aber, e troielle flammennoù arruz uhel en oabl noz : un tour-tan bennak d'ar bigi a oa o tont d'an aod. Em c'hreiz avat e lanvezhe un doare dic'hoanag. Grobis e kaven neuze komzoù Tirvezen : kement a lorc'h ennañ ha ken dister e c'halloud. Ma vije bet un Ijinour eus an Enezenn da vihanañ ! Hogen n'ouien ket petra a oa o c'hoari ganin. C'hoantaat a raen ar beurbadelezh a oa gratnet a-hont d'ar re ziuzet ha war un dro e hiraezhen d'un dremm all am boa damwelet ha na c'hellen ket adkavout hep degemer an Ankoù. Ha soñjal a raen gant c'hwervoni ne oa netra din a: divarvæ lezh hep an dremm-se a oa, a ouien, bresk ha berrbad evel bleuñv an nevez-amzer.

Ken na darzhas gouloù an deiz, ne c'hellis ket huniñ, Morgan.

++++++++++++++++++++++++xxxxxx++++++++++++++++++++++++
^^^^^^^^^^^^^^^^^^
======
!

Pevare kevrenn

AN

DIBAB

****

Kentañ pennad

Kêrbenn ar vro

Loc'het e oan abred diouzh ar boure antronoz. Lansoc'h a oa deuet e unan d'am c'herc'hat. Er-maez eus kêr e oa ar c'hirri divrodek ouzh hor gortoz, dek anezho, sterniet ouzh pep a c'hec'h ki, kirri an dougerion-lizhiri a-berzh-stad, na petra 'ta, hag herrek awalc'h pa veze an hent plaen ha kempenn.

Diwar-benn ar veaj hec'h unan n'eus ket kalz tra da verkañ, Morgan, nemet ar weladenn a ris gant Lansoc'h da zismantroù un hen gêr bet distrujet da vare an Drouziwezh war uh dro gant holl gêrioù al Ledenez neuze. Edod o paouez dizoleiñ an dismantroù-se ha kavadennoù a bouez a oa bet graet war an dachenn anezho ; pergen e oa bet dizouaret grec'hier ha mougevioù divent, bet aozet diwar un danvez heñvel ouzh hini kevioù an aod elec'h e repue ar benedourion, kalet evel ar garreg. Diguzhet e oa bet ivez enskrivadurioù en ur yezh iskis dianav krenn e oa hendraouerion al Ledenez o klask digejañ, hep neneur a verzh betek neuze.

Pa zegouezhis du-se e oa bagadoù labourerion o toullañ hag o kleuziañ gant pigelloù ha palioù. Bez e c'hellis ober ur pennad marvailh gant renet an dachenn-c'hwiliañ-se. Diskouez a reas din ur bern dafaroù espar, oberiet diwar danvezioù diseurt ha na oant na metal na gwer, kefluskerioù bihan tre bet mirct e ratre vat da sabatuiñ, ne ouie den pe dre vurzhud, hag a ziskoueze ervat pegen uhel sevenadur o devoa tizhet Ledeneziz d'ar

c'houlz ma oant bet flastret gant an Drouziwezh.

Gant goulaouennoù e tiskennjomp betek deun ar mougevioù-se. Dindan o sklerijenn grenus e tamwelis gwrac'helladoù disneuz a houarnaj ken krignet gant ar mergl ma ne c'helled reiñ stumm ebet dezho. Lavaret e voe din o devoa ar mougevioù-se digor war ar mor en henamzer hogen kilet e oa an doureier abaoe kantvedoù hir ha sebeliet e oa bet ar mougevioù dindan an erinoù.

Kontañ a ran ar weladenn-mañ, Morgan, peogwir he devoe evidon kalz brasoc'h pouez eget a oufec'h faltaziañ. An den-se, Urien e anv, a oa ur gwaz kreñv, un doare ramz, - ur metrad pemp ha pevar-ugent en devoa marteze - a oa o chom er gêrbenn peurvuiañ ; eno e plede gant gant gwazva an hendraouerezh ; bep an amzer ez ae e unan da ren pe da ensellout furchadegoù a seurt se e lec'h pe lec'h a-hed al Ledenez. Oadet e oa a bemont-pemp bloaz hogen n'en devoa blevenn ebet koulz lavaret en e varv du. Un tiad a beder merc'h ha daou vab a oa dezhañ. Ha sed pezh a itrikas Lansoc'h gant e gorvigelloù rak gwidreüs e oa an den mañ, da sabatuiñ. A-greiz-holl e c'houlennas ouzh hor c'hendivizer.

- Daoust ha ne c'hellfec'h ket reiñ bod d' ar paotr yaouank-mañ er gêrbenn, Urien ? Ur c'henkiz bras hoc'h eus hag ur gambr a c'hellfec'h prestañ d'hon ostiz.

Moarvat e oa bet renket an afer etrezo, Morgan, rak Urien a respontas kerkent hep seblantout bezañ souezhet an disterañ gant ar c'hinnig dic'hortoz-se.

- Gant plijadur vras, va mignon. Me ' gred en em blijo hor c'heneil du-mañ."

Pa oamp distroet da sklerijenn an deiz en devoa savet Urien un tamm lizher da gemenn d'e wreg reiñ herberc'h din.

Evel ma welot, Morgan, Lansoc'h a zo bet atav evel un droukspered ouzh va hoalañ, ouzh va lorbiñ, ouzh va lubaniñ, d'am lakaat d'ober e youl en diwezh. Adal ar penn-kentañ en devoa graet e soñj va stagañ ouzh al Ledenez. N'eus forzh peseurt tu a oa mat dezhañ. Urien a oa bet evel un tad evitañ p'en doa kollet e gerent d'an oad a zek vloaz hag evit mirout ouzhin a soñjal distreiñ d'an Enezenn en devoa ijinet adal an deroù va eurediñ gant unan eus merc'hed koant e geneil bras Urien. Moarvat e anaveze va zech ha sur e oa d'ober berzh.

En devezh-se eta e oa bet divizet va zonkadur, Morgan. Hogen n'her gouien ket c'hoazh pa oan o redek krec'h-traon war an hent kompez, pavezet pizh.Kêriadennoù ha bourc'hioù eleizh a dreuzemp, poblet stank, war a hañvale ; bugale niverus a oa o c'hoari e pep lec'h, yac'h

ha seder, da welout. Hinoniñ a rae, tomm e oa an heol ; hor chas a sake tizh, hep skuizhañ, hag a-benn daou zevezh hanter e tiraezjomp Loronan-ar-Menez e tro kreisteiz.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 2

El leti

Trowardroioù Loronan-ar-Menez a oa bourrus ha dudius meurbet. Rannet e oa ar maezioù e parkeier hag e pradeier bihan, bevennet gant kaeoù ha mogerioù izel. Marellet e oa ar gweledva gant stankoù e-leizh a lufre, glas gwer, e don ar flagennoù, kinklet gant ur maread milinoù avel pintet e lein an torgennoù. Klouar e oa an amzer, koun mat a zalc'han, digoc'henn an oabl, strewet ennañ evelato un nebeut koabrennouigoù gwenn lezirek a yae da gantren den ne ouie da belec'h.

A-greiz-holl, eus kern ur menez, em boa dizoloet ar gêrbenn en un taol. E-kreiz ar glasvezh, e strad ur saonenn ec'hon ha war ar pantennoù tro-dro en em waske toennoù a-vil-vern, livet holl e gwer, ma oa diaes o diforc'hañ diouzh al liorzhoù stank o gronno. Dre ma tostais avat e tiverzis ur c'halz a savadurioù bras ha n'em boa gwelet hini ebet a seurt ganto er c'hêrioù m'oan tremenet drezo abaoe ma oan degouezhet el Ledenez.

Ne oufen reizh lavarout deoc'h pet a dud a oa o vevañ er gêrbenn d'an ampoent, Morgan, marteze c'hwegont mil a dud, marteze muioc'h. Ampl kenañ e oa gorread Loronan-ar-Menez ; pezh a zo kiriek d'an dra-se eo ne saver el Ledenez peurvuiañ, er gêrbenn evel e-lec'h-all, nemet tiez bihan daourezek, trirezek d'an uhelañ holl. Klet tre ez int avat, tommet alies gant un doare tommerez-kreiz, kelc'hiet ivez gant liorzhoù kaer ma c'honezer enno bleuñv ha glazien war un dro. An tiez o unan a zo start, aozet diwar vein-benerezh tolzennek tennet diouzh mengleuzioù tro-dro da gêr ; gouwelet em boa ar re-se e lein ar runioù, p'edon o tegouezhout diouzh tu ar c'hreisteiz. Ken klok eo klenket ar mein-mañ, Morgan, ma ne weler junt ebet etrezo. Ledan eo ar prenester, graet a verennoù-liv stag kenetrezo gant ploum, a gav din. Ned int kuzhet gant ridoch na stign ebet.

Ar straedoù a oa eeun, ledan ha naet war un dro, goloet gant un doare simant graet a draezh ha krozol ruz. War ar riblennoù, daou vetrad bennak diouzh kael al liorzhoù, ez eus bet plantet brousgwez a bep seurt,

lorn, lireu ha kastilhez a ziforc'h mat an dud war droad diouzh ar c'hirri. Rak kirri e-leizh a veze o vonedoneañ e kêr, kirri bihan skañv, stlejet gant chas evel er peurrest eus al Ledenez. Skarañ a raent dre ar straedoù, tizh warno, o tennañ fulennoù diouzh an hent, storlok ha strap ganto, hep furnez ebet a-wechoù ken e c'hoarveze gwallzarvoudoù dister awalc'h peurvuiañ hogen grevus ivez bep an amzer ; neuze e veze klevet epad pell harzhadegoù al loened kounnaret ha klemmvanoù ar vlenierion c'hloazet. Ur pennad mat a ranked gortoz kent diluziañ ar rañjennoù rouestlet ha distrobañ an hent. Neuze e errue war e bouezig ur c'harr pounner pederrodek sachet gant ejened, a samme an dud vac'hagnet hag o c'hase da ospitalioù kêr.

Lojet e voen da gentañ ebarzh un herberc'hti bras e rakkêr an hanternoz. Eno e veze roet bod d'ar velestrourion o tistreiñ diouzh ar rannvroioù. Bez e oa anezhañ ur savadur hir, daou solieradur dezhañ, ur pemont bennak a gambroù ennañ ; en traon e oa ur sal-debriñ ledan a skoe war ul liorzh vras sioul, enni ur c'houronkva ; e skoaz d'ar sal-debriñ e tigore ul levraoueg hag ur sal-studi ; ur bodad sekretourion a oa stag ouzh an herberc'hti -se evit harpañ ar gargidi nevez distroet da sevel o danevellskridoù.

Gwell a se e oa chomet Lansoc'h ganin. Daoust ma tiskreden e oa o klask tennañ implij diouzhin a-benn seveniñ e vennadoù n'em boa kile ebet nemetañ ha skor a c'hortozen digantañ a-enep d'an holl estrenion-se a oa o tispourbellañ o daoulagad war-du ennon epad merenn. Goude ar pred avat e tisklerias Lansoc'h din e oa dav dezhañ mont davet e renerion ha degemenn dezho e oan erru. "Marteze e teuint d'ho koulennata," emezañ. "Forzh penaos e ouiot petra emaint o c'hortoz diganeoc'h. War-c'hoazh da noz pe goude warc'hoazh e vo divizet ho planedenn ha bez e c'hellot dont da chom e ti Urien."

Gant un tamm enkrez e welis Lansoc'h o pellaat. Daoust ha distreiñ a raje ? Ha petra a vije diferet gant an aotrouion-se a zalc'he va zonkadur etre o daouarn ? Gant desped ha goanag war un dro e veizen neuze n'em boa sikour ebet da c'hedal digant neb nemet Lansoc'h e unan e ve.

Gant melkoni ez is da azezañ ouzh an daol-vras a zalc'he kreiz al lennva. Hogen ne c'hellis stagañ va evezh ouzh levr ebet. Ne oa anezho nemet dastumadoù lezennoù ha reoliadurioù a bep seurt embannet gant poellgor-ren al Ledenez pe c'hoaźh rolloù arabadus a labouradegoù stalioù, mereurioù gant niver an dud implijet enno ha kementad an danvezioù kenderc'het ganto.

Faezh o santout selloù pilpouz va c'henostizion staget ouzhin dre zindan e ris va menoz mont d'ober

un tammig tro ermaez. Dont a ris war ar straed. Gwall souezhet e voen o verzout e oa daou ward o tiwall al leti a bep tu d'an nor. Krediñ a vennen e oant o sevel gward eno hogen tamm ebet : meizañ a ris abarzh pell e kerzhent war va lerc'h un tregont metrad bennak adreñv din. Disfiz o doa ouzhin er gêrbenn muioc'h c'hoazh eget e-lec'h-all eta. N'on ket dieub, a soñjen adarre gant c'hwervoni. Dipitet e voen o wiriañ an dra-se da gentañ hogen gwaskañ a ris a-benn ar fin war va imor ha kemer warnon chom hep ober van ebet ouzh va diwallerion.

Skeiñ a ris war-du an torgennoù a valire tro-dro da Loronan-ar-Menez. War ar pantennoù tostañ din en em astenne tiadurioù hir gant prenester bihan. Goulennata a ris ur vaouez a oa o tremen e-biou din. Goude bezañ graet ur sell sebezet ouzhin he doa respontet e oa anezho labouradegoù gwiaderezh ha priacherezh. Pelloc'h, war ribl ur geun - paludoù bras en em astenne diouzh tu ar gwalarn - e oa diazezet stalioù munuzerezh, disteroc'h da welout. Etre ar greanttioù-se avat e treuzen ranngêrioù-annez, kenkizioù kaer enno, kloz bepred adreñv pep a liorzh c'hlasvezhus, muioc'h didro avat eget ar re am boa merzet da gentañ o tont tre e kêr.

Serrnoziñ a rae pa ris va menoz distreiñ d'al leti. Al albourerion hag ar vicherourion a oa neuze o tont er-maez eus o labouradegoù. En un taol e voen gronnet gant engroez safarus ha livus, merc'hed dreist-holl a oa gwisket gant saeoù marellet ha skeudennaouet zoken en ur stumm espar awalc'h, disheñvel avat diouzh dilhad diginkl merc'hed ar c'hendrevioù. A-gevret ganto e pignis war-du karter ar c'henwerzhioù : poent e oa pourchas boued a-benn koan ; c'hwezh-vat ar bara hag ar c'houignoù fresk o tont eus stalioù ar wastellourion a gargas an aergelc'h tro-war-dro ; marc'hadourion, displeget ganto o zammig stal dindan an amzer, a ginnige d'an dremenidi avaloù-douar soubet er bleud ha fritet en amann. Sichant e oa an holl dud-se. Nikun avat ne daolas tamm evezh ebet paz eas e-biou ur bagad keizh truilhennek, egiz e Trehouarn, a oa o tiskenn diouzh ar mengleuzioù, echu ganto o devezh labour.

Noz teñval a oa anezhi pa dizhis an herberc'hti. Tremenet e oa dija dre ar straedoù enaouerion ar postoù aezhenn-leskiñ. Abaoe un toullad bloavezhioù endev e cuie Loronaniz tennañ implij diouzh aezhenn ar paludoù. Ur skle-rijenn baour, melen-gwer, a roe ar c'hleuzourioù dre aezhenn -leskiñ-se, Morgan, hogen a-drugarez dezho e c'helle unan diverzout an hent un tammig dirazañ.

Gant trugar e adkavis al leti. Faezh marv e oan war-lerc'h va baleadenn e kêr.

El levraoueg, ouzh va gortoz, e oa Lansoc'h hag ur bodad Ledeneziz, kargidi a-berzh-stad pe a-berzh kêr

e doare. Penn-mouzh a raent ouzhin avat pa zegouezhis. Moarvat edont o toujañ na vijen kollet pe lazhet marteze zoken, pe c'hoazh, penaos gouzout ? steuziet ha distroet d'am bro dre un hent burzhudus bennak. Dreist-holl, liv an tregas a oa e kerc'henn Lansoc'h ; dihegar e oa, krizet ha kaledet e zremm, egiz n'em boa ket e welet c'hoazh.

- Dleout a rajec'h bezañ chomet amañ, Keralen," emezañ, sec'h e don.

Farsal a glaskis.

- Anzavit e vije bet diaes din tec'hout, Lansoc'h, Diwallet mat e oan!"

Mousc'hoarzhin a rankas : torret e oa d'e vroc'h; sin a reas din azezañ ; hervez e gemenn e ris.

Epad ur frapad e chomis da sellout ouzh va c'hengomzerion. Tud war an oad a oa anezho, evel e Brewinun : ar memes pennoù moal pe darvoal, ar memes blev rouez pe wenn, ar memes barvoù hir a adkaven e Loronan ha da lavarout krenn va soñj, Morgan, lu awalc'h e oa war va meno an holl grak-ezec'h-se. Int avat a oa sirius da sabatuiñ ha stagañ a raent ouzhin selloù dic'hoarzh eston. Unan anezho a grogas da gomz a-benn ar fin. Lansoc'h, emezañ, en devoa roet diskleriadurioù diwar va fenn ; deuet mat e oan da Ledeneziz; prest e oant d'am degemer ha da reiñ din gwirioù ur c'heodedour war ziviz e vijen leal ouzh va bro nevez; labour a vije pourchaset din ; va annez a rajen elec'h ma karjen.

- Bez e c'hellfemp," a gendalc'has, "lakaat polised d'ho tiwall ha d'hoc'h evezhiañ noz-deiz. Hogen gwell eo ganeomp fiziout ennoc'h. Awalc'h e vo deomp eta goulenn diganeoc'h touiñ war ho le na glaskot biken tec'hout diouzh al Ledenez nag hon traïsañ."

Evidon da gavout droch awalc'h ar seurt liderezh e sevenis o c'hoant. Disammet e voent neuze e doare; kaoz a savas etrezomp ha gwennc'hoarzhin a rejont ouzhin. A-benn ar fin e kimiadjont diouzhin sederaet.

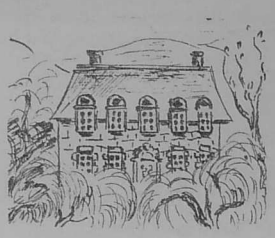
Lansoc'h a vanas ganin. Hegarat e oa addeuet da vezañ. Displegañ a reas e kavje din un emell bennak er Skol-veur e krevrenn an hendraouerezh.

- Gant ho kouiziegezh e viot gouest moarvat da ziluziañ kudennoù a sell ouzh arver kefluskerioù a bep seurt a zo bet nevez dizoloet e-kerzh hor furchadegoù diwezhañ."

Goude ur pennad e ouzhpennas:

- Me ' gred e plijo deoc'h ho micher nevez. Hogen ne voulc'hot ket ho labour warc'hoazh, bezit dinec'h. Dober hoc'h eus a ziskuizh. Da veure e teuin d'ho kerc'hat hag a-gevret ez aimp da di Urien, va c'heneil.

&&&

tud o vale a goubladoù. Kelennerion pe studierion ? Ne voe ket lavaret din. Gwall abred e oa c'hoazh d'ar poentse. Aet dreist d'ar Skol-veur ha d'ar mavdiernvaoù e tiraezjomp ur ranngêr all, frank ar straedoù enni hag a ziskenne war zamzinaou a-hed ar pantennoù tro-war-dro.

Ur c'hardeur bennak e rankjomp bale c'hoazh kent merzout ti Urien, war lez ur c'hoad, hogos er-maez eus kêr. E penn ur wenodenn edo an ti-se, damguzhet adreñv ur stignad lorn, en un ardremez sioul a-grenn, na gleved ennañ nemet geizoù an evned neizhiet er glasvezh e don ar c'hoad nes.

Ya, Morgan, a-boan em boa taolet va zroad war an treuzoù ha skoet ouzh an nor, a-boan he doa Maria Urien en em ziskouezet dirazon ha kentizh em boa meizet ne vijen biken evit kuitaat al Ledenez. Diwar neuze e ouezis e oa echu ganin da vat hag e oan kollet.

Maria a oa o paouez tizhout hec'h ugent vloaz. Bez e oa anezhi ur plac'h yaouank hirvoan, dezhi un torkad blev du, skoulmet war he c'hilpenn gant ur seizenn voulouz ruz. Uhel ha leun a spered e oa he zal morlivet, bras ha krak eston he daoulagad pers, munut da sabatuiñ he diskouarn. Egiz kalz merc'hed eus al Ledenez e touge ur sae hir damc'hlas, a dape hogozik he div ufern hag a oa stardet en dargreiz gant ur vandenn ledan ruz mouk, serret war he c'hein gant ur spilhenn arc'hant kizellet.

Ur sell prim he devoa paret Maria warnon p'em boa astennet dezhi al lizher ha merzet em boa neuze e oa brasoc'hik egedon, eviti da vezañ bihanoc'h un disterañ eget Lansoc'h.

- Ho tad an hini eo en deus skrivet al lizher-mañ," a zisklerijs, abafet.

Divalvennet he doa ouzhin, adarre.

- Deuit tre, aotroù," he devoa lavaret.

He mouezh a oa skiltr un tammig, flour avat.

- Emaon o vont da c'hervel va mamm."

Deuet e oan tre en un doare rakkambr ec'hon, sklerijennet gant prenester krenn, egiz ma kaver diouto stank awalc'h e Loronan, ha pourvezet gant irc'hier hir penn-da-benn ar voger. Maria avat he doa merzet Lansoc'h en doa en em silet en ti war va lerc'h. Liv ar rec'h hag an anoaz a oa savet d'he c'herc'henn ; ruziet he doa kreñv

en ur zantañ he diweuz. Lansoc'h an hini eo a oa aet en arbenn dezhi. Astennet en doa e zorn.

- Penaos emañ ar bed ganeoc'h, Maria ? Ne oac'h ket en gortoz d'am gwelout moarvat ?

Nec'het e oa e don da gentañ penn ha gorrek e gomz. Dre ma prezege avat e teue asuroc'h e vouezh.

- C'hwi ' oar, Maria, laouen on ouzh hoc'h adwelout...

Brouez a lennen e selloù Maria.

- Kavout a rae din em boa lavaret deoc'h awalc'h n'em boa ket mui c'hoant ho kwelout amañ.

Lansoc'h a vousc'hoarzhe bremañ. Daoust ha goap a rae ?

- Dre gefridi emaon amañ, Maria. Bezit dinc'h, n'on ket deuet d'ober ur gwel deoc'h...

Pashaet en doa un tammig.

- Un dra bennak hon eus da renkañ gant ho mamm.

- Lavaret em eus dija e oan o vont d'he gervel," emezi,taeret bepret.

Steuziet e oa adreñv ur stign a roe digor d'ar ranndioù.

- Spi am eus emañ er gêr," a lavare Lansoc'h. Dinec'het e oa ha c'hwitellat a rae a vareadoù. Me a oa aet d'azezañ war un arc'h ; skuizh en em gaven diwar va baleadenn.

Damc'houde e errue Mamm Varia, hec'h unan penn. Lansoc'h a soublas d'he c'hevarc'hiñ.

- C'hwi ' zo amañ, Lansoc'h," he doa distaget. "Me ' gave din ivez..."

Neuze he doa va spurmantet ha trumm e oa tavet. Egiz ur genaoueg e chomen da zisloagal outi.

- Va mignon Keralen," a lavare Lansoc'h. "Marteze ez eo deuet ar brud anezhañ betek anoc'h. Mamm Varia he doa dispourbellet he daoulagad gant ar sebez ; tregas ivez, un tamm rukun zoken, a ziverzen e don he sell.

- Setu amañ ul lizher a-berzh ho pried," emeve.

Her c'hemer a reas diganin ha stagañ da lenn gant evezh ha dilavar. Me he spie. Ur vaouez vihan a oa anezhi, gwisket en ur sae louet, tres an oad warni endev, korfet tuzum a-benn neuze, blev brizh dezhi ; evelato e chome lemm he sell ha speredek he daoulagad du, leun a a vadelezh ivez war un dro.

Pa voe peurlennet al lizher dezhi e huanadas :

- Mat ! Deuet oc'h mat en ti-mañ, aotroù. Spi am eus en em blijot en hon touez."

Va lakaat a reas da zont tre en ur sal vras a skoe war ul liorzh ec'hon. Diskouez a reas din ur gador en ur c'horn, etal ar prenestr. Neuze e sachas Lansoc'h er-maez da zivizout gantañ.

Damhegaset e oan bet gant ar gaoz-se graet e kuzulig

hogen torret e oa bet d'am imor gant donedigezh Varia a oa bet kaset gant he mamm moarvat da zerc'hel kompagnunezh din. Edo en he sav dirazon, plezhet he daouarn ha diaezet awalc'h he doare.

- Spi am eus n'oc'h ket re skuizh gant ho peaj," emezi.

Anat e oa ne ouie ket petra lavarout. Diaes e oa he fenn, sur e oa ; tec'hout a rae he sell diouzh va hini. Dievezh kaer em boa graet ur c'hammed war-du enni ; kerkent he doa kinniget kilañ a zirazon hag en hec'h heugenn em boa kredet merzout un doare erez ha baleg em c'heñver. Egiz ur voger a santis etrezomp hag epad ur pred berr e plantas kement-se ur barrad dic'hoanag em c'hreiz.

- Marteze e vec'h laouen oc'h ober anaoudegezh gant va breudeur ha va c'hoarezed, aotroù ? " he doa goulennet trumm Maria en diwezh.

O gervel a reas neuze. He mouezh sklintin a dregernas meur a wech dre an ti : Gwenn, Brec'hed, Tudi, Iltud, Kongar, Meven. Hep dale e klevis safar o mouezhioù etal an nor. Maria o lakaas da zont tre.

- Deuit da lavarout demat d'hon ostiz," emezi.

Meven, ar bidoc'hig, a antreas da gentañ en ur sunañ e viz-meud ; rampañ a reas davedon, lentik hag amparfal en e vrozh verr ; ur sell prim a savas war-du ennon en ur astenn e zorn ha tec'hout kuit raktal. Ar re all a reas ur soubladennig dirazon hep krediñ sevel o daoulagad warnon kennebeut. Blev du o doa an tri faotr,Tudi, Iltud ha Kongar. Daou vloaz a oa etre pep hini anezho, war a lavare din Maria ; an hini henañ en devoa pemzek vloaz. Gant Gwenn avat e voen bamet ; meleganez e oa, evel ma oa melegan he breur bihan Meven, disheñvel bras a-hend-all ivez diouzh Maria, c'hoarzhus ha sichant he daoulagad, a bare warnoc'h dizaon kaer.

Ar vugale a yeas kuit diouzhin damc'houde. Menel a ris va unan gant an div c'hoar.

- Kejet hoc'h eus gant hon tad nevez zo ? " a c'houlenne Gwenn.

- Ya," a respontis.

Maria a gendalc'has.

- E fin ar sizhun-mañ e tistroio moarvat." Hag e ouzhpennas :

- N'hoc'h eus ket gwelet ar poltred anezhañ he deus graet Gwenn. Deuit 'ta ! "

Va c'has a reas en ur sal e-kichen a seblantas din bezañ ur meni sal-studi-levraoueg. Un daol-skrivañ gant follennoù-paper, podoù-liv ha barroù-skrivañ a zalc'he kreiz ar sal-se ; ur voger a oa goloet gant astelladoù levrioù ; ouzh ar mogerioù all avat e oa bet skourret taolennoù livet a bep ment.

- Setu tad," eme Wenn. "Livet mat eo war ho meno ? "

E gwirionez e oa treset Urien heñvel awalc'h outañ e unan hag eñ harpet ouzh barlenn ur puñs e-kichen e wreg. Taolennoù all a ziskoueze bugale an ti. Gant un daolenn klenket en ur stern ruz iskis e voen dedennet avat tra m'edon oc'h ober tro ar sal. Poltred un den yaouank an hini e oa, dianav din, un tammig koshoc'h eget Maria, war a hañvale.

- Ho preur ? " a c'houlennis o treiñ war-du ar plac'h yaouank.

Moriñ he doa graet dremm Varia.

- Eozen, hor breur henañ marv tri bloaz zo," a respontas, fromet he mouezh. Doaniet e oa. Pa verzis kement-se ne gredis ket hec'h aters pelloc'h. Padal e adkrogas Maria :

- Sammet eo bet trumm da heul ur c'hleñved berr, e korf ur sizhun ; n'hon eus ket gellet herzel tamm ebet ouzh ar gwall ; ne ouiemp zoken anv ebet dioutañ."

Sellout a ris pishoc'h ouzh Maria. Brumennet e oa he daoulagad gant an dristidigezh. Ha, souezhusat tra, Morgan, me ivez a oa gounezet gant an anken he dalc'he: kounet em boa a nevez gant spont e oan erru e rouantelezh an anken hag ar boan ; un danvez preizh d'ar marv am zrec'hfe hep mank deiz pe zeiz ne oan ken.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 4

Un devezh e ti Urien

D'ar c'houlz-se e oa distroet Ninnog Urien, gwreg Urien, a-gevret gant Lansoc'h.

- Prederiet em eus diwar-benn kudenn ho chomadenn amañ, aotroù, a-gevret gant hor c'henell Lansoc'h. En em c'houlenn a raen da gentañ ha bez e c'hellfen ho tegemer pell dindan va zoenn. Hogen, a-benn ar fin, e kav din e c'hellin ho lojañ ebarzh kambr gozh Eozen, va mab henañ, a zo marvet diganeomp tri bloaz zo, Doue d'e bardono. Goullo eo chomet ar pezh-se abaoe. Maria a c'hello hen diskouez deoc'h.

- Sur mat, mamm," he doa lavaret Maria.

- Kalz a c'hlac'har hon eus bet neuze, aotroù," a gendalc'has ar vamm gant ur vouezh vouk. "Gwall yaouank e oa Eozen siwazh, a oad ganeoc'h marteze, ha kement a zanvez hag a berzhioù mat a oa ennañ!"

Hirvoudiñ a reas hag ouzhpennañ :

- Ezhomm ho po emichañs dilhad ha krezioù. Klask a raimp pourchas deoc'h."

Neuze e troas adarre war-du Maria.

- Koulz e ve deoc'h marteze ambroug an aotroù -mañ betek e gambr."

Kimiadet em boa neuze diouzh Lansoc'h hag aet e oan da heul Maria. Deuet e oamp tre en ur sal all ha pignet e oamp gant an diri e prenn pounner. Un trepas hir a ranne an ti el laez.

- Amañ e c'hellot ober hoc'h annez, aotroù," he doa lavaret Maria o tigeriñ dor ur gambr e penn an trepas. "Tuchañtik e tegasimp pluegi ha liñserioù ha fichañ a raimp ar gwele."

Edo war-nes mont kuit. Araok serriñ an nor war he lerc'h e ouzhpennas:

- Marteze ho po c'hoant lenn da dremen an amzer. Levrioù a vo degaset deoc'h, mar karit. Ho kervel a raimp pa vo poent tostaat ouzh taol."

Asantiñ a ris eveljust. Neuze e chomis va unan.

Bale a ris a-dreuz ar gambr, estrenvanet. Ken iskis e oa pezh a c'hoarveze ganin ma ne oan ket evit hen meizañ ervat. Lavaret e vije bet e oan degouezhet en ti-se da gemer lec'h an den yaouank marv ha doujañ a raen, n'ouzon penaos, na vijen lodek un deiz en e donkadur trist. Gwelout a raen war va zro an daol m'en doa skrivet warni, ar bluenn m'en doa skrivet ganti, ar gwele m'en doa kousket ennañ (un doare arc'h ledan hag izel e-kichen an nor) ha ma ma oa marvet ennañ marteze. Kavout a rae din e welen ar c'helan ennañ ivez. Ur barr anken a sammas neuze va ene : kuitaet em boa da vat goudor klet ha glan an Enezenn ; diwar neuze e oan diwarez ha dizifenn.

Manet e oan a-sav dirak ur prennangravadur skouret ouzh ar voger etal ar prenestr. Adarre e welen tresoù beunek an den yaouank. D'ur mare e soñje din e oa heñvel ouzhin. Nann, o sodiñ e oan ; d'he c'hoar Mzria e tenne kentoc'h, gant e fri berr hag e c'henoù gwak ha bihan. Truez a savas ennon dre ma sellen outañ.

Tennet e voen diouzh va valgori gant an div c'hoar o tont. Degas a raent dilhad evit fichañ va gwele. C'hoarzhin a raent a varradoù en ur ober o labour ; bep an amzer, dre laer, e kuriuzent war va zu ha neuze, adarre, e trailhent kaozioù ; ken dillo e komzent avat ma ne oan ket evit heuliañ mat o diviz. Pa voe echu o zrevell e kimiadjont diouzhin gant ur soubladenn ha steuziañ adreñv an nor.

Lezet o doa din un toullad levrioù hogen ne oan ket tuet da lenn tamm ebet. Dont a ris da helmoiñ ouzh rizenn ar prenestr. Gronnet e oa ar c'henkiz gant ul liorzh vras ma troidelle enni ur gouver dasskedus, gaoliet

gant treuzelloù skañv ; kerreg a oa a strew e-kreiz al letonennoù ; dre an didrouz e sute ar mouilc'hi, diastal ha disgwel, er brousgwez tro-dro ; spezad, flamboez, kastilhez, lireu a greske a-hed an alezioù grouanek ; gwezennoù pechez hag avalenned a ginnige o frouezh livrin etal an ti ; ur bod roz a grape betek ar prenestr. Gant trugar e c'hweshais frondoù c'hwek ar glasvezh.

A-greiz-holl e strapas an nor en traon, dindanon. Stouiñ a ris er-maez ha piv a welis nemet Maria hec'h unan, he fennad blev du stank dispak war he diskoaz ; ur skerb ruz, gant ur frezilhon ledan he doa taolet war he choug ; ar beg anezhañ a ziskenne betek he dargreiz. Un ton gorrek ha melkonius a vouskane ; diouzh al lec'h m'edon n'intenten ket mat ar c'homzoù nemet tammoù eus an diskan anezhañ :

Va c'heneiled am c'huitaas...
Hag an Estren a c'hortozin...

War he fouezig he doa kerzhet betek ar puñs e penn all al liorzh. Razailhet he doa ar chadenn o tibunañ prim ha trumm betek ar strad ; ha neuze en doa gwigouret goustadik an traouilh o sevel e vec'h d'an nec'h. Maria he doa pozet ar c'helorn war al leur. Ne oa ket distroet d'an ti, avat, evit keloù se ; goulerc'hiñ a rae dre an alezioù ; chomet e oa daoubleget epad ur frapadig a-us d'ar wazh-dour, kroaziet he divrec'h dindan he skerb, dison a-benn neuze, o klask n'ouzon petra. Neuze e oa deuet endro war-du ar puñs ; risklet he doa he sae skañv etre ar bodoù ; etrezek an ti e pare bremañ he selloù. D'ur c'houlz e kavas din edo o vont d'am merzout ; souzet em boa a-drumm da chom hep bezañ gwelet ganti. Damc'houde e oa bet serret dor an traon ; kammedoù o doa dassonet en trepas. Neuze em boa taolet ur sell er-maez : goullo e oa al liorzh.

Aet e oan da c'hourvez war va c'holc'hed. Troet e oa va estrenvan da enkrez. Ar peoc'h diseurt-se, ar sioulded dic'hortoz-se, ken disheñvel diouzh kement am boa anavezet a-gent, a hañvale din bezañ diwirvoud. Kavout a rae din e veven e-kreiz un huñvre hag e oan o vont da zihuniñ a-greiz-holl. Kounañ a raen an devezhioù turmudek a dremenen er Ranngêr en amzer wechall, pa oa rakwelet ha ragaozet implij kement munudenn a oa em buhez, ma ne oa enni lec'h ebet d'an hirnezh ha d'an huñvre.

Hogen un andon all a oa d'am azrec'h hep mar hag abarzh pell e voen emouez anezhi. Broud ar garantez a oa sanket em boud a nevez. Kompren a raen bremañ perak e oa bet diverket ar soñj eus Anna diwar va c'houn en un taol : houmañ, Maria, a oa deuet d'he distroadañ. Daoust hag ur furm hepken an hini a glasken ? Pe daoust

Neuze e troas adarre war-du Maria.

- Koulz e ve deoc'h marteze ambroug an aotroù -mañ betek e gambr."

Kimiadet em boa neuze diouzh Lansoc'h hag aet e oan da heul Maria. Deuet e oamp tre en ur sal all ha pignet e oamp gant an diri e prenn pounner. Un trepas hir a ranne an ti el laez.

- Amañ e c'hellot ober hoc'h annez, aotroù," he doa lavaret Maria o tigeriñ dor ur gambr e penn an trepas. "Tuchañtik e tegasimp pluegi ha liñserioù ha fichañ a raimp ar gwele."

Edo war-nes mont kuit. Araok serriñ an nor war he lerc'h e ouzhpennas:

- Marteze ho po c'hoant lenn da dremen an amzer. Levrioù a vo degaset deoc'h, mar karit. Ho kervel a raimp pa vo poent tostaat ouzh taol."

Asantiñ a ris eveljust. Neuze e chomis va unan.

Bale a ris a-dreuz ar gambr, estrenvanet. Ken iskis e oa pezh a c'hoarveze ganin ma ne oan ket evit hen meizañ ervat. Lavaret e vije bet e oan degouezhet en ti-se da gemer lec'h an den yaouank marv ha doujañ a raen, n'ouzon penaos, na vijen lodek un deiz en e donkadur trist. Gwelout a raen war va zro an daol m'en doa skrivet warni, ar bluenn m'en doa skrivet ganti, ar gwele m'en doa kousket ennañ (un doare arc'h ledan hag izel e-kichen an nor) ha ma ma oa marvet ennañ marteze. Kavout a rae din e welen ar c'helan ennañ ivez. Ur barr anken a sammas neuze va ene : kuitaet em boa da vat goudor klet ha glan an Enezenn ; diwar neuze e oan diwarez ha dizifenn.

Manet e oan a-sav dirak ur prennangravadur skourret ouzh ar voger etal ar prenestr. Adarre e welen tresoù beunek an den yaouank. D'ur mare e soñje din e oa heñvel ouzhin. Nann, o sodiñ e oan ; d'he c'hoar Mzria e tenne kentoc'h, gant e fri berr hag e c'henoù gwak ha bihan. Truez a savas ennon dre ma sellen outañ.

Tennet e voen diouzh va valgori gant an div c'hoar o tont. Degas a raent dilhad evit fichañ va gwele. C'hoarzhin a raent a varradoù en ur ober o labour ; bep an amzer, dre laer, e kuriuzent war va zu ha neuze, adarre, e trailhent kaozioù ; ken dillo e komzent avat ma ne oan ket evit heuliañ mat o diviz. Pa voe echu o zrevell e kimiadjont diouzhin gant ur soubladenn ha steuziañ adreñv an nor.

Lezet o doa din un toullad levrioù hogen ne oan ket tuet da lenn tamm ebet. Dont a ris da helmoiñ ouzh rizenn ar prenestr. Gronnet e oa ar c'henkiz gant ul liorzh vras ma troidelle enni ur gouver dasskedus, gaoliet

gant treuzelloù skañv ; kerreg a oa a strew e-kreiz al letonennoù ; dre an didrouz e sute ar mouilc'hi, diastal ha disgwel, er brousgwez tro-dro ; spezad, flamboez, kastilhez, lireu a greske a-hed an alezioù grouanek ; gwezennoù pechez hag avalenned a ginnige o frouezh livrin etal an ti ; ur bod roz a grape betek ar prenestr. Gant trugar e c'hweshais frondoù c'hwek ar glasvezh.

A-greiz-holl e strapas an nor en traon, dindanon. Stouiñ a ris er-maez ha piv a welis nemet Maria hec'h unan, he fennad blev du stank dispak war he diskoaz ; ur skerb ruz, gant ur frezilhon ledan he doa taolet war he choug ; ar beg anezhañ a ziskenne betek he dargreiz. Un ton gorrek ha melkonius a vouskane ; diouzh al lec'h m'edon n'intenten ket mat ar c'homzoù nemet tammoù eus an diskan anezhañ :

Va c'heneiled am c'huitaas...
Hag an Estren a c'hortozin...

War he fouezig he doa kerzhet betek ar puñs e penn all al liorzh. Razailhet he doa ar chadenn o tibunañ prim ha trumm betek ar strad ; ha neuze en doa gwigouret goustadik an traouilh o sevel e vec'h d'an nec'h. Maria he doa pozet ar c'helorn war al leur. Ne oa ket distroet d'an ti, avat, evit keloù se ; goulerc'hiñ a rae dre an alezioù ; chomet e oa daoubleget epad ur frapadig a-us d'ar wazh-dour, kroaziet he divrec'h dindan he skerb, dison a-benn neuze, o klask n'ouzon petra. Neuze e oa deuet endro war-du ar puñs ; risklet he doa he sae skañv etre ar bodoù ; etrezek an ti e pare bremañ he selloù. D'ur c'houlz e kavas din edo o vont d'am merzout ; souzet em boa a-drumm da chom hep bezañ gwelet ganti. Damc'houde e oa bet serret dor an traon ; kammedoù o doa dassonet en trepas. Neuze em boa taolet ur sell er-maez : goullo e oa al liorzh.

Aet e oan da c'hourvez war va c'holc'hed. Troet e oa va estrenvan da enkrez. Ar peoc'h diseurt-se, ar sioulded dic'hortoz-se, ken disheñvel diouzh kement am boa anavezet a-gent, a hañvale din bezañ diwirvoud. Kavout a rae din e veven e-kreiz un huñvre hag e oan o vont da zihuniñ a-greiz-holl. Kounañ a raen an devezhioù turmudek a dremenen er Ranngêr en amzer wechall, pa oa rakwelet ha ragaozet implij kement munudenn a oa em buhez, ma ne oa enni lec'h ebet d'an hirnezh ha d'an huñvre.

Hogen un andon all a oa d'am azrec'h hep mar hag abarzh pell e voen emouez anezhi. Broud ar garantez a oa sanket em boud a nevez. Kompren a raen bremañ perak e oa bet diverket ar soñj eus Anna diwar va c'houn en un taol : houmañ, Maria, a oa deuet d'he distroadañ. Daoust hag ur furm hepken an hini a glasken ? Pe daoust

hag anat e oa din e oa sebeliet Anna en un tremened dizistro ? Daoust ha da viken e oan barnet da redek warlerc'h ar spezoù skañv-hont a gile hag a deuze kerkent ha paret e morenn wak an ankouazh ?

Gwechall, er Ranngêr, ne oa ket hevelep kont ganin, a soñjen. Kemmet e oan bet ha n'oan ket evit meizañ mat perak na penaos... Moarvat em boa du-se darempredoù disheñvel krenn gant ar merc'hed ; ar re-mañ a oa dieub a-grenn er Ranngêr hag int disperiusaet ez yaouank ur wech m'o devoa bet an daou vugel, mab he merc'h, goulennet gant ar reoliadur. Daoust ma kaved eno un nebeut koubladoù padus, evel ho kerent, Morgan, c'hwi ' oar mat e vourre ar pep brasañ eus Ranngêriz o kemm bepred o c'henc'hoarierez. Ur wilc'hadenn a oa awalc'h da gavout par pe barez, kuit a ardoù didalvez. A-wechoù zoken en em unane ar garediged war an taol, e-kreiz ar straed, hep ma taolje nikun an disterañ evezh outo : dihudet e oa bet da vat an doue kozh. Er vro-mañ avat e oa ken arvarus genel bugale ha ken risklus o diorren emichañs ma nac'he a-grenn ar merc'hed bezañ mamm er-maez eus bevennoù asur an tiegezh ; graet o doa eus o glanded un aoter ma ranke soublañ dirazi kement hini a c'hoantae mont da bried dezho.

&&&

- Ur wech e oa ur roñfl... Alo! Meven, debrit buan. An aotroù a zo o sellout ouzhoc'h."

Meven a droas e benn war-du ennon, abafet, hag a grogas raktal da zebriñ. An holl a zirollas da c'hoarzhin.

- Hama!" emeve, "kemeret on evit ur roñfl, a soñj din."

Un disoc'h mat en devoe da vihanañ an degouezhennig -se : divouzhañ ha divudañ a reas Maria hag e vamm ha bez e c'hellis sevel marvailh ganto. P'edod o tegas ur yar rostet war an daol e c'houlennas Maria:

- Lavarit deomp 'ta peseurt boued a zebrit du-se en ho pro."

Tenn e voe din displegañ ne oa ket dav da Ranngêriz prientiñ o fredoù o unan : pourchaset e vezent d'an holl dre gorzennoù ha tuellennoù a oa klenket er salioù-debriñ o unan. Ur vouetaerez-veur a oa awalc'h da bourvezañ Ranngêriz gant kement o devoa ezhomm d'en em vagañ.

- Na pegen iskis eo an dra-se," eme Wenn. "Petra a ra ar merc'hed du-se neuze ? "

C'hoant am boa c'hoarzhin o respont o devoa ar gwragez du-se dudiusoc'h emelloù eget dañzen boued d'o mistri ha d'un torad bugale lous. Klasket em boa dezrevell da Varia ha d'he c'hoar pebezh buhez plijadurus e oa hini ar merc'hed ebarzh va bro, disamm ha vak edoug an deiz, ken e c'hellent gouestlañ o holl amzer d'an arz ha da ziduamantoù a bep seurt, d'ar studi ha me ' oar-me (ne gredis ket diskuliañ pep tra diwar-benn stummoù zo eus o emelloù o dije kavet va selaouerezed warlerc'hiet, moarvat, gwall amzere) pa oa bet trouc'het va c'homz gant Mamm Varia a lvare din :

- Gouiziek bras ez oc'h moarvat, aotroù," emezi o klask treiñ kaoz end-anat. Termal he doa graet epad ur serr-lagad ha neuze ouzhpennañ e heulie Maria kentelioù er Skol-veur abaoe deroù ar bloaz araok. Ret eo lavarout deoc'h, Morgan, e roe Ledeneziz gwirioù ingal d'ar merc'hed ha d'ar baotred evit pezh a selle ouzh an deskadurezh da vihanañ.

- Marteze e c'hellfec'h va sikour," eme Varia en ur ruziañ.

- Sur mat," a respontis. Fent am boa o klevout he goulenn. "War beseurt danvez e pleustrit ? "

- War al louzawouriezh." Neuze e lavaras en defe plijet dezhi awalc'h en em c'hourdoniñ hag en em varrekaat war ar jedoniezh hag ar ventoniezh dreist-holl.

- Ar skiantoù-se," emezi c'hoazh, "n'int ket bet diorroet kalz biskoazh en hon touez, n'eo ket gwir, mamm ? "

He mamm a duas dezhi. Paouez a reas an diviz d'ar c'houlz-se a-hend-all. Edo merenn o vont d'echuiñ. Ar baotred a oa o tegas pastezioù ha kouignoù. A-benn fin ar pred ne voe mui rannet ger, koulz lavaret.

Pa savas an holl diouzh taol en em gaven faezh ha dihet awalc'h. Goulenn a ris aotre digant va ostizion en em dennañ diouzhtu. Dont a ris tre el liorzh, kantren dre an alezioù, erruout etal ar puñs. Soñj am boe eus ar stumm heneuz a oa soublet eno. Stouiñ a ris d'am zro dreist d'ar rizenn egiz p'em bije bet spi da gavout bepred en dour an tresoù karet. Netra ne baras avat nemet ar skeudenn digenvez ac'hanon a vruzhunas hag a steuzias emberr dindan kailh o tisac'hañ. Ha pellaet em boa o kas em c'hig broud an anken.

&&&

ar gevredigezh sebezus e oan degouezhet enni.

Dres p'edon o sevel diouzh taol en em ziskouezas Lansoc'h e toull an nor, dic'hortoz krenn. Va c'hevarc'hiñ a reas. Seder e oa, evitañ da hañvalout un tammig skuizh. Gant souezh e verzis he doa Maria en em laeret kuit ouzh e welout. Ar vugale all ha Gwenn a reas joa ouzh Lansoc'h. Ar vamm he doa saludet anezhañ ivez, yen, seven avat, hogen ne oa ket manet ganeomp. Gant mezh ha desped un tammig e veizis e oan laouen oc'h adkavout an hini nemetañ a c'helle bezañ va mignon ha va gwarezer war un dro er vro-se. Gwisket en doa ar wech-mañ dilhad kêr ha pa voen kustum d'e zoare nevez, e kavis e teree seurt dilhad kalz gwell outañ.

- Penaos en em gavit ? " a c'houlennas. "Prest oc'h da zont ganin ? "

Eilgeriañ a ris em boa kousket c'hwek awalc'h hag edon war va zu.

- Hoc'h heuliañ a rafen, ne vern pelec'h am c'hasfec'h," emeve dre fent. "Va blenier ez oc'h er vro-mañ, n'eo ket gwir!"

Tuiñ a reas din gant ur mousc'hoarzh berr ha trist, a gave din. Neuze e kimiadis diouzh an itron goude he zrugarekaat evit he degemerusted.

- Ne dalv ket ar boan, aotroù," a respontas. "Ne c'heller ket lezel dibourvez ha disto un estrañjour eveldoc'h."

Dont a ris war an hent gant Lansoc'h. Dre ur wenodenn war-draon e tizhjomp straedoù kentañ kêr Loronan. Dre ma valeemp e verzen kalz a dud e toull o frenestr pa war dreuzoù o dor o tisloagal ouzhimp. Diaezet e oan gant ar selloù a bare warnomp. Lansoc'h avat ne rae ket an disterañ van. En diwezh evelato e lavaras din:

- Brudoù ha brozennoù a red buan dre gêr, Keralen. An holl a oar dija ez eus erru en o zouez un estrañjour genidik eus ur marzhus a gontre. Arabat deoc'h eta bezañ bamet ma seller ouzoc'h evel ouzh ur moliac'h."

Gwenno'hoarzhin a rae egiz p'en dije bet fars ken na ouien mui petra respont dezhañ. Klask a ris kemm kaoz.

- Pellzo e anavezit tiegezh Urien?" a c'houlennis.

- A-viskoazh," emezañ. "Va zad ha tad Maria a oa mignoned vras."

Dasprezek en doa graet un tammig o tiskleriañ

din kement-mañ. Teñvalaat he doa graet e zremm ; gorrekoc'h e kerzhaɛ ; trumm ha garv awalc'h e taolas ouzhin :

- Me ' oar mat emaoc'h oc'h en em c'houlenn peseurt darempred a zo etrezon ha Maria. N'eo ket gwir ? Hama ! Bezit dinec'h, Keralen. Klasket em eus ober al lez da Varia er bloavezhioù diwezhañ ; he c'harout a raen ha kavout a rae din ne oa ket diseblant ouzhin. Hogen, a-benn ar fin, he deus roet korbell din..."

Krizet don e oa e dal, m'em bije kredet awalc'h e oa moustret gant ar glac'har ; morc'hedet e voen o soñjal em boa e c'hloazet o tegas an dalc'h-se war an tabier. O welout va nec'h en doa kendalc'het Lansoc'h :

- N'eo ket dav deoc'h en em chalañ evidon, Keralen ! A-ratozh em eus ho lakaet da zont tre en ti-mañ. Komprenit : me ' gav gwell chom hep kaout spi ebet ken eget bezañ atav war vordo, bepred etre ar goanag hag an dic'hoanag, bourreviet gant an daou a bep eil. Neuze e e vin rediet da glask ur wreg e-lec'h-all, ... lakaomp em befe ezhomm a unan."

Sioulaat en doa graet war-lerc'h an anzavadenn dic'hortoz-mañ. Padal, n'ouzon perak, diverzout a raen en e don, pa oa komz ouzhin, un dasson diwirion bennak, pilpouz marteze. Hogen steuziañ a reas buan ar merzad-se. Lansoc'h, a-hend-all, en doa staget da gomz eus traoù all, eus an amzer a rae, eus ar savadurioù e oamp o vont e-biou dezho - ur c'hlañvdi-goudor evit ar re gozh, a lavare din, eus ti-moulerezh ar stad a oa bet savet un tammig izeloc'h, e krap ouzh un tarroz.

- Deuet eo a-benn ar vicherourion da deuziñ lizherennoù ploum evel en amzer an eil Riez," emezañ.

Pelloc'h e tiskouezas din ur savadur hirgarrezek, izel awalc'h, toet gant un doare simant, ha toullet gant lomberioù barrennet e-leizh.

- Al lez-varn hag an ti-barn," a zisplegas Lansoc'h, sec'h ha krenn.

Ar gwel eus ar savadur-se a blantas kalonad ennon. Lansoc'h avat a grogas da skrignal :

- Aon hoc'h eus rak bezañ taolet ebarzh, n'eo ket gwir, Keralen ? "

Dudi a gemere em strafuilh, an aneval ! D'am goapaat muioc'h e ouzhpennas :

- N'en em chalit ket. En ti-bac'h-mañ ne vez serret an dorfetourion nemet da c'hortoz o frosez. Er vro-mañ ne vez ket barnet an dud d'ar prizon pe d'ar marv."

Tevel a reas adarre. End-anat e vourre o wiriañ va nec'hamant. A-benn ar fin e echuas.

- Evit mankoù dister awalc'h e vez fiziet ar fellidi en un ensavadur addiorren a bled ganto epad bloaz pe vloaz hanter hag a glask o reizhañ e pep doare..."

- Hag ar re all ? " a c'houlennis.

Ur mousc'hoarzh kriz a astennas diweuz Lansoc'h. Muioc'h-mui e kemere dudi em strafuilh.

- Ar re all," a gendalc'has, "ar re o deus lazhet tud, ar vuntrerion, an iriennerion a labour a-enep d'ar stad ha d'an urzh-vat, ar re-se a vez barnet d'an harlu...

- Trubarded ! " a c'harmis. " C'hwi ' oar mat o barnit da vervel gant an naon...

- Pe da vont davet ar ouezidi, Keralen. A-wechoù e vezont degemeret mat ganto, e-touez meuriadoù zo atav."

Lansoc'h a hejas e ziskoaz.

- Re goustus eo sevel tiez-bac'h, Keralen. N'omp ket pinvidik awalc'h evit bezañ tud seven a-grenn. Ret eo hon digareziñ."

Dija avat e oamp erru e karter ar Skol-veur. Diskennet e oamp dre zirioù serzh ha diwar neuze e spurmanten liorzhoù ha tiadurioù ar Skol-veur, strewet etrezo stankoù ha koadoù bihan. War ur renk en em astenne ar savadurioù e mein-benerezh, prenester ledan ha toennoù gwer dezho, evel er peurrest eus al Ledenez. Gant evezh ha ranelldder e arvesten ouzh pep tra endro din. Hogen abarzh pell e rankis teurel perzh ouzh ur bodad studierion a oa o c'hedal dirak dor unan eus ar savadurioù : anat e oa edont o c'hortoz va donedigezh. War o zu e skoas Lansoc'h hag e heuliañ a rankis. N'ouzon perak, doujañ a raen n'o dije diskouezet kas ouzhin. Hogen kuriuziñ ne ment ken eno ha va lezel a rejont da vont e-biou hep diskouez an disterañ enebiezh em c'heñver.

Pa zeuis tre er savadur e voen diambrouget gant un den - sirius ha lidek, gwisket gantañ ul livrez du eston, ur c'holier arc'hant en e gerc'henn. Pedet e voen da antreal. Lansoc'h ne zeuas ket ganin. Daoust d'am c'hertri e kerzhis war-lerc'h va arouezier.

Edon erru en ur sal vras, hirgarrezek, livet e ruz. Penn-da-benn ouzh ar mogerioù e oa istribilhet poltredoù tud : renerion ar Skol-veur pe gelennerion aet da anaon, eus an amzer wechall emichañs ivez rak disheñvel awalc'h e oa an dilhad a zougent diouzh ar re a vez gwisket bremañ gant Ledeneziz.

Tud war an oad e oa ar re a oa ouzh va gortoz. Ur merzad iskis meurbet am boe neuze, Morgan. Kavout a rae din e oa tonket din bezañ arnodennet nouspet gwech gant ar memes pennadurezhioù meurdezhus-se a oa heñvel ouzh pep a enkorfadur eus an dereadegezh gant o dremmoù sonnet adreñv o barvoù gwenn.

Un dousennad bennak a aotrounez a oa renket en o c'hoazez, adreñv un daol hir, goloet gant ur pallenn melen. Pa zegouezhis e savas an hini a oa en o c'hreiz en e sav; bihanoc'h eget e genvreudeur e oa hogen un doare dilorc'h ha madelezhus a oa dezhañ.

- Deuet oc'h mat d'an holl amañ, aotroù Keralen!"

Reizhour ar Skol-veur e oa, emezañ, hag en anv e gengelennerion e hete din buz ha buhez em bro nevez. Stagañ a reas neuze gant un hir ha luziet a zisplegadenn. Lavarout a reas e oa bet keuziet a viskoazh dre ma n'en doa ket gellet nepred betek hen skoulmañ darempred gant gouizieion an Enezenn. "Bargediñ an eil ouzh eben n'o deus graet ken hon div vro abaoe kantvedoù, aotroù, egiz pa vijemp o vevañ war blanedennoù diforc'h. Ur fazi eo, hep mar. Marteze, daoust d'ar pezh a greder en ho touez, aotroù, hor befe tra pe dra da zeskiñ an eil digant egile. C'hwi hoc'h eus sevenadur an Danvez, ni avat hini ar Spered..."

E lezel a ris da gomz, Morgan, daoust ma kaven diboell ha lu awalc'h kement a zisklerie. Chin e kaven al lorc'h hag ar vrazoni a denne Ledeneziz diouzh o zammig gouiziegezh ha c'hoant am boa da c'hoarzhin pa gleven bommoù grobis diwar-benn o barregezh. Me ' respont decc'h, emberr e oa teuzet an tamm doujañs a viren evit Ledeneziz a ziagent. Ar mousc'hoarzhoù emvourrus a ziglore war vuzelloù an aotrounez kelennerion bewech ma veze graet anv eus o labourioù brudet o roe dezho un neuz loukes he dije fastet o gwellañ mignoned zoken.

Hogen n'oad ket aet d'am c'herc'hat evit klevout meuleudi an aotrounez kelennerion, evit goulenn diganin servijoù resis ne lavaran ket. Hep dale re bell e veizis ervat perak e raed din ken kaer prezegenn.

- Talvoudus bras e vo deomp ho skoazell en hor Skol-veur, aotroù. Gouzout a rit emichañs emaomp o paouez ober kavadennoù a bouez bras war dachenn an hendraouerezh. Tamm ha tamm e adsavomp sevenadur hor gourdadoù eus dibenn an eil Riez, war-dro ar bloavezh 2.000. Nevez zo - an dra-se se a ouzoc'h moarvat - hon eus dizoloet en ur c'hev ur maread ardivinkoù iskis, miret mat da sabatuiñ, e ratre, ur bam - dre ur burzhud eus an Aotroù Doue moarvat - ha n'ouzomp tamm ebet penaos o embreger. Sur omp, avat, e vefec'h c'hwi, Enezennad, gouest da reiñ deomp un taol-skoaz eus ar c'hentañ da ziluziañ ar c'hudennoù a denn d'an ardivinkoù -se. Spi hon eus e asantot d'hor menmad. Prizius e vezo ho kenlabour e pep keñver, ken evit hor mad-ni, ken evit an emglev a rankimp diazezañ, evel ma lavaren bremaik, etre hon div vro."

Ur stlakadeg daouarn kalonek a glozas komzoù fur an aotroù kadoriad. War e lerc'h e prezegas meur a gelenner. An holl glufaned-se a glaskas va lubaniñ eus ar gwellañ ma c'hellent, a reas fouge din hep mezh ebet, a voe ali holl gwitibunan e oa va donedigezh un taol-chañs hep e bar evit al Ledenez, hag a zisklerias krenn ez aje skiant Ledeneziz sur mat a gammedoù bras war-raok er bloavezhioù da zont dre ma vije diskoulmet a-drugarez d'am gouiziegezh kevrinoù an hen sevenadur.

Goulennet e voe diganin en diwezh lavarout ur geriennoù bennak. Sevel a ris em sav eta hag ober a ris an tammig prezegenn a c'hortoz diganin. Da e vije bet deoc'h, Morgan, arvestiñ ouzh ar gelennerion-se pa oant o selaou ouzhin, digor o genoù gant an estlamm : touet ho pefe e oa bugale dirazoc'h.

A-benn ar fin e voe degaset kiboù strink hag ur jarl leun gant un died melen aour ha c'hwek kenañ, mezeglen, war a voe lavaret din. "Evit lidañ ho tonedigezh, aotroù," eme ar c'hadoriad, "houmañ a zo giz hor bro."

Plantet e voe din eta ur c'hibad mezeglen em dorn ha dav e voe din evañ en un tennad en ur hopal "Yec'hed" evel ar re all. Bugale, Morgan, pa lavaran deoc'h.

Ur c'hardeur bennak war-lerc'h e kuitaen va c'henvreudeur nevez, badaouet va fenn un disterañ gant ar prezegennoù am boa ranket klevout hag ar mezeglen am boa lonket. Adkavout a ris Lansoc'h war ul letonenn dirak ar Skol-veur. Hervez a zisklerias din e oa bet graet enor bras din o kinnig ur banne mezeglen ; berzet a-grenn eo kenwerzh an diedoù alkolek el Ledenez ha miret e vez seurt diedoù d'an degemeradegoù a-berzh-stad evit pennadurezhioù ar Riez. Skuizh e oan n'eus forzh penaos ha gras a gavis o tistreiñ da di Urien.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 7

Ar gutuilhadenn

D'abardaez e teuas Lansoc'h d'am c'havout adarre e ti Urien. Da gentañ e reas gourc'hemennoù din evit va emzalc'h dirak poellgor ar Skol-veur. Keloù en doa bet gant hini pe hini a oa bet en degemeradeg-se ha lavarout a reas em boa roet ur merzad a zoare d'an holl gelennerion ; plijet em boa dezho ha va c'havet o doa diñro ha dedennus. "Me ' gred," eme Lansoc'h, "e reot berzh pezh a garot, gant ma ouiot en em zibab ha bezañ deuet mat dreist-holl da gadoriad ar Poellgor."

Ouzhpennañ a reas e ve mat din, dres, mont da heuliañ kentelioù an aotroù Kourant - e anv e oa - epad ur pennad atav ha diskouez kemer ar brasañ dudi en e studioù hag en e albac'hennoù.

Neuze e tennas diouzh e sac'h-ler ur glenkellad paperennoù ; dilenn a reas div follenn ha goulenn a reas diganin leuniañ anezho.

- Ret holl eo deoc'h bezañ degemeret da geodedour ledenezat," emezañ, "hag evit se e rankit ober ur goulenn da gentañ. Evit gwir n'eo c'hoarvezet betek hen nemet gant gouezidi desket hor yezh ganto ober hevelep goulenn. C'hwi a

vo an enezennad kentañ en devo lakaet e anv da vezañ resevet da geodedour ledenezat. Soñjit pebezh enor ez eo adarre evidoc'h ! "

Sellout a ris outañ. Ur bervig a oa e don e lagad ha kavout a reas din e oa oc'h ober goap ouzhin. Evelato ne glaskis ket herzel ha sinañ a ris dichipot an div baperenn en devoa astennet din.

Neuze e chomis va unan ebarzh va c'hambr. Eno hepkene kaven repu, evel em c'hell, p'edon er C'hreñvlec'h. Gourvez a raen war va gwele ha va selloù peg ouzh al lein e huñvreen diwar-benn ar stad iskis m'edon enni. Ne gaven e gwirionez peoc'h ebet. Debret e oan gant an nec'hañs hag ar strafuilh. Evel ur baradoz e kounen ar prantad am boa bevet e Kêrvinieg. Ar garantez am boa neuze hag hi dispi a oa awalc'h din. Trubuilhus ha tregasus e oa avat ar garantez nevez a oa o tiwanañ bremañ e don va c'halon. Dedennet e oan gant Maria ha santout a raen e teufen awalc'h da blijout dezhi un tamm bennak hogen, bepred, ne dizhen ket meizañ peseurt darempred a c'hellfemp skoulmañ a-gevret ha ni ken disheñvel dre hon orin, hon amved kent, hon diorroadurezh. Poan am boa da grediñ e oan stag da viken ouzh al Ledenez ha na zistrojen biken d'am mammvro. Gant un dra all e oan chalet : ar garantez souezhus en devoa bet Lansoc'h evit Maria, a-hervez. Marteze e oa bet Maria douget dezhañ ivez ha "piv ' oar," a soñjen, "ha ne blego ket d'he zech endro ur wech bennak,ma kendalc'h Lansoc'h da bleustriñ anezhi ? " Luziet ha digomprenus awalc'h e oa din follentez Lansoc'h. Dindan ur stumm nevez ha dic'hedet krenn en em ziskoueze din neuze ha tenn e oa din intent ervat e bersonelezh a seblante gwall bell diouzh va hini. Pep tra er bed m'edon erru ennañ am feuke, am divarc'he, am diretere. Daoust ha Lansoc'h a luske Maria war-du ennon dre zesped, evit en em zieubiñ diouzh ur c'hoantegezh dic'hallus, egiz m'en dije karet awalc'h va lakaat da soñjal ? Pe daoust hag he fiziout ennon dre ma oan e vignon e oa ar pezh a rae? Ne oan ket avat evit gouzout da vat ha bez en doa evidon gwir geneiliezh pe get ; marteze goude holl e implije ac'hanon evit e vennadoù politikel nemetken. E ratozh e oa moarvat va lakaat da euriediñ gant ur plac'h eus ar vro evit va stagañ da viken ouzh al Ledenez. An dra-se a gaven gwall wirheñvel pa brederien hogen ne dizhen ket startaat va c'hredenn na pourchas dezhi un diazez diougel. Hag hegaset rik e oan o wall-stourm ouzh tasmantoù na c'hellen reiñ korf ebet dezho.

Aet faezh gant va rambreadennoù e oan savet diouzh ar gwele ha deuet e oan da helmoñ ouzh rizenn ar prenestr. Hinoniñ a rae dalc'hmat. Intret e oa al liorzh a c'houloù; laboused a oa o chintal er brousgwez ; nijal-dinijal a raent war-lerc'h egile evel pa vijent bet o c'hoari. Hag ar vugale?

O merzout a ris e penn all al liorzh : o foutouilhat en oglenn vaen, du-se, etal ar puñs, edont. Erru e oad e fin miz Gwengolo hogen klouar e oa an amzer bepred.

En desped din e klasken Maria gant va selloù N'he gwelis ket da gentañ. Hogen a-greiz-holl e teuas er-maez eus an ti, dre an nor greiz, en traon. Un nebeut kam-medoù a reas el liorzh, diasur, hep gouzout pelec'h treiñ. A-greiz-holl e savas he fenn war-du ar prenestr m'edon aspledet outañ ; va sell a gejas gant hec'h hini ha va c'hevarc'hiñ a reas en ur ruziañ. Un tammig e pellaas hag hi chom a-sav dirak un avalenn ha stagañ da gutuilh frouezh eno. A-benn ur pennad e troas war-du ennon.

- Bez e c'hellit dont d'am sikour, aotroù, mar karit."

Ur wilc'hadenn damc'hoapaus he doa graet war va zu. Neuze e oan diskennet d'he bete ha kinniget he doa din un aval melen ruz.

- Tañvait hemañ. Eus ar c'hentañ eo, 'keta ?

Sellout a rae ouzhin p'edon o tebriñ. Pa voe echu din e lavaras :

- Poent eo o c'hutuilh : tremen azv int. C'hwi a sikouro ac'hanon."

He sikour a ris eta. Abarzh pell hor boe leuniet div gorbellad. Pounner awalc'h e oant. O sammañ a ris war va skoaz a bep eil hag o dougen betek an ti. P'edomp war an treuzoù e teuas Gwenn en arbenn deomp. Gant un neuz souezhet e c'houlennas ouzh he c'hoar :

- Me ' gave din e felle dit gortoz un nebeut devezhioù c'hoazh ?

- O ! Darev mat int bremañ, sur ," a respontas Maria. Ouzhpennañ a reas : "Bez jentil, Gwenn. Doug anezho d'ar c'hrignol ha renk anezho eno.

- Evit piv e kemerez ac'hanon ? N'on ket da va-tezh ha n'on ket gouest da sammañ hevelep karg," a eilgerias Gwenn prim ha trenkik. "Nemet e rofec'h din-me un taol-skoaz ivez, aotroù," a ouzhpennas, sardik.

- Gant plijadur," emezon o kemer perzh en o c'hoari. "Diskouezit din an hent avat."

Gwenn a droñsas he sae hag a sailhas war an diri, skañv evel un heizez.

Damc'houde e tistroen d'am c'hambr. A-vec'h em boa gellet kemer va anal endro p'am galvas Maria adarre.

- Neuze, aotroù, ken buan-se ez oc'h skuizh ? N'eo ket echu al labour koulskoude ! "

E traon an diri edo. Gwiv e oa evel ul laouenan hag he sell a skede gant al levenez. Ne voen ket evit herzel ouzh he mousc'hoarzh. Mont a ris d'he heul. En dro-mañ avat e fellas da Varia kutuilh avaloù en ur wezenn all

etal ar puñs. Ar vugale a oa bepred o c'hoari hag o turmudañ tro-aze.

- It kuit, bugale," emezi o kas he breudeur diwar he zro. "Sellit," a ouzhpennas pa voent pellaet holl, "kroget o deus dija da zebriñ ar frouezh. Bep bloaz e c'hoarvez kemendall. O gourdrouz a ran awalc'h koulskoude."

Tra ma tastumemp an avaloù er c'horbelloù e titoure Maria ac'hanon diwar-benn an Enezenn. Akuit meurbet e oa da vroudañ va respontoù hep ober goulenn resis ebet. Mibilius awalc'h e oa he ranellder a-hend-all. Ar pezh he doa ar muiañ c'hoant gouzout e oa da be oad e eurede ar plac'hed yaouank en Enezenn, daoust ha lojet mat e oa an dud. P'em boe lavaret ne lided eured ebet en Enezenn e chomas a-sav a-daol, he dorn er vann, prest da ziframmañ ur frouezhenn ha troet he doa he dremm etrezek ennon, saouzanet.

- C'hwi ' zo egiz an dud ouez er vro-mañ, neuze!" Feuket bras e seblante bezañ.

Va mad a ris eus he c'homzoù evit hec'h aters a-zivout ar ouezidi. Ur c'hoarzhadenn a laoskas Maria pa glevas va goulenn.

- Dre amañ, e-kreiz ar vro, hag er c'hornog dreist-holl, n'int ket mui ken dañjerus se, aotroù. Dam-seven int zoken. Difenn zo da aloubiñ ha perc'hennañ ar c'hoadeier a zo bet lodennet dezho a-berzh-stad. Komz a reont bepred o yezh, ur yezh iskis kenañ...

- Ha c'hwi a zo gouest da gompren anezhi ? "

Hejañ a reas he fenn en ur c'hoarzhin adarre.

- Tamm ebet."

Ne voe ket Maria evit va disaouzanañ gwelloc'h diwar-benn ar gudenn-se. Dilavar e kendalc'hjomp gant hol labour. Pa voe karget rez ar gorbell vras e krogjomp en dourgennoù a bep tu ha dougen a rejomp anezhi d'ar gêr. Maria a luskelle goustadik ar baner en ur vouskanañ ; dam-zigeriñ a rae he diweuz livrin ha lintrañ a rae he dent evel perlez. Araok dont tre en ti e chomas a-sav da ziskuizhañ; gant he dorn e sachas wardreñv ur guchennad vlev a oa chomet peg ouzh he zal.

- Vad a ra ehanañ un tammig," emezi. "Dav e vo bremañ mont d'al laez." Ur mousc'hoarzh sichant a reas war va zu egiz pa vije o c'hedal un dra bennak diganin.

- Bezit dinec'h," emezon. "Barrek e vin da sammañ ar gorbellad avaloù-mañ war va choug, ha me ' anavez an hent, keta ! "

Pignat a rejomp betek ar c'hrignol ha ledañ an avaloù war an astelloù.

- Ne gav ket din e chomint pell eno," a lavaras Maria.

Kimiadiñ a ris diouti. Goude bezañ bet e gor an heol o kutuilh frouezh e oan faezh un tammig ha trugar a gavis oc'h azezañ war ur gador e-kichen ar prenestr. Serriñ a ris

va daoulagad epad ur pred berr. Tresoù Maria a baras dirak va faltazi, he blev du rodellek dispak war he choug, he zal delt gant ar c'hwezenn o pizhenniñ, he diweuz flamm ha flour, hec'h askre o tiadaviñ. En un taol e tizoloen he yaouankiz ha va c'hoantegezh.

- Din e ranko bezañ," a zivizis a-greiz-holl.

En un islonk e oa kouezhet va zremened, evel ur maen er mor. Ne oa mui nag Enezenn na Ledenez nag Anna na Lansoc'h. Ne oa mui nemet Maria ha me, den all ebet er c'hoari.

Tomm e oa din. C'hweziñ a raen. Tostaat a ris ouzh an daol-emwalc'hiñ ; diouzh ar gibell e puñsis dour a vozadoù ha distanañ va choug.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 8

Ur gentel

Antronoz veure e oa deuet Lansoc'h d'am c'her-c'hat goude lein. Bagol e oa.

- Tizhet em eus bezañ lakaet war œhan evit ur bloavezh," emezañ. "Bez e c'hellin kas da benn studioù zo."

Pa oamp o tont er-maez eus ar sal-debriñ e te-gouezhjomp gant Maria ha Gwenn a oa oc'h erruout da gemer o fred. Ur souezh e voe din merzout pebezh kemm a oa deuet en emzalc'h Maria ; dinec'h ha didro kaer e saludas Lansoc'h, egiz pa ne vije bet biskoazh an disterañ chabouz etrezo.

- Emaoc'h o vont d'ar Skol-veur hiziv, Lansoc'h?" a c'houlennas Maria.

- Ya, gwir eo," a valbouzas hemañ divarc'het naet. "Dav eo din degas va c'heneil da gentel Mael Kourant."

- Dalit, Lansoc'h," eme Varia gant un tammig fent e korn he muzelloù, "ar mennad-se dres am boa-me ivez. Pegen eston eo, 'keta ! N'on ket bet biskoazh o selaou kentel ebet gant ar c'helenner-se. Klevet em eus lavarout koulskoude e talveze ar boan rak barrek ha gouiziek kenañ ez eo Mael Kourant. Sur, ne c'hwitin ket an dro-mañ..."

Diwar ar c'homzoù-se e troas kein ouzh Lansoc'h hag ez eas ouzh taol.

- Mat, mat, ho kortoz a raimp peogwir e fell deoc'h dont ganeomp," a daolas Lansoc'h, imor en e vouezh. "El liorzh hor c'havot. Na zaleit ket re, me ho ped."

Dek munud war-lerc'h en em gave Maria ganeomp, prest d'hon amheuliañ. Me ' gred e chomjomp dilavar e-keit ma tevalemp, herr warnomp, etrezek ar Skol-veur, nemet e

venegas Maria d'ur c'houlz, da hegañ Lansoc'h, a gav din, anv un den a oa bet kelenner er Skol-veur gwechall, Konomor, hogen a oa bet barnet d'an harlu un nebeut bloavezhioù araok evit bezañ klasket kemm gouarnerezh ar vro, a-hervez. Hemañ en doa roet kentelioù da Lansoc'h. N'ouzon perak avat, ur barrad ernez a grogas em c'heneil pa glevas an anv-se.

- Tavit din, Maria," a c'hourc'hemennas.

Ar plac'h yaouank saouzanet he doa dantet he gweuz gant ar from ha klasket he doa kemm kaoz kerkent.

Abred awalc'h e oamp degouezhet e porzh kevrenn al lennegezh a oa un tammig izeloc'h eget ar porzh-degemer elec'h em boa gellet ober anaoudegezh gant izili ar Poellgor en derc'hent. Diblijus avat e kavis gortoz etouez bagadoù ar studierion, a-gevret gant Maria ha Lansoc'h. Ret eo lavarout, Morgan, un'anavezen nikun e-touez an dud yaouank a oa o c'hedal e vije digoret dorioù ar salioù-kentel. Maria ha Lansoc'h a oa mignoned vat dija da zarn zarn anezho moarvat rak toullet o doa kaoz gant hiniennoù eus ar re a oa war hon tro. Diaes e oa va fenn zoken dre ma oa ur paotr yaouank, ur meni sioc'han blevet melen, o lugerniñ dibaouez ouzh Maria. Kompren a ris neuze e oa Maria kaer ha dedennus hag anezhi ur preizh da skrapañ da ne vern piv. Broudet e voen gant ar gourvenn. Klask a ris degas Maria a gostez ; fellout a rae din chom va unan ganti. Gwell a se ne gredas ket Maria herzel ouzh va mennad. Mont a rejomp da bourmen dre an alezioù grouanek, dindan ar bezvenned, e-biou d'ur steudad delwennoù e greunvaen dopez, damwisket gant kinvi alaouret. Mennet em befe awalc'h reiñ da gompren da Varia pegen tost e oa d'am c'halon abaoe m'em boa he gwelet evit ar wech kentañ hogen ne voen evit kas da wir va dezo rak abarzh pell em boa merzet e oa egile oc'h heuliañ ac'hanomp dre guzh. Hegaset rik em boa taolet da Varia en ur ober un hej penn war-du ar paotr :

- Hemañ a anavezit moarvat ?

Troet he doa trumm he fenn war va zu gant un neuz souezhet da gentañ, ha neuze, en ur barañ warnon he daoulagad pers krak ha dividik, he doa eilgeriet prim :

- O ! Hemañ, œiz ma lavarit, a vez oc'h ober al lez din abaoe bloaz."

Taer ha balc'h e oa he c'homzoù. En he sell digren e lennen : "N'on ket deoc'h, a gav din, Keralen!"

Va c'huitaet he doa a-drumm. He c'horf heneuz ha liant evel ur raosklenn a oa steuziet mibin adreñv kefioù ar gwez. Distroet e oan davet ar studierion va unan, lostek awalc'h ha drouklaouen ganin va unan. Biken ne vijen evit deskiñ sevended pilpouz Ledeneziz, a gave din.

Doricù ar salioù-kentel a oa o paouez digeriñ.

venegas Maria d'ur c'houlz, da hegañ Lansoc'h, a gav din, anv un den a oa bet kelenner er Skol-veur gwechall, Konomor, hogen a oa bet barnet d'an harlu un nebeut bloavezhioù araok evit bezañ klasket kemm gouarnerezh ar vro, a-hervez. Hemañ en doa roet kentelioù da Lansoc'h. N'ouzon perak avat, ur barrad ernez a grogas em c'heneil pa glevas an anv-se.

- Tavit din, Maria," a c'hourc'hemennas.

Ar plac'h yaouank saouzanet he doa dantet he gweuz gant ar from ha klasket he doa kemm kaoz kerkent.

Abred awalc'h e oamp degouezhet e porzh kevrenn al lennegezh a oa un tammig izeloc'h eget ar porzh-degemer elec'h em boa gellet ober anaoudegezh gant izili ar Poellgor en derc'hent. Diblijus avat e kavis gortoz etouez bagadoù ar studierion, a-gevret gant Maria ha Lansoc'h. Ret eo lavarout, Morgan, n'anavezen nikun e-touez an dud yaouank a oa o c'hedal e vije digoret dorioù ar salioù-kentel. Maria ha Lansoc'h a oa mignoned vat dija da zarn zarn anezho moarvat rak toullet o doa kaoz gant hiniennoù eus ar re a oa war hon tro. Diaes e oa va fenn zoken dre ma oa ur paotr yaouank, ur meni sioc'han blevet melen, o lugerniñ dibaouez ouzh Maria. Kompren a ris neuze e oa Maria kaer ha dedennus hag anezhi ur preizh da skrapañ da ne vern piv. Broudet e voen gant ar gourvenn. Klask a ris degas Maria a gostez ; fellout a rae din chom va unan ganti. Gwell a se ne gredas ket Maria herzel ouzh va mennad. Mont a rejomp da bourmen dre an alezioù grouanek, dindan ar bezvenned, e-biou d'ur steudad delwennoù e greunvaen dopez, damwisket gant kinvi alaouret. Mennet em befe awalc'h reiñ da gompren da Varia pegen tost e oa d'am c'halon abaoe m'em boa he gwelet evit ar wech kentañ hogen ne voen evit kas da wir va dezo rak abarzh pell em boa merzet e oa egile oc'h heuliañ ac'hanomp dre guzh. Hegaset rik em boa taolet da Varia en ur ober un hej penn war-du ar paotr :

- Hemañ a anavezit moarvat ?

Troet he doa trumm he fenn war va zu gant un neuz souezhet da gentañ, ha neuze, en ur barañ warnon he daoulagad pers krak ha bividik, he doa eilgeriet prim :

- O ! Hemañ, giz ma lavarit, a vez oc'h ober al lez din abaoe bloaz."

Taer ha balc'h e oa he c'homzoù. En he sell digren e lennen : "N'on ket deoc'h, a gav din, Keralen!"

Va c'huitaet he doa a-drumm. He c'horf heneuz ha liant evel ur raosklenn a oa steuziet mibin adreñv kefioù ar gwez. Distroet e oan davet ar studierion va unan, lostek awalc'h ha drouklaouen ganin va unan. Biken ne vijen evit deskiñ sevended pilpouz Ledeneziz, a gave din.

Dorioù ar salioù-kentel a oa o paouez digeriñ.

Mont a ris war-lerc'h Lansoc'h. Hemañ, bep an amzer, a rae ur sell etrezek ennon da wiriañ hag e heuliañ a raen ; marteze e oan faziet hogen soñjal a rae din e oaen e sell truez ha goaperezh war un dro.

Ar sal-gentel ma oan deuet tre enni a oa ec'hon awalc'h hag uhel ar sel anezhi. Sklerijennet e oa gant daou be bras, sko er c'hreisteiz hag en hanternoz, fall awalc'h en holl, rak Ledeneziz ne fardont ket gwer a zoare ; an div voger all a oa goloet gant murlivadurioù arroeziel, war a seblante, an testennoù anezho.

An aotroù reizhour Kourant a c'hortozas d'an holl studierion bezañ azezet sioul war o skiñvier. Neuze e reas ur sell-tro dre ar sal - ur c'hant bennak a studierion a oa bodet eno - ha p'am merzas e tigoras e c'henoù gant al laouenidigezh hag e krogas da gomz.

Danvez e brezegenn e oa ur skrid hen vrezhonek a oa e dalbenn "Pirc'hirin ar mor" savet gant ur skrivagner, Roparz Hemon, a veve, war a greder, en hanterenn gentañ an ugentvet kantved. Da eo resizañ, Morgan, ne oar mat den ebet piv eo ar Roparz Hemon-se. N'anavezer netra diwar-benn e vuhez. Ne ouzer ket pelec'h eo ganet nag e pelec'h eo marvet. E oberennoù ne roont tu ebet da imbroudañ peseurt buhez en deus bet na peseurt den e oa. Lod eus skridvarnourion al Ledenez zoken a zo aet betek soñjal n'eus bet biskoazh a seurt skrivagner a vije bet anvet Roparz Hemon. War a lavaront ez eo bet dastumet dindan an anv-se skridoù a bep doare savet e gwirionez gant skrivagnerion diforc'h mat.

Kourant a oa, hervez a glevis, ur Roparzhemonarbenigour eus an dibab. Eñ an hini eo en deus diazezet skrid an embannadur klasel a vez arveret gant holl studierion al Ledenez,diwar studiañ pizh an dornskridoù kozh o deus legadet a rumm da rumm oberennoù ar skrivagner.

Edo ar c'helenner eta o plaenhat ar vazhoneg "Pirc'hirin ar mor". Diskleriañ a reas da gentañ petra e oa testenn ar skrid-se, dre vras, hag e peseurt degouezhennoù e oa bet savet emichañs : d'ur mare m'o doa Ledeneziz da stourm kalet evit adsevel o yezh. Bep an amzer e venege gwerzenn pe werzenn da harpañ e zisplegadenn. Pa voe erruet gant gant an arroudenn vrudet :

Un denig seven, sioul eveldout,
A zeuio kuñv d'azezañ 'dan ar gleuzeur;
Gant bizied onest neuze e tigoro
Al levrig kozh deut melen gant an oad...

Mont a ris war-lerc'h Lansoc'h. Hemañ, bep an amzer, a rae ur sell etrezek ennon da wiriañ hag e heuliañ a raen ; marteze e oan faziet hogen soñjal a rae din e oa en e sell truez ha goaperezh war un dro. Ar sal-gentel ma oan deuet tre enni a oa ec'hon awalc'h hag uhel ar sel anezhi. Sklerijennet e oa gant daou be bras, sko er c'hreisteiz hag en hanternoz, fall awalc'h en holl, rak Ledeneziz ne fardont ket gwer a zoare ; an div voger all a oa goloet gant murlivadurioù arouezïel, war a seblante, an testennoù anezho.

An aotroù reizhour Kourant a c'hortozas d'an holl studierion bezañ azezet sioul war o skiñvier. Neuze e reas ur sell-tro dre ar sal - ur c'hant bennak a studierien a oa bodet eno - ha p'am merzas e tigoras e c'henoù gant al laouenidigezh hag e krogas da gomz.

Danvez e brezegenn e oa ur skrid hen vrezhonek a oa e dalbenn "Pirc'hirin ar mor" savet gant ur skrivagner, Roparz Hemon, a veve, war a greder, en hanterenn gentañ an ugentvet kantved. Da eo resizañ, Morgan, ne oar mat den ebet piv eo ar Roparz Hemon-se. N'anavezer netra diwar-benn e vuhez. Ne ouzer ket pelec'h eo ganet nag e pelec'h eo marvet. E oberennoù ne roont tu ebet da imbroudañ peseurt buhez en deus bet na peseurt den e oa. Lod eus skridvarnourion al Ledenez zoken a zo aet betek soñjal n'eus bet biskoazh a seurt skrivagner a vije bet anvet Roparz Hemon. War a lavaront ez eo bet dastumet dindan an anv-se skridoù a bep doare savet e gwirionez gant skrivagnerion diforc'h mat.

Kourant a oa, hervez a glevis, ur Roparzhemon-arbenigour eus an dibab. Eñ an hini eo en deus diazezet skrid an embannadur klasel a vez arveret gant holl studierion al Ledenez,diwar studiañ pizh an dornskridoù kozh o deus legadet a rumm da rumm oberennoù ar skrivagner.

Edo ar c'helenner eta o plaenhat ar vanzhoneg "Pirc'hirin ar mor". Diskleriañ a reas da gentañ petra e oa testenn ar skrid-se, dre vras, hag e peseurt degouezhennoù e oa bet savet emichañs : d'ur mare m'o doa Ledeneziz da stourm kalet evit adsevel o yezh. Bep an amzer e venege gwerzenn pe werzenn da harpañ e zisplegadenn. Pa voe erruet gant gant an arroudenn vrudet :

Un denig seven, sioul eveldout,
A zeuio kuñv d'azezañ 'dan ar gleuzeur;
Gant bizied onest neuze e tigoro
Al levrig kozh deut melen gant an oad...

e estlammas an aotroù Kourant a-greiz-holl birvilhet :

"Soñjit pegen fromus eo ar gwerzennoù-mañ, aotrounez studierion," a lavare ar c'helenner, "peogwir emaomp amañ, diskennidi ar rummoù kalonek-hont, o studiañ al linennadoù-mañ 1.100 vloaz bennak war-lerc'h marv ar skrivagner. Pebezh burzhud, aotrounez ! Siwazh, n'emañ ket mui en hor c'herz skouerenn ebet eus ar mouladur kentañ a voe embannet en eil hanterenn an ugentvet kantved moarvat, nebeut amzer araok marv ar skrivagner. Darn eus va c'henvreudeur yaouank, gwir eo, a ziogel ez eo bet savet ar varzhoneg-mañ gant ar skrivagner en e yaouankiz, war zigarez e implij enni gerioù zo ha na gaver nemet e levrioù a voe embannet gantañ hep mar war-dro ar bloavezh 1930. Va c'hredit, tud yaouank, kement-se n'eo nemet koñchennoù droch ijinet gant kelennerion vrizh-desket a-benn dedennañ warno evezh mavdiern an Deskadurezh dre ar sorc'hennoù berrboell-mañ, kelennerion digoustiañs ha maz int, dallet gant an droukyoul da sevel betek uhelañ derezioù hor Skolveur vuiañ-karet, disprizet ganto avat pep skiant, enor hag onestiz..."

War-lerc'h ar barrad entan ha kounnar-se e sioulaas an aotroù kelenner. Kemer a reas e anal endro.

- Komzomp avat eus kudennoù siriusoc'h. Bez e c'hellit notañ, aotrounez studierion, e kavomp amañ unan eus an nebeudig arroudennoù a ro deomp da faltaziañ peseurt stumm-korf a c'helle kaout ar skrivagner-mañ. Diouzh ar werzenn gentañ hon eus lennet bremañk ez eo sklaer ne oa ket Roparz Hemon un den a vent vras peogwir e lavar e unan "un denig... eveldon..." Gouzout a reomp avat dre labourioù hon hendudoniourion o deus muzuliet eleizh a gorfoù-eskern eus ar marevezh-hont o doa an darn-vuiañ a Ledeneziz neuze etre ur metrad seikont hag ur metrad seikont-pemp ; ret eo eta krediñ n'en doa ar skrivagner-mañ nemet etre ur metrad pemont hag ur metrad c'hwegont..."

An aotroù reizhour a gendalc'has da zibunañ poellatadennoù kaer a seurt-mañ epad tri c'hardeur bennak. Taeriñ a rae bep an amzer pa rae anv eus e gengelennerion yaouank a oa divergont awalc'h evit enebiñ ouzh e weladurioù; neuze e fulenne e zaoulagad gant an egar egiz p'en dije karet toullgofañ anezho. Hogen ne bade ket pell ar c'haouadoù-se ha dre vras,Morgan, e kavis awalc'h a zudi en e brezegenn daoust ma plede peurvuiañ gant kudennoù dister ha mibilius awalc'h. C'hoant am beze mousc'hoarzhin meur a wech hogen ne greden ket ober o sellout ouzh pennoù parfet Lansoc'h ha Maria a oa azezet nepell diouzhin hag a gemere notennoù stank.

&&&

Pennad 9

Arvar

An devezhioù hag ar sizhunvezhioù war-lerc'h a dremenas buan tre. D'ar mintin ez aen gant Lansoc'h ha Maria d'ar Skol-veur ha selaou a raen eno ur gentel pe ziv diwar-benn ar yezh hag al lennegezh ledenezek. Goude bezañ bet studier da veure e troen da gelenner en endervezh. Neuze e raen va seizh gwellañ evit heñchañ kelennerion ha studierion en o c'Hlaskadennoù war skiantoù an Natur. Ne oa ket aes atav va labour. Ledeneziz n'anavezent netra war an tachennoù-se koulz lavaret, war hini ar jedoniezh dreistholl, da skouer. Ouzhpenn-se e oa gros ha tuzum an ardivinkoù a veze oberiet ganto ha ne dennen peurvuiañ implij mat ebet diouto. A-hend-all n'o devoa danvez gremm ebet egiz m'o doa dre genwerzh hen Ledeneziz, na tireoul, na glaou na tredan evit c'hoazh. Moarvat e ouient,dre hengoun, kenderc'hiñ aezhenn-leskiñ diouzh glaou koad, da skouer, hogen nebeut awalc'h a servij a dennent diouzh seurt mammennoù gremm a chome dister awalc'h dre vras a-hend-all. Hag en degouezh-se zoken e tiouient a-grenn diazezoù skiantel ar c'halvioù a arverent ken e renen va amzer peurliesañ oc'h ober kentelioù elfennel kenañ diwar-benn jedoniezh, fizik pe gimiezh.

Skolidi vat am boa evelato. Lenn a raen war o dremmoù ken gredus youl da zeskiñ ha da gompren ma santen e don va c'halon e oa ret mat din respont d'o gortozerezh.

Evit gwir, levenez a roe din ar c'hentelioù-se, Morgan. Evit ar wech kentañ e santen e oan talvoudus da dud all, e renten servij dezho, e roen un dra bennak dezho. War un dro e kellide ennon trivliadoù nevez, klouar ha c'hwek, da skouer tommder e-keñver ar re a selle ouzhin evel ouzh ur c'helennour, ouzh ur Mestr, ouzh un Aotroù, evel ouzh un Tad zoken, Morgan.

Etretant, a-hend-all, e oa deuet darvoudoù dic'hortoz da zihuediñ va spered. Da gentañ e oa distroet Tad Maria. A-boan m'em boa bet amzer d'e zamwelout pa oan war-nes kuitaat Trehouarn. Lavaret em eus deoc'h dija, marteze, Morgan, bez e oa anezhañ ur meni ramz skoaziet ledan, boud ha raouliet e vouezh, taer ha gourc'hemennus e vouezh. Den ne ranne grik ouzh taol pa veze o predañ gant e diegezh. Maria ha Gwenn, o mamm zoken, a grene dirazañ ha me va unan a oa diaezet awalc'h gant ar selloù dihegar ha disfizius a bare warnon a-wechoù. Douget e oa da Lansoc'h, anat e oa, ha panevet hemañ, moarvat, n'en defe asantet biskoazh da reiñ bod din.

Bep an amzer, epad koan, da noz, e teurveze evelato toullañ kaoz ganin. Komzoù boutin peurvuiañ : diwar-benn an hin, va c'hentelioù er Skol-veur. Bep ar mare ivez e voulc'he ur frazenn diwar-benn va bro-me, an Enezenn,hogen chom a rae berr ha ne echue ket e lavarenn. Pounner poanius e teue ar predoù da vezañ rak dison e vane an holl.

Gwell a se ne veze ket gwelet nemeur er gêr rak labourat a rae neuze war-dro greanterezh an aezhenn-leskiñ hag en e vurevioù e gwazva an Ijinerezh : diwezhat tre e teue d'ar gêr peurvuiañ. D'ar mintin a-hend-all, egiz ma ouzoc'h, e heulien kentelioù er Skol-veur ; an endervezhioù a oa an hirañ din pa n'em beze-me kentel ebet da reiñ. Fallaat he doa graet an amzer en devezhioù-se ; glavaj hag avelaj a leñve hag a yude el liorzh noazh ha du ; en em weañ a rae ar gwez dindan barroù ar gorventenn. Menel a raen serret ebarzh va c'hambr, en deñvalded, rak prennet e oa ar prenestr ha ne zeue ket nemeur a sklerijenn dre ar gwerennoù gros damvelen ha divoull a sile pizh gouloù an deiz betek er gambr. A-daol-trumm e strape un nor en ti didrouz, e skloke pe e vouroue ur c'hammed a-hed an trepas pe an diri. A-wechoù e kave din e anavezen paz Maria. Sevel a raen a lamm em sav, en em strinkañ betek an nor hag eno e chomen, krog en dornell, va c'halon o talmiñ, dic'houest da zigeriñ : marteze e oan faziet, marteze ne oa ket hi - pe ne vijen ket degemeret mat ; c'hoarvezet e oa ganti moulbenniñ ouzhin ur wech m'em boa klasket sevel marvailh ganti p'edo hec'h unan er sal-debriñ ha ken loskus eñvor a zalc'hen eus ar vezhekadenn-se ma toujen bepred hen neveziñ.

Seul c'hwekoc'h e oa din an nebeut levenezioù a c'hellen skrapañ gwech a veze, daoust d'ar c'hwervoni a oa mesket enno. Mare plijusañ an devezh, da skouer, e oa moarvat merenn vihan, war-dro pemp eur, pa zebremp ur skudellad youd gwinizh gant frouezh ha mel. En em vodañ a raemp, me, Lansoc'h, Gwenn ha Maria da gemer hor pred a-gevret ebarzh ar gegin, o lezel ar vugale da garnachal er sal-debriñ. Nebeut a gomzoù a oa etrezomp ; flour avat e kaven en em gavout etal Maria. Hi a veze hegarat ha gwiv ; fent a rae eus tra pe dra, eus hini pe hini, peurvuiañ eus ur c'helenner pe ur c'henstudier a oa bet dizeur awalc'h da zisplijout dezhi. Krak e oa hec'h evezhierezh, lemm he zeotadoù hag ar stek he devoa da bakañ troioù lu unan. An holl a c'hoarzhe a strak ouzh he c'hlevout pa dreveze Kourant, lakaomp. E gwirionez, Morgan, e tlejen bezañ diwallet diouti gant ar soñj e c'hellfe kerkoulz all kavout abeg ennon hogen dousaat he sell a ouie a-wechoù pa rae penn ouzhin ha prest e vezen neuze da bardoniñ dezhi he fallagriezh.

Kement-se ne oa ket ar gwashañ. Pezh a lakae va fenn diaes e oa bepred an darempredoù disklaer a oa etre Lansoc'h ha Maria ha na dizhen ket meizañ ervat. Da gentañ e soñje din e oa Lansoc'h gwall seder evit unan en doa bet e sac'h gant ur plac'h hag a gare dreist pep tra er bed, a-hervez ; buan da sabatuiñ e oa bet frealzet, avat, fidamdoue ! Merzet em boa zoken e rae a-wechoù un tammig lez d'ar c'hoar yaouañ, Gwenn hag houmañ a zegemere al lez-se gant gred ha nec'h war un dro, egiz pa vije bet morc'hedet ouzh hen ober. En devezhioù-se avat e chome Maria yen ha diseblant, serret en he lorc'h disprizus ; ne daole ken perzh ebet ouzhin-me ; rok ha garv e oa he c'homzoù. C'hoarvezout a rae ganti chom da huñvreal en hec'h unan er sal voutin, e-kichen ar sal-debriñ, azezet war ur gador, oc'h arvestiñ hep diwezh ebet ouzh ar glav o kouezhañ er-maez ; a-greiz-holl e save en un taol en he sav ; serriñ a rae endro ar prenestr damzigor ha goude bezañ silet war-du he c'hoar ha Lansoc'h ur sell leun a anken hag a damall e teue er-maez eus ar sal en ur strapañ an nor war he lerc'h. Ur c'hardeur war-lerc'h e tichañse din kejout ganti : sioul ha dienkrez a-grenn e hañvale bezañ neuze. Kaozeal a rae ganin egiz pa ne vije degouezhet netra ebet. Fars a rae, goap a rae adarre. Hag adarre, ivez, Morgan, e kroge ar goanag ennon evel ur c'hleñved dibare.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 10

Galv an Enezenn

D'ar mare-se avat, Morgan, ez eas va zrubuilhoù war washaat, da heul ur c'hoarvezadenn gasaus meurbet. Klask a reas an Enezenn skoulmañ darempred ganin.

C'hwi ' oar, Morgan, e voe renerion hag atebeion an Enezenn nec'het marv o chom hep kaout keloù diganin goude m'em boe treizhet ar Ganol. Kentañ tra a fellas dezho gouzout avat e voe daoust ha marv pe vev e oan atav. Ma oan bev e oan ivez prizoniad Ledeneziz ha sklaer awalc'h e oa da neb en doa an disterañ skiant-vat pegen arvarus e oa seurt emgavadenn evit an Enezenn. Ret e oa eta va dieubiñ koustet pe gousto. Hogen ne c'helled ket hen ober anez dont e darempred ganin en ur stumm bennak.

En em c'houlenn a ran a-wechoù, Morgan, perak n'en deus ket klasket Omeur anavezout al Ledenez dre un hent suroc'h eget an hini a zibabas o kas un danvez Ijinour da spiañ ar vro-mañ. Poan am eus da grediñ n'en defe ket rakwelet ar pezh a oa tonket c'hoarvezout ganin.

Dreist d'hor meiz e oa moarvat personelezh Omeur ha n'omp ket bet sur da vezañ komprenet anezhi mat biskoazh, war ar poent-se e viot ali ganin, Morgan. Ur perzh eus e spered a oa anat evelkent, e diwezh e vuhez dreist-holl : fellout a rae dezhañ bezañ karet gant ar re a zilenne da ziskibior E ardoù holl n'o doa ken pal nemet lakaat da ziwanañ en hor c'hreiz boem hag estlamm a oa war e veno mammennoù ar garantez hag ar sentidigezh.

E gwirionez, epad kantvedoù hir, e oa bet awalc'h da Omeur e hollc'halloud war an traoù hag ar boudoù en devoa krouet, hep karantez, evit e zudi-eñ nemetken. Ha neuze, un deiz, e komprenas a-greiz-holl n'en devoa ken endro dezhañ nemet traoù ha ne c'helle kaout darempred ebet ganto. Adal ar c'houlz-se eo e klaskas gonit karantez ar re a c'halve davetañ an eil war-lerc'h egile. Ur prouiad kriz all a ziwaskas avat pa voe anat dezhañ ne oa nemet touell ar garantez hag ar fiziañs a ziskoueze kaout evitañ e zibabidi. Gant e sell o seize ha d'ar c'houlz m'o fake gant e ardoù e lame ivez o rezid diganto : d'o zro ez aent da draoù ha ne chome ken dirazañ nemet skeud ar boud a glaske gant gred hag anken unaniñ gantañ. An hollc'halloud en devoa warno o distruje dres. Ha setu an dalc'h, Morgan: ma oa da vezañ karet evitañ e unan e tlee diwiskañ a-grenn e veli ha gortoz ar garantez digant rezid leun pep hini ; bez e ranke mont da get dirak daoulagad e gariad, e bellaat dioutañ ha gortoz e zistro digant e youl-vat hag e frankiz. Evidon eta e ijinas Omeur an aprou iskis-mañ : va lezel da vont dioutañ ha gedal diganin va unan va distro d'an Enezenn. Dav e oa din diskouez e roen muioc'h a bouez d'e bromesaoù eget da joaioù diwirion ha berrbad al Ledenez.

Ha bremañ, Morgan, e tezrevellin deoc'h penaos e voe kinniget din an dibab-se.

E tro dibenn miz Du eta e voe degaset din gant va skolidi un ardivink iskis a oa kouezhet eus an neñv, stag ouzh un doare kabell-touseg, a lavaras din an hini a oa e penn ar bagad. C'hoarvezet e oa an darvoud en derc'hent d'enderv, e-kreiz ar marc'had. An holl dud a oa eno a oa didec'het d'en em guzhat en tiez tro-dro p'o devoa merzet ar vleunienn iskis-se o tiglorañ en oabl hag o tiskenn goustadik war-du an douar ken na chome mui gour ebet war al leurgêr d'ar mare ma oa degouezhet daou eus va studierion. Dastumet o doa gant evezh an traez-se erru eus an neñv hag hen degaset din gant mall. Ur benveg skingomz-skinwel an hini e oa. En un taol en em gaven adstaget ouzh an Enezenn.

Kalz poan spered a roas din an darvoud-se da gentañ. Ret e voe din fardañ diouzhtu un digarez bennak da ziskleriañ perak e oa bet pourchaset din ar seurt benveg da ziskleriañ perak e oa bet pourchaset din ar seurt benveg a-berzh an Enezenn. Daoust hag un arm an hini e oa ?

En em ziskouez a rankis adarre dirak poellgor ar Skol-veur. Ne voent ket ken karadek en dro-mañ, pell edo zoken. Gwell a se e teuas Lansoc'h war va sikour a nevez. Kontañ a ris e tarzhe bep an amzer loariganoù en oabl (boaz e oa Ledeneziz d'o gwelout diouzh an noz pa veze sklaer an amzer hogen n'oant ket bet biskoazh evit kompren petra oa anezho e gwirionez). Gant evezh e selaoujont va displegadurioù nemet diskredik e choment. Neuze e kinnigis lezel ar benveg dezho. Lansoc'h a enebas hag a savas en e sav da ziskleriañ e oa mezhus chom hep kaout fiziañs ennon, em boa roet prouennoù splann ha stank eus va eeunded, ha ne oa ket dellezek eus tud a enor va heskinañ e seurt doare. Daoust ha n'en dije ket gellet Keralen, emezañ, ober droug d'al Ledenez m'en defe karet ; ar re a oa gouest da aozañ binvioù hag ardivinkoù ken marzhus hag al loariganed pe ar sterlistri - diskuliet em boa da Lansoc'h petra ' oa beajoù an astraerion - n'o dije ket kaset un den dizifenn hag en e unan da aloubiñ ha da zistrujañ al Ledenez. An arguzenn-se a reas berzh adarre ha lezet e voen da vont em frankiz goude ar gwall-fromadennoù -se.

Diwar ali Lansoc'h eta e tegasis ar benveg em c'hambr ebarzh ti Urien. Hen lakaat a ris war va zaolemwalc'hiñ gronnet ebarzh un toailhon bennak. Gloazet e oa va daoulagad gant ar gwel eus an ardivink euzhus-se, e zremm disliv a zistaolfe hini va mistri hep dale. Rak un dra a verzen neuze gant spont, Morgan : deuet e oan d'en em stagañ ouzh al Ledenez daoust pegen pell ha disheñvel bennak e oa diouzh an Enezenn ; dizoloet em boa peseurt natur am boa ha gouzout ervat a raen ne c'hellfen mui dioueriñ Maria. He c'huitaat evit distreiñ d'an Enezenn a oa dreist d'am galloud. Hag he c'has ganin du-hont d'an Enezenn ne oa ket da soñjal. Menel a ranken eta.

Ar furañ e vije bet d'ar mare-se en em zizober eus ar benveg-se peogwir ne felle ket din ober gantañ : koulz e oa din dispenn ha difoeltriñ anezhañ diouzhtu. Hogen ne greden ket hen ober kennebeut. N'ouzon peseurt morc'hed a barre ouzhin a gregiñ er benveg hag hen bannañ dre ar prenestr. Un aon sakr am boa razañ koulz lavaret. Dedennet e oan gantañ en desped din ha n'oan ket evit mirout a dreiñ va selloù war-du an euzhvil a vije emberr ouzh va spiañ. D'ur c'houlz, a-benn ar fin, ne c'hellis ket herzel ouzh an nerzh hud a zevere diouzh ar benveg arallvedel-se; sevel a ris em sav, teoget, sachañ kuit an toailhon en un taol ha lakaat ar skingomz-skinwel war vale. Kentizh em boa skrijet : aze edo Chiangmi , va gwelout a rae bremañ evel m'e welen ; ya, aze edo, ebarzh ar gambr-se, gant e vrizh-c'hoarzh hag e wisk damlufr, an amprevan, ken buhezek ma kave din edo o vont da astenn e zorn din.

- A-benn an diwezh hon eus gellet skoulmañ darempred

ganit, Keralen. Me ' ouie mat e oa hennezh an tu gwellañ. Ledeneziz o deus degaset dit ar benveg, me ' zo sur.

- Setu pezh o deus graet dres," emeve.

- Hirroc'h e pad da gefridi eget a oa bet rakwelet. Ne gav ket din e c'helli he c'has da bennvat en dro-mañ peogwir emaout etre krabanoù Ledeneziz hiviziken. Dizifenn out. Ar gwellañ eo dit distreiñ ar buanañ ar gwellañ d'an Enezenn.

- Va laoskit da chom ur pennad c'hoazh," a c'harmis.

- Peseurt fiziañs a c'hellomp kaout ennout, Keralen ? Amparfaloc'h egedout ne oufed kavout. Az pezet soñj penaos ac'h eus kollet da holl zafaroù ha da holl harnez o touarañ d'al Ledenez. N'ouzon ket penaos ez eus bet gellet kas unan ken divarrek ha diakuit ha te..."

Ervat e veizen e oa ur soñjezon disakr o vont da ziwanañ en e benn. Hogen derc'hel a reas warnañ.

- Petra ' vern ? " a eilgeriis. "Evel m'emaon ha me touezïet gant Ledeneziz e rin kalz gwell labour eget oc'h eveshaat anezho dre guzh hag a-bell hep pleustriñ anezho a-zevri. Kalz mui a vunudoù a vo ebarzh va danevellskrid p'hen savin ha gant muioc'h a wir hag a abeg e tiferot kement a zivizot a-benn ar fin. A-hend-all...

- A-hend-all ? " a adkrogas Chiangmi,dihabask.

- N'on ket evit mont kuit evel ma karan, Chiangmi," emeve. "Prizoniad on, hen lavaret hoc'h eus. Disfiziout a reer diouzhin bepred. N'on ket evit bale er vromañ egiz ma plij din. Dalc'hmat emeur ouzh va spiañ."

An arguzenn diwezhañ-mañ a levezonas spered Chiangmi e doare rak respont a reas din goude prederiañ.

- Goulenn a rin ali Omeur. Eñ an hini eo en deus da zaveet du-hont. Da c'hortoz e c'hellez kenderc'hel gant da gefridi. Un devezh bennak avat e vo dav dit distreiñ hag an abretañ a vo ar gwellañ rak sklaer eo e klasko Ledeneziz da lakaat da ziskuliañ dre ger pe dre heg segredoù an Enezenn. Foll e vefe eus da berzh chom el Ledenez a youl gaer. Moarvat e c'hellez bezañ dedennet gant ar mennad -se o vezañ maz out genidik eus ar Ranngêr. Hogen dre vil az kerc'himp diouzh ret ha netra ne viro neuze ouzhimp a raskañ al Ledenez a ziwar zremm an tir, ma plij deomp."

Moriñ a reas e dal. En ur wilc'hat e adkrogas.

- Pa vo bet divizet da vat gant Omeur amzeriad da zistro e vo degaset dit ur graonell-nij dre an hevelep hent, dit d'hen leviañ da unan da zont endro d'an Enezenn."

Tevel he doa graet ar vouezh, dilufr e oa aet dremm ar skinwelerez adarre. Ha chom a raen va unan penn, enkrezet, ankeniet, gwasket gant an dic'hoanag.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 11

Gourdrouz

Gwall boanius e voe an eurvezhioù a vevis warlerc'h ar welidigezh-se. Nepred n'em boa santet ken lemm pegen digenvez ha digenseurt e oan el Ledenez. Ne oan ket evit komz ouzh den diwar-benn ar c'hudennoù a oa ouzh va jahinañ. Lansoc'h e unan ne c'hellfe ket kompren, a soñje din ; marteze em befe e spontet o tiskouez pebezh gallou-dezhioù marzhus dreistfaltazi o devoa Eneziz petra bennak m'en devoa un damsoñj anezho evelato.

War ar poent-se evelkent e oan faziet hag hen meizañ a ris dizale. Daoust dezhañ bezañ sammet gant meur a si ha meur a wander e oa Lansoc'h, da vihanañ, spisweloc'h ha kadarnoc'h eget an darn-vuiañ eus e genvroiz ha ne zouje ket talañ ouzh ar c'hudennoù a rae aon peurliesañ da~ Ledeneziz. D'abardaez eta, goude koan - debret e oa bet ar pred diwar herr, hep ma kredfe hini distagañ ur ger, nec'hañset ha ma oa an holl gant ar wall-zarvoudenn a oa nevez c'hoarvezet - en devoa va c'heneil va fedet d'e ambroug betek e lojeiz, izeloc'h, war hent ar Skol-veur ; un tammig ranndi en devoa en un doare maner a oa feurmet d'ar studierion a ziavaez kêr gant ar stad. Koun am eus e kouezhe ur morglav spegus ha yen, a stage ouzh va blev hag a intre va dilhad ken e krenen gant ar riv dindan ar vantell skañv e gloan teuc'h a oa bet pourchaset din gant mamm Varia e deroù ar goañv ; betek neuze n'em boa tiked-marc'hadourezh ebet digant ar stad evit goprañ al labour a raen er Skol-veur. Bale a raen eta e-kichen Lansoc'h, dilavar, o tiwall da lakaat va zreid er poulloù-dour a lufre dindan sklerijenn guzh al loar ha me leun a c'hwervoni, oc'h hiraezhiañ da glouarijenn ar Ranngêr goudoret gant he bolz strink divent a liv gant neñvoù hinon ar c'hreisteiz, ma rene enni da viken levenez an hañv peurbadus. Lansoc'h a gerzhe un tammig en araok, a dastorn, a-hed kaelioù al liorzhoù rak ne oa post-gouloù na kleuzeur-straed ebet er c'harter-se, o c'hwitellat bep ar mare, o teurel ur sell war-dreñv a wechoù all da wiriañ ha dont a raen mat war e lerc'h. A-greiz-holl e oa manet a-sav : diramomp e tamweled tolzenn bounner ur maner. Lansoc'h en em harpas war ar gloued a roe digor d'an domani-se.

- Amañ emaon o chom evit ar poent, Keralen."

Tennet en doa un analadenn don.

- Bremañ eo dav deomp divizout a-zevri. Bezit dinec'h : d'an eur-mañ n'eus den ebet war vale. Du-se, e ti Urien, ne vijemp ket bet sioul evit marvailhat."

E vouezh a oa kalet. Klask a raen diverzout e dresoù en deñvalijenn hogen ne zeuen ket a-benn.

- Diwar-benn petra e fell deoc'h komz ? " a c'houlennis, enkrezet un disterañ.

- Na zeuit ket da gontañ kaozioù din," a eilgerias Lansoc'h, sec'h e vouezh. "Eus an darempredoù hoc'h eus bet hiziv gant ho mistri e fell din komz ganeoc'h."

Skoet e voen gant ur c'hlaouenn. Balbouzat a ris.

- N'emaoc'h ket ganti, Lansoc'h. N'em eus bet darempred ebet...

- Ho klevet em eus.

- Va spiañ a raec'h eta!

- N'emaomp ket amañ evit breutaat diwar-benn se, Keralen. A-drugarez din ez oc'h dieub. Aet on kred avat evit kement a selle ouzhoc'h. Respontit didro eta.

- O komz ouzhin va unan e oan.

Lansoc'h a laoskas ur c'hoarzhadenn faezh.

- N'ouzoc'h ket livañ gevier fin, Keralen. Ur vouezh all am eus klevet hag en ho yezh-c'hwi e prezegec'h."

C'hoant am boe respont en doa huñvreet hogen trumm e veizis e oa aner nac'hañ ar pezh a oa anat.

- Ma ! Lakaomp..." emeve.

Lansoc'h a chomas dilavar epad ur frapad.

- Neuze eta ne oac'h ket un tec'had egiz ma lavarec'h. Me ' soñje din ivez."

Santout a ris e oan paket hag e oa dav din fardañ diouzhtu un digarez bennak. A vouezh izel, en un dic'hwezhadenn, e eilgomzis :

- Gwir eo. Kaset on bet da spiañ. Ne felle ket d'hor Ri e vec'h gouest un deiz da gevezañ gant an Enezenn. Hogen dre heg on bet kaset, Lansoc'h, m'hen tou.

- Laoskit ho leoù, Keralen," a droc'has va c'havandad. "Den n'ho kredfe. Lavarit din kentoc'h end-eeun pezh a zo bet divizet etrezoc'h hag ho mestr.

- Netra, Lansoc'h, m'hen asur deoc'h ha fiziout a c'hellit em c'homzoù en dro-mañ. Goulennet em eus zoken chom er vro-mañ."

Skrignal a reas Lansoc'h, rust.

- Evit ur beulke e kemerit ac'hanon moarvat, Keralen. Displegit din diouzhtu penaos emaint e soñj ho tieubiñ."

Hiboudal a ris :

- Grataet eo bet e vijekaset din ur graonell-nij. Daoust ha sur oc'h bremañ ez on eeun ? "

Lansoc'h ne rannas ger adarre. Epad ur pennad mat a amzer e chomas dison. Ne gleven mui nemet sklok gwak ar glavennoù o teverañ diwar brankoù ar gwez hag o kouezhañ war an douar. A-benn ar fin e adkrogas da gomz sioul ha gorrek.

- Un dra a rankit kompren, Keralen : er vro-mañ ez oc'h un den-gouestl. Gouzout a reomp ervat n'hor bo mui

surentez ebet en deiz ma viot distroet d'an Enezenn. An dra-se ivez en deus saveteet ho puhez hag ho frankiz...

- Ouzh ho karantez evidon e estlamman, Lansoc'h," a c'harmis. "Hoc'h anavezout a ran a-benn ar fin."

Lansoc'h a hejas e ziskoaz.

- N'eus ket anv ac'hanon pe ac'hanoc'h, Keralen, eus tonkadur hor pobloù ne lavaran ket."

Huanadiñ a reas.

- Ma ! Lavaret hoc'h eus din ar wirionez ar wech-mañ. Aesoc'h e vo deomp en em glevout da vat hiviziken."

War-nes dont war va c'hiz e oan.

- Sentozit," eme Lansoc'h. "Hoc'h amheuliañ a rin endro. Teñval eo ar ranngêr-mañ ha ken buan all e vefec'h dianket e milendall ar banelleù."

War an hent e kendalc'has Lansoc'h d'am goulennata ha diskuliañ a ris dezhañ kement komz a oa bet distaget etrezon ha Chiangmi. Klask a ris lakaat Lansoc'h da gompren un tammig peseurt spered a c'helle kaout ur boud a seurt gantañ. Eus Omeur ivez e komzis.

- Perak ne zeu ket hemañ d'hor sikour da sevel ur sevenadur nevez," a c'houlennas Lansoc'h.

- Peogwir e soñj dezhañ ez eo bet c'hwitet an arnodadoù a sevenadur-engroez a zo bet kaset da benn betek bremañ en istor an denelezh ken e diwezh ar marevezh rag-enezel, ken e Keoded an Enezenn. Pep kevredigezh diorroet a emdro war-du an emgefreckaat klok hag an engefrekaerezh-se a zisoc'h da zistruj intudu ha rezid pep hinienn. Gwasterezh eo seurt sevenadur ha kas en deus Omeur ouzh ar gwasterezh. Ho kouezoni, Lansoc'h, a vije bet ho chañs nemeti d'hoc'h aotren da zreistvevañ."

Epad un herrad e savas marvailhoù war an Droud-se. En em gavout a raemp adarre dinak ti Urien. Araok kimiadiñ e tisklerias Lansoc'h :

- Ar pezh kasausañ a zo evidoc'h en afer-mañ, Keralen, eo ne c'hellot ket chom pelloc'h er Gêrbenn. Deuet eo a-benn Eneziz - pezh n'eo souezh - da c'houzout dres e pelec'h emaoc'h o vevañ. Warc'hoazh e c'hellont kas ur bagad soudarded armet dreist da aloubiñ ar gêr-mañ, d'ho tieubiñ ha d'ho sammañ en un nijadell bennak. E-kell d'an degouezhuster-se e rankomp adal bremañ kemer diarbennoù, aes awalc'h eo kompren an dra-se."

Lavarout a reas kenavo din. An holl eskibien a oa aet endev da gousket. War vog ve zreiz e savis betek va c'hambr. Hep enaouiñ ar gouloù en em ziwiskis hag en em silis er gwele. Re fromet e oan bet avat evit gellout huniñ. Betek hanternoz, hep gellout tommañ dic'hdan ar pallennoù re voan, e chomis da selaou ouzh ragach diastal ar glav o stokata ouzh an doenn.

&&&

merenn avat en em santis og da sabatuiñ. Ne chomis ket da varvailhat gant Maria, Gwenn hag o zad, gant Lansoc'h ivez pa veze ganeomp er gêr, evel ma oan kustumet d'ober hogen mont a ris da repuiñ kerkent ebarzh va c'hambr. Gourvez a ris war va gwele : mezevellet e oan. Damc'houde e savas kalonask din. Trec'hiñ a ris evelato war ar gaouad-se hogen dinerzhet a-grenn e vanis. A-benn ar fin e stagis da voredin.

Pa zivorgouskis e oa an noz o serriñ. Enaouet e oa bet ur gleuzeur dre eoul ha c'hwek e kavis ar skleur anezhi, damruz ha dañsus, a roe d'an traoù war va zro liv an huñvre.

- Penaos emaoc'h ? " a c'houlenne mouezh ur vaouez.

Treiñ a ris va fenn ha damwelout a ris en am-c'houloù Maria hag he mamm a oa en o sav e-harz va gwele. Klask a ris sevel em c'hoazez hogen mezevellet e voen adarre.

- Daoust ha terzhienn hoc'h eus ? "

Mamm Varia an hini eo a oa o komz. Nann, ne gave ket din em boa. Klask a ris va lamm-gwad : gwan ha direoliek e oa, gorrek avat. Va blinder e gwirionez a oa an divourrusañ din.

- Ne gredan ket em eus," a asuris.

- Neuze n'eo ket kalz a dra," a glozas Mamm Varia.

- Tapet em eus anoued," emezon. "Riv am eus a-hend-all."

Maria a yeas da gerc'hat pallennoù hag ur blueg. He mamm he doa degaset ur vriad bleñchoù sec'h hag etivi da ober tan. Dibaot a wech e veze graet tan en ti-se : n'oa ket aozet mat ar siminalioù ha mogediñ a rae kement an tantadoù a enaoued a-wechoù ma kaven gwell c'hoazh bezañ riellet eget mouget. En dro-mañ avat e tizhas mamm Varia damzen ur c'horadenn vat a dan. Nesaet e voe va fled ouzh ar siminal ha tommañ a c'hellis d'am izili.

- Marteze e rafe vad deoc'h kemer ul louzoù bennak," a lavaras ar vamm adarre. "Gwenn a oar diouzh se hag a aozo deoc'h ur glec'hiadur bennak."

Lezet e voen va unan. Izil e oan bepred, ma kave din ne vijen biken evit kavout va nerzh endro. Boudinellañ a rae va diskouarn ouzhin pa arnoden dibradañ va fenn a ziwar ar goubenner ; talmiñ a rae va c'halon. Seizet ha dic'halloud e chomen, astennet war va gwele. Damsoñjal a raen e oan o vont da dremen ha koun a zeue din eus kredennoù Ledeneziz diwar-benn an Tu-hont ; ar spont a groge neuze ennon ha krenañ a raen. Ma ! Kredapl eo, Morgan, e oan bet leveret gant sorc'hennoù Ledeneziz ken e oan prest da zegemer dichipot kaer o amoedajoù diwar-benn ar vuhez peurbadus, egiz

ma lavarent. En em welout a raen o kouezhañ etre krabanoù ur Boud didruez am barnfe d'ur beurbadelezh a boan dre ma m'em bije ket pleget va glin dirazañ. Ha n'ouzon penaos, dre va faltazi, e roen d'ar Boud-se stumm ha tresoù Omeur. E sell am zreante, am zeoge, am seize, am c'hase da get.

Dilamet e oa bet gouloù ar gleuzeur ha flammennoù arruz an tantad a vanne er gambr spezoù tec'hus a ginskilf em askre e santis ar spouron ouzh va zagañ. En diwezh holl avat e c'hellis leuskel ar garm am dieubas : " Maria!"

Damc'houde e wigoure an nor. Tostaat a rejod ouzhin ha gwaskañ ur c'hib yen ouzh va diweuz skarnilet. Euvriñ a ris an evaj klouar a lonkadoù hir hep ehanañ. Neuze e teuas un tamm peoc'h ennon. Staget e oad da sec'hañ an dour-c'hwez diwar va zal gant ul lienenn. Gant gred e krogis en dorn am diboanie ha n'hen laoskis mui ken na gavis an diskuizh hag ar c'housked en diwezh, egiz ur c'hrouadur war varlenn e vamm rak ar c'hleñved en doa graet ac'hanon evit an eil gwech abaoe m'edon el Ledenez pezh n'oan ket bet biskoazh er Ranngêr : ur c'hrouadur ha na c'hell ken bevañ hep preder ur vaouez.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 13

An troc'h

Antronoz e voe kerc'het ur surjian-mezeg war va zro. Ar wirionez eo n'o deus ket Ledeneziz a wir vezeion, Morgan ; ar re a gemer o lec'h a zo kentoc'h pareourion ha peurvuiañ o deus ur vicher all d'en em vevañ ; akuit kenañ int da lienañ goulioù pe da gempenn izili torret, hogen berr tre eo o gouiziegezh diwar-benn kleñvedoniezh ha louzawouriezh, 'm eus aon. An hini a zeuas davedon a oa anezhañ un denig bihan, gwenn e vlev, ur bouchig brizh dezhañ, madelezhus , hogen un tammig fri ranell, a gav din rak ne roas peoc'h ebet din ken n'em boe diskuliet dezhañ kement a c'houlenne diwar-benn an Enezenn. Boemet e seblante bezañ gant va c'haoz : tra ma komzen e tremene ingal e zorn war e ividig hep tennañ gwech ebet e zaoulagad diwarnon. Diskleriañ a reas neuze e oa va bro, d'e soñj, ur gwir varadoz rak enni e rene, diouzh a gomprene, ar peoc'h peurbadus. Stagañ a reas diwar neuze da brezeg a-enep d'ar brezel ha d'al lazherezh. Kompren a ris e oa desket meurbet war brederouriezh kealel Ledeneziz. "A! Aotroù," emezañ, "erru omp war un iskis a blanedenn a reer an tir anezhi. Ar walenn bennañ anezhi eo ar brezel hag a ra e reuz el Ledenez gwashoc'h eget biskoazh e-lec'hall e nep amzer.

Evidon-me ," a gendalc'has, "n'on gouest d'ober droug ebet da voud ebet, goude ma ve c'hwennenn pe amprevan."

Daoust ma oa aesaet din abaoe an derc'hent e voen borrodet emberr gant e varvailhoù. Van a ris da duiñ da gement a zisplege, gant ar spi da gaout buanoc'h a se andifagras anezhañ. E gwir, skuizhañ a reas abarzh pell o kaozeal e unan hag ober a reas e soñj va louzaouiñ en diwezh. Stlakañ a reas e zaouarn da c'hervel unan bennak. Maria en em ziskouezas. Gourc'hemenn a reas dezhi pourchas ur banne dour berv.

- Arabat deoc'h en em chalañ," emezañ. "N'eo ket grevus an droug hoc'h eus tapet. Pareet e viot hep dale."

Ur c'hardeur war-lerc'h e tegase Maria ur skudellad dour zomm dezhañ. Ar mezeg a fennas ebarzh neuze un doare poultr arwer, heugus awalc'h da welout hag hen roas din da evañ. Neuze e kimiadas diouzhin en ur lavarout da Varia dont d'e gerc'hat kenkas ne vije ket gwellaet din.

N'ouzon ket peseurt triakl en doa mesket en died en devoa roet din da evañ, Morgan, hogen hep dale en em gavis war va zu adarre. C'hoant kousket a savas din. Gant un dudi dreistlavar e vanis morvitellet.

Pa zivordois e oa savet an heol abaoe pellzo. Goulaouet splann e oa ar gambr gant sklerijenn an deiz. Edon war-nes gervel unan bennak pa skojod ouzh an nor. Kerkent e teue tre Maria da zegas boued din. Marnaoniet e oan ha ne ris nemet ur genaouad eus ar c'hrampouezh a oa bet aozet din. P'em boe echu e tisklerias Maria gant ur mousc'hoarzh e vije ret din emichañs kuitaat an ti-se epad ur reuziad. O klevout he c'homzoù ez eas bihan va c'halon. Maria a verzas moarvat he doa roet kalonad din rak d'am dihuziñ e ouzhpennas :

- Bezit dinec'h, Keralen, " (ar wech kentañ e implije an anv-se ; a ziagent e lavare din "aotroù" a-hed ar wech), "ned eot ket kuit hoc'h unan. Lansoc'h ha me hoc'h ambrougo. A-hend-all, ne loc'himp ket diouzhtu. Gortoz a raimp deroù an nevez-amzer. A-benn neuze...

- Lansoc'h en deus kontet an dra-se deoc'h emichañs," a respontis, imor ennon.

Maria a voe divarc'het hag a ruzias.

- Ya," a zivouezhias. "Hogen ar mezeg a soñj ivez e ve gwelloc'h deoc'h mont da ziskuizhañ war ar maez." Herr warni e adkrogas :"Goulennet en deus hag-eñ ne bashaec'h ket."

- Ne ran ket, c'hwi ' oar mat, nemet un tammig abaoe pemzektez.

- Dres," emezi, prim, "dav eo deoc'h diwall mat. Arabat eo deoc'h tapout an droug-skevent.

- Grevus eo ar c'hleñved-se ?

- Grevus tre. Kalz eus ar re a vez tizhet gantañ a varv a-benn bloaz pe zaou."

An Ankoù bepred ! Ur barr kounnar a zirollas ennon.

- Skuizh on aet gant ho pro vrein," a c'harmis. "Me ' fell din distreiñ d'an Enezenn."

Maria a chomas mantret.

- N'en em blijit ket en hon touez eta ? "

Dour a oa savet d'he daoulagad. Sioulaat a ris, mezhekaet.

- Penaos e c'hellfen en em blijout en ur vro ma ren an Ankoù enni ? "

Soñjal a raen neuze: evit mervel warc'hoazh, daoust hag e talv ar boan ho karout, Maria ?

Maria a yeas kuit diouzhin, gwall strafuilhet. Me a chomas da lonkañ soñjoù. Penaos em boa gellet gloazañ Maria d'ar mare ma hañvale bezañ tuet din a-benn ar fin ? Hogen daourannet e oan : gouzout a raen em boa ezhomm eus Maria hogen anat e oa din e oa asantiñ d'he c'harantez koulz hag asantiñ d'am marv. Pep tra a seblante din diboell a-greiz-holl. Bezañ, bezout da viken en devoa ur zer hepken. Ret e oa din distreiñ d'an Enezenn. Sevel a ris em sav, dedostaat ouzh an daol e-lec'h e oa pozet ar benveg skingomz-skinwel. War an tire e oan d'hen embreger pa zigoras trumm an nor : Lansoc'h a oa dirazon.

Dic'hoarzh ha taer e oa. Kompren a raen e ouie pezh e oan o vont d'ober. Em c'hreiz avat e tirollas an ernez.

- Ouzh va spiañ e oac'h adarre, 'keta ! " a c'harmis.

- Eveljust. Na zisoñjit ket ez oc'h va frizoniad ha fiziet ennon. Din eo ho tiwall hag ho koarn, a-enep deoc'h hoc'h unan diouzh ret, Keralen.

- Hen ankouaet em boa," a skrignis. "A! Kasoni am eus ouzhoc'h."

Keralen a reas ur c'hruz d'e skoaz. Mousc'hoarzhin a rae.

- Terriñ a raio deoc'h. Selaouit, Keralen," a gendalc'has, "pell awalc'h eo padet an abadenn evel-se. Lezet em eus ganeoc'h ar c'hoariell-mañ a-benn gouzout petra a rafec'h ganti. Hogen poent eo troc'hañ..."

Kregiñ a reas er benveg a dro vriad hag hen bannañ dre ar prenestr. Gant trouz sklintin ar gwer bruzhunet e voe diempret ar benveg war al leur.

Lansoc'h a azezas e penn ar gwele.

- E-giz-se n'ho po ket mui da zibab, Kerlaen, ha nebeutoc'h a boan spered ho pezo."

Ha mousc'hoarzhin a rae, an aneval, adarre !

- Ha perak ne fell ket deoc'h chom ganeomp ? Daoust ha n'oc'h ket bet degemeret en tiegezh-mañ evel ur mab ?

Garmiñ a ris.

- C'hwi ' oar e varnit ac'hanon d'ar marv ouzh va rediañ da chom amañ, marteze d'ur marv abred. Hogen petra ' vern deoc'h gant ma vo sevenet ho mennadoù..."

Paouezet em boa epad ur pennad.

- Deoc'h n'eo ket heñvel emichañs, Lansoc'h. Boazet oc'h ouzh bezañs an Ankoù. Me ' oar e kredit-c'hwi en un advuhez bennak. Din-me avat n'eo ar gredenn en ur seurt advuhez netra nemet ur vojenn. Peogwir n'oc'h ket gouest da ziogeliñ hoc'h unan ho peurbadelezh e c'houlennit digant ar marzhvoud-se e rit Doue anezhañ hen ober en ho lec'h. N'oc'h ket kalonek awalc'h zoken evit degemer an Netra, hepmuiken."

Tevel em boa graet. Lansoc'h en doa stouet e benn ha chomet e oa dilavar epad ur pennad.

- N'eo ket un dra ken aes-se din krediñ, Keralen," emezañ. "Tentet awalc'h on a-wechoù da zisteurel pep kredenn hogen a-benn ar fin ne c'hellan ket. En desped din em eus feiz. Perak avat e fell deoc'h e ve kalonekoc'h degemer an Netra hepmuiken ? Ar c'housk, an diskuizh peurbadus, meur a wech em eus o hetet : un diogel ez int da vihanañ, ur porzh, un haor c'hwek war-lerc'h ar stourm-se am brev bemdez. Ur riskl spontus a zrouksantan en advuhez hogen n'on ket evit dibab ar pezh a gredan, daoust m'em eus abegoù evit hen ober. Rak ar gredenn e Doue a viro bepred ouzh ur bobl da c'hoveliañ dezhi hec'h unan idolennoù a bep seurt egiz ma rit-c'hwi Eneziz."

Lansoc'h a savas en e sav, ober van da vont kuit.

- Petra ' vern va frederioù-me ? Pezh a glaskan er mare-mañ eo hepken difenn va fobl.

C'hoarzhin a ris.

- Bezañ he mestr nemetken, Keralen. Perak klask en em dremen da haroz ? Amzer am eus bet d'hoc'h anaout abaoe m'emaon o vevañ ganeoc'h. Hag ivez, ne soñjit nemet er merc'hed daoust d'ar pezh a gontit din : deo'h Maria, hiziv Gwenn. Pilpouz oc'h ! "

Lansoc'h en doa troet trumm e benn, taeret.

- Mat ! Me ' oar. Perak e tamallit an dra-se din ? Nann, n'em eus ket klasket en em dremen da haroz. Ya, an eurvad-se, daoust pegen dister ha diboell bennak ez eo a hetan koulskoude. Ha gwashoc'h a c'hellfen lavarout deoc'h: dibabet em eus an ober a-wechoù en eskemm ar garantez dic'hallus hag ar relijion evit tec'hout diouzh va zechoù diwalc'hus. Ha petra ' vern. Se ' sell ouzhin ha n'em eus kont da renta da zen. Nikun n'am barno.

Aet e oa ermaez eus ar gambr en ur strapañ an nor. Dasseniñ a reas e gammedoù pounner un herradig en ti didrouz. Hag an digenvez am gwaskas adarre en un taol, an digenvez gwashoc'h eget ar stourm ouzh ar re all. Merzout a ris e oa o noziñ ; tamm ha tamm e teuze al liorzh en deñvalijenn. N'ouzon ket neuze peseurt estrenvan a rogas va c'halon. Treiñ a ris va fenn ouzh ar voger ha stagañ a ris da ouelañ. Gouzout a raen e oan klañv egiz Lansoc'h e unan, e oa dav din dibab Maria ma felle din bezañ evurus hag e tibaben va marv war un dro gant ar skeud a felle din briata.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 14

Hentad

Tremen a reas dillo awalc'h an devezhioù goude. Hep dale e voen pareet klok. Distroet e oa Lansoc'h meur a wech d'am gwelout. Digas e oa evel araok, seder zoken, egiz pa ne vije c'hoarvezet netra, ma en em c'houlennen petra oa ar muiañ da estlammiñ ennañ : e bilpouserezh pe e emvestroni. En desped din a-hend-all e oan bet laouen o kaout e vignoniezh endro. Maria ivez am gweladennas, a-gevret gant he c'hoar : degas a raent din a-wechoù meuzioù milzin, madigoù ha kouignoù a oa mennet da reiñ nerzh din endro, e doare. Kalz a zudi a gaven bepred e kompagnunezh Varia ha bewech maz ae diouzhin e santen ervat ne c'helljen biken dioueriñ a-grenn he bezañs.

Erruout a reas gouel Nedeleg. E-kreiz an noz ez eas Maria hag holl dud an tiegezh da oferenn ar pellgent. Seniñ a reas ar c'hleier. Ne gousken ket d'ar c'houlz-se. Sevel a ris diwar va gwele ha digeriñ ar prenestr. Yen put e oa bepred an amzer ; kouezhet e oa erc'h en derc'hent; dindan sklerijenn al loar gann e wiske al liorzh un neuz espar, damvelen hag arc'hlas a dachadoù. En tu all d'an ti, war na hent, izeloc'h, e oa Urien hag e dud o prientiñ mont kuit : c'hoarzhadennoù hag hopadennoù a skiltre en noz du ; kammedoù a chourikas war an erc'h kalet ; mouezhioù en em veskas, a wanaas hag a davas a nebeudoù er sioulder o gronnas hag o mougas en diwezh. Va unan e chomen adarre.

An devezh war-lerc'h a zegasas din melkoni ha tristidigezh. Poanius e voe din chom hep lodañ netra e levenez va ostizion. Bamet ha feuket e oan gant kravez didregas an dud-se, Maria koulz hag ar re all, na n'oant ket gouest d' ober outo o unan goulenn ebet diwar-benn ar c'hredennoù a zegemerent ken aes ha tra. Da Lansoc'h hepken e oan kar un tammig petra bennak ma n'oan ket evit meizañ ervat an arvar

e grigne. Din-me avat e oa ken anat ar Wirionez ma oa emdouell Ledeneziz bepred un euzh d'am spered.

Joa ha drantiz ar vugale dirak ar profoù hag al limigoù a oa bet roet dezho am diduas evelato. Biskoazh n' em boa bet tro da arvestiñ ouzh hevelep selladur. Tremen a rejont an devezh o c'hoari gant o deñgoù, o melloù ha me ' oar-me, safar ha tabut etrezo ivez , ma oan badaouet en diwezh ouzh o c'hlevout.

Ar gouel-se a gemmas red va menozioù, ne vern penaos, hag a viras ouzhin a soñjal e deiz an disparti a oa o tostaat buan a-benn neuze. Divizet e oa bet ez afen kuit e dibenn ar goañv. Bep an amzer e teue ar mezegsurjian d'am gweladenniñ ha, diwar atiz Lansoc'h moarvat, e asure din a-hed ar wech e raje mil vad din aveliñ va fenn un tammig pa ne vije nemet a-benn kas ar velkoni diouzh va spered. A-hend-all, izil evel ma chomen, e oan ur samm evit tiegezh Urien peogwir n'oan ket bet evit kenderc'hel gant va c'hentelioù er Skol-veur. Koulz e oa din eta mont d'ober un tamm beaj egiz ma oa bet aliet din. Setu pezh a gonted din. Eveljust ne veze graet anv biskoazh eus an abegoù gwirion a c'houlenne e vijen pellaet ar buanañ ar gwellañ diouzh ar Gêrbenn. A-benn ar fin e teuis da blegañ aes awalc'h d'ur blanedenn ha n'oan ket evit herzel outi.

Adal fin miz Genver e krogjod da zañzen hon disparti. Pevar e vijemp eta oc'h ober ar veaj-se : Lansoc'h am ambrougfe war un dro gant Maria hag he zad. Maria eo a voe karget da brientiñ al lien. Stagañ a reas d'ober kouez, da wriat, peñseliat, takoniñ, paseadenniñ. Neuze e voe diskennet un arc'h bras e prenn kizellet eus ar c'hrignol ; Maria a sakas ebarzh pallennoù, dilhadoù, krezioù a bep seurt. Prest awalc'h e vije bet da gas ganti he bravañ gwiskamantoù ha bravigoù, bizeier, saeoù mouk gant brouderezhioù arc'hant, troioù-gouzoug, kriboù - panevet he mamm a zifennas krenn outi hen ober o kounañ dezhi ez ae da chom war vaezioù digevannez ha na gavje ket eno nemeur a dud da estlammiñ ouzh he bragerizoù. Maria he doa klasket breutaat un tammig ha neuze he doa sentet en diwezh en ur huanadiñ.

E-keit-se en doa feurmet tad Maria ur c'harr hir, ur vroev bederrodek, a vez implijet el Ledenez da zougen sammoù bras eus ur penn d'egile eus ar vro, elec'h eo diogel awalc'h an hentoù atav . Stlejet e oa gant daou ejen, toet gant un doare lien-gouel ruz, heñvel ouzh an hini am boa gwelet war ar bigi o tont d'ar gêrbenn, hag a oa harpet war barroù onn tev krommet evel gwaregoù ha stag ouzh lorc'hennoù ar c'harr. E-leizh a blas a oa er vroev-se hag aes tre e voe klenkañ hor c'houfr bras en diabarzh, hep kontañ un toullad mat a bakadoù. Pallennoù gloan a oa bet ledet war al leur, deomp da goazezañ pe da c'hourvez warno. Maria a gemeras he lec'h en un tu ; e skoaz dezhi en em lakjomp Lansoc'h ha me. Tad Maria a vlenie an ejened.

D'an 28 a viz C'hwevrer e oamp aet en hent. Daoust ma pade ar goañv dalc'hmat ha ma oa louet ha noazh ar maezioù bepred e oa kaer an amzer en devezh ma loc'hjomp. An heol gwenn dispis a luc'he war ribl an oabl kann. Un avel rip a sklase hor c'horfoù pa zeujomp er-maez eus an ti abred diouzh ar beure met e diabarzh ar c'harr, er goudor war ar pallennoù, e voe aes tommañ d'hon izili. Treuziñ a rejomp kêr diboan awalc'h ; nebeut a dud a oa war vale d'an eur-se. Da nav eur en em gavjomp war an hent bras a gas eus Loronan da Laniltud, ur greizenn rannvro, tregont lev bennak diouzh ar gêrbenn ; e tro-war-droioù ar gêr-se emañ Kerneost, elec'h e chome eontr Maria. E gwirionez, Morgan, em boa kavet diaes kimiadiñ diouzh an ti en doa roet bod din epad mizvezhioù hogen dousaet e oa va c'hwervoni gant bezañs Maria em c'hichen. Ne zisplije ket din krenn zoken an elfenn gevrinus a oa er veaj-se heñvel awalc'h ouzh un dec'hadenn d'ur c'hontre dianav. A nebeudoù ha muioc'h mui en em sile em c'hreiz diegi ha digasted e-keñver va zonkadur. Ne oan ket mui mestr war va buhez hag asantiñ a raen. Dont a raen da gompren penaos e c'helle unan degemer e varv hag e netraidigezh.

Ne rejomp ehan ebet abarzh kreisteiz. Buan avat e oan aet faezh o chom serret e diabarzh ar c'harr ha kerkent ha ma voemp erru war ar maez e oan lammet d'an traon a-gevret gant Lansoc'h. Kerzhout a raemp war hon troad eta a bep tu d'an hent a oa strizh awalc'h evel an darn-vuiañ eus hentoù al Ledenez. Tro-dro en em lede parkeier ha pradeier bihan ; bodoù pin a save war ur run bep an amzer ; ur wazh-dour a zifaragoelle en ur ganañ a-hed ur bantenn hag en golle e don ur flagenn. Un nebeut mereurioù serret adreñv skloturioù uhel a seblante bezañ war ziwall e lein an torgennoù amañ hag a-hont.

Neuze e oa kemmet ar gweledva tri lev bennak pellec'h. Paret e oa menezioù uhel hag ec'hon, noazh ha krin, goloet gant geot kraz ha disliv. Tropelladoù bras a zeñved a beure eno hag int diwallet gant mesaerion pintet e lein tourioù prenn, difiñv evel delwennoù ; chas a oa ganto hag int o redek-diredek dibaouez endro d'an tropelloù. Chom a rejont a-sav pa weljont ac'hanomp o tostaat ha stagañ da yudal a-bouez-penn ; a-greiz-holl he doa respontet d'an harzhadeg-se ur vegeliadeg divent ; an deñved a oa kroget da c'haloupat, pennfollet, holl en ur lod, peg an eil en egile, ma teujont da vezañ par d'un euzhvil divent o treiñ warnañ e unan. En un taol avat e paoueze krenn an dizurzh hag an talabav pa oamp aet dreist d'ar c'hammdro nesañ. Ur sell a rejomp war hor c'hiz : adarre e peure sioul al loened, disoñj eus o spouron kent.

Sevel a ris marvailh gant Lansoc'h diwar-benn ar c'horn-bro a dreuzemp d'an ampoent hag an hini a oa pal

hor beaj. Berr-ha berr e tisplegas e oa dalc'het an taolead edompotreuziñ gant kendrevioù desevel chatal a bourchase kig da Loronaniz. Hiroc'h e komzas avat diwar-benn Kerneost, domani eontr Maria, breur henañ Urien. Tachenn Gerneost a oa tachenn orin an tiegezh, al lignez-se kentoc'h,ha legadet e veze d'ar mab henañ a rumm da rumm. Gireg, siwazh, breur henañ Urien eta, a oa chomet dishêr e unan goude bezañ kollet e bried abred awalc'h. "C'hwi ' oar," eme Lansoc'h, "ez eo perc'hennet douar al Ledenez gant ar stad hervez ar gwir ha n'o deus ket ar brevezidi aotre d'ober kenwerzh gantañ, na da brenañ na da werzhañ. Un dra sakr eo an douar, a zo d'ar bobl hepken. En arbenn a gement-se e vez miret bevezerezh digerz an tachennoù-se d'ar memes gouenn a rumm da rumm. En ur stumm eta ez eo perc'henn ivez an tiegezh peogwir ne c'hell den nag ar stad e unan lemel digantañ bevezerezh e dachenn. Me ' gred, " a ouzhpennas Lansoc'h, "en deus soñjet Gireg a-wechoù e c'hellfe unan eus breudeur Varia dont da ren an domani-se war e lerc'h. Hogen,etrezomp," lezet en doa Lansoc'h ar c'harr da vont enaraok un tammig - "ne gredan ket nemeur e c'hello hor mignon sikour kalz e vreur ; ar rea vez savet e kêr n'int ket douget peurvuiañ da zistreiñ war ar maez elec'h e enoeer awalc'h egiz ma soñjit. "

- Petra a c'hoarvezo neuze ? " a c'houlennis.

- Netra, nemet e vo kollet an domani-se ha lodennet d'un tiegezh all evel ma reer evit an tachennoù nevez difraostet diwar goust ar goadeg, da skouer."

Chomet e oamp a-sav da sellout ouzh ar gweledva a oa kemmet adarre : lanneier kraz a wiske bremañ an tarrozioù. Prederiañ a raen avat a-zivout ar pezh e oa Lansoc'h o paouez displegañ din.

- Penaos," a c'houlennis, "e c'hell Gireg labourat e dachenn e unan ? "

Lansoc'h a droas trumm war-du ennon.

- Setu an dalc'h end-eeun. Ranket en deus breur hor mignon feurmiñ sklaved, a zo ivez perc'hennet gant ar stad, egiz ma ouzoc'h. Ar re-mañ a zo gouezidi prizoniet er goadeg pe zoken ar vugale anezho rak abaoe ur c'hantved bennak eur staget da zastum ar geizh-se a vandennadoù ha d'o c'horvoiñ e pep doare. Ur wir walenn ez eo deuet da vezañ implij ar sklaved rak n'houl ket mui dalc'herion an atantoù kaout bugale a c'houde ma c'hellont kaout labourerion evit netra digant ar stad. Alies n'o devez nemet ur mab, a-wechoù daou vugel, p'o devez bet ur verc'h da gentañ. Evel-se n'eus kudenn ebet o klask ur vicher d'o bugale.

- Me ' gave din," emezon, "ne gaved gouezidi nemet e reter ar vro.

- Er c'hornog e vez kavet ivez," a respontas Lansoc'h, "nemet ar re-mañ a zo doñv ha dizañjer awalc'h abaoe hanter-kant vloaz bennak."

Tevel a rejomp damc'houde. Epad un eurvezh bennak e kendalc'hjomp da vale. Neuze e tostajomp ouzh ur vourc'h ; n'em eus ket mui soñj eus hec'h anv nemet e oa damheñvel ouzh ar re am boa bevet enno er reter, gant he ziez daou-rezek, hec'h alïezioù grouanek hag he c'haead peulioù ; ar c'haead-se am lakaas souezhet peogwir ne oa mui arvar ebet da zoujañ a-berzh ar ouezidi, hervez Lansoc'h e unan.

Kenderc'hel a reas hon hentadenn. Ne save mui marvailh ebet etrezomp ; Lansoc'h a oa aet davet tad Maria ha divizout a rae gantañ bremañ a vouezh izel. A-benn ar fin e skuizhis o vale va unan war droad ha pignat a ris endro er c'harr dindan ar c'holoenn. Ha me d'azezañ e skoaz da Varia. Dre guzh e sellen ouzh ar plac'h yaouank;morediñ a rae hag hi luskellat gant stroñsoù reoliek ar c'harr ; harp e oa he c'hein ouzh kostez ar wetur, savet he daoulin dindan he mantell, plezhet he daouarn war he barlenn ; he fenn a horjelle goustadik war he gouzoug vresk, diouzh skoselloù an hent. Bep an amzer e save he dorn betek he zorkad blev da glenkañ ur guchennad a oa oc'h achap ; neuze e tigore he daoulagad bras ha teñval en amc'houloù ; he sell a geje gant va hini a-wechoù hag en em laere kerkent diouzhin ; padal, Morgan, e kaven er c'hejadennoù tec'hus -se muioc'h a zudi eget e briadadennoù gadalañ an Enezenn.

War-dro peder eur e chomjomp a-sav da zebriñ un tamm. Dont a ris war an hent da zic'hourdañ va izili. Digevannez a-grenn e oa an ardremezioù tro-dro. Uhelennoù koadek a save a zerezioù war-du ar c'hreisteiz, damzu ; en o c'hreiz, hanter grec'h, e lintre ul lenn grenn, sioul, glas ha glan evel ul lagad divent oc'h evañ splannder an neñvoù.

- C'hwi ' wel al lenn-mañ," a lavare Urien. "Ur vojenn iskis a red er c'horn-bro-mañ diwar he fenn. Savet e vije bet diwar zorn an den en amzer an eil riez, ne ouzer ket mat e sell da betra. Meur a lenn all a seurt ganti a gaver el Ledenez..." Ouzhpennañ a reas e oa serret diouzh un tu gant ur voger divent, meur a vetrad tevder dezhi. E-leizh a zismantroù a oa strewet endro dezhi a-hendall, kenkizioù hag hen savadurioù a bep seurt.

- Bez e c'hellit mont d'ober un dro betek ennañ," emezañ, "rak skuizh eo al loened ha koulz e vo deomp nozvezhiañ amañ."

Maria a ginnigas va ambroug. Kerkent en em lakjomp en hent etrezek al lenn. Dont a rejomp tre er goadeg. Aes awalc'h evoe deomp bale rak uhel ha distank e oa ar gwez, dervenned hag onn an darn-vuiañ anezho, noazh ha difiñv d'ar c'houlz-se eus ar bloaz, a leze gouloù an heol da zont betek al leton. Un nebeut tachadoù a oa goloet bepred gant an erc'h. Ur c'harv a ziboukas a-daoltrumm dirazomp hag a steuzias kerkent etre ar c'hefioù evel ur welidigezh.

Hep dale e chomas Maria war-lerc'h. Bec'h awalc'h he devoa da gerzhout strobet ha ma oa gant he sae hir hag he mantell c'hloan bounner. A-benn ar fin e rankis gortoz anezhi : he gwelout a raen o tont war he fouez, frammet he dremm e kougoul teñval he mantell a guzhe he blev. Pa zegouezhas d'am bete e oa dielc'het ha trec'hwezhañ a rae.

- Roit din ho mantell," emezon. "Aesoc'h e vo deoc'h bale."

Maria a zigoras ar boukl arc'hant a serre gouzougenn he mantell.

- Dalit," emezi.

Chom a reas epad ur pred berr da gempenn he zorkad blev.

- Ne oa ket dav gortoz ac'hanon, Keralen,"

Gant fiziañs avat e selle ouzhin.

- Krogit em brec'h," a lavaris neuze. "Serzh eo an hent." E gwirionez e oa ret krapat gant un tarroz kent tizhout al lenn.

Maria a asantas. Tridal a ris o santout pouez he c'horf tener harpet ouzh va brec'h ; skoet e voen gant ur c'hlaouenn ; chom a ris a-sav.

- Maria," a valbouzis,"Maria, me ho kar..."

En dro-mañ avat e vousc'hoarzhe ouzhin hep respont da gentañ, gant ar memes mousc'hoarzh goapaus-se a bare war he muzelloù pa veze o tejanal hini pe hini.

- Me 'ouie mat, Keralen. Ne oa ket dav deoc'h lavarout."

Fellout a reas din he briata. Diwar c'hoari avat e tec'has diouzhin. Redek a ris war he lerc'h ha tapout anezhi.

- En dro-mañ oc'h paket, Maria," a c'harmis.

Dek munud war-lerc'h edomp erru war ribl al lenn.

- Amañ e vimp mat, Maria," emeve o tiskouez dezhi ur garregenn elec'h e c'hellemp azezañ.

Chom a raemp briataet. Derc'hel a raen he fenn e koubl va brec'h ; diharz e selle ouzhin gant he daoulagad pers digor bras, diverket pep goap diouto an wech-mañ, un tammig aon enno hepken.

- O Maria," a lavaris, "ne ouezin biken da vat piv oc'h. Petra 'vern avat pa n'on ket evit tremen hepdoc'h ! "

N'ouzon ket pegeit amzer e chomjomp briataet evel hen, Morgan. Hon unan penn edomp er bed a-bezh, hon unan penn gant hon eurvad hor boa nevez dizoloet e don hor boud evel ur stivell o tarzhañ trumm war-lerc'h ur sec'hor hir. Netra ne zlee mui c'hoarvezout. Gant euzh hag heug e kounis va froudenn diskiant da zistreiñ d'an Enezenn.

- C'hwi 'zo va holl din, Maria. Biken ne c'hellin ho tioueriñ."

Ha gwirion e oan, Morgan, krediñ a raen er pezh a lavaren. Hi avat ne ranne ger nemet e tegemere sioul va fokoù ha va lazigoù.

- Poent eo distreiñ, karedig," emezi neuze.

Va fellaat a reas diouti, gant douster, hep termal avat. Hag hi da zaoulinañ war c'hlann al lenn ha da fichañ he blev en ur sellout ouzh ar skeudenn anezhi e melezour an doureier. Pa voe echu dezhi e savas en he sav ha goude bezañ graet ur sell prim ha nec'het war va zu, e chome em c'hichen, liv ar velkoni en he c'herc'henn, o parañ he daoulagad war an dremmwel. Ar raoskl a sourre dindan hon treid dindan an avel a grize doureier lufr al lenn. A-greiz-holl, a vesk ar c'horz,e tifoupas ur bagad gwazi a bellaas en un nijadeg bounner ; strap ha garm ganto e skojont war-du ar reter ; steuziañ a rejont abarzh pell war ar ribl enep, etre kefioù treut ur c'hoad pin.

Torret e oa ar breoù hud. Distroet e oamp davet Urien ha Lansoc'h. Tad Maria en doa roet deomp un tamm da zebriñ hep ober goulenn ebet deomp.

Chomet e oamp eno d'abardæz. Maria a oa aet da gousket er c'harr. Lansoc'h en doa savet an deltenn elec'h e tleemp nozvezhiañ. Hogen ne oa ket mall warnomp mont da c'hourvez. Serret e oa an noz. Aozet e oa bet un tantad bras hag en em dommañ a raemp outañ. En em weañ a rae ar flammoù uhel en ur strakal er vann ha dizoleiñ trumm a-wechoù bleñchoù kuzh ar wezeg dost. Dilavar e chomemp hon tri, pep hini o valañ e soñjoù. A gorn e sellen ouzh Lansoc'h. E zremm sklerijennet a varradoù gant an tan a oa stennet ha serret ; ne rae van ebet ouzhin. Daoust ha keuz en doa da Varia ? Daoust ha soñjal a rae enni ? N'oan ket avat evit lenn e don e spered, na kennebeut all evit kemer perzh en e breder. Da bep hini e oa awalc'h e samm. Awalc'h e oa va hini din. Tañvaet em boa al Levenez ; gouzout a raen ne vijen biken evit tremen hep he c'hlask adarre. Ha padal e santen e oa al levenez-se ken diasur ha tec'hus ha digorf hag ar flamm a skede dirak va selloù hag a oa tonket da vervel abarzh pell da viken.

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 15

Kerneost

Tri devezh war-lerc'h e tegouezhjomp da Gerneost e tro kreisteiz goude bezañ treuzet ur gouelec'h krin, dalc'het gant lanneier divent, digevannez a-grenn, lesanvet "Kastell an Ankoù" ; ar bastell-vro-se a zo bet devet don gant skinaouadurioù marvus da goulz an Drouizwezh.

Kerneost a oa un doare maner savet e lein ur c'hrec'h. War draon, ouzh tor ur flagenn, e oa e krap ur c'hoadig bezv, louet ha gwenn, linennet mistr, egiz tresadennoù hen Sinaiz ; ur wazh-dour, er strad, a sake tizh en ur vouilhañ, etre ribloù serzh he naoz.

Bras e oa an ti-annez. Bez e oa anezhañ ur savadur kelc'hiek unrezek, e mein-benerezh e vogerioù sklent. Er stad m'edo neuze e oa toullet gant prenester stank ha ledan, a roe kalz sklerijenn d'ar salioù;gwechall avat, a zisklerias din Lansoc'h, ne oa eus ar prenester-se nemet tarzhelloù strizh, sparlet gant barrennoù houarn. Neuze ivez ne oa dor ebet, emezañ ; an dud a zeue kuit dre ur riboul a zisoc'he pell awalc'h war ar maez. Gronnet e oa ar savadur-se gant ur voger-beulioù hag ur foz don. Ur gwir greñvlec'h a oa anezhañ eta ha pourchas a rae repu da izili an tiegezh a-enep da argadoù ar ouezidi ha n'oant ket bet damesaet c'hoazh er gre-se. Abaoe ma oa bet peoc'haet ar rannvro avat e oa troet ar c'hreñvlec'h -se d'un doare maner, stank ar c'hambreier ennañ ; diouzh tu ar c'hreisteiz e oa bet staliet ar gegin, ar sal-debriñ, ar sal-studi hag ul levraoueg a stok outi. Kinklet e oa ar mogerioù gant murlivadurioù flamm o taolennañ darvoudoù a denne da istor an tiegezh - da skouer, un amheuliadeg kirri heñvel ouzh an hini e oamp deuet gantañ, o tegas a-hervez, izili kentañ an tiegezh er c'horn-se, hag ivez poltredoù eus darn eus ar gourdadoù.

Klet e oa ar maner-se a-benn neuze. A-drugarez d'ur mirlec'h bet aozet nepell alese e oa bet gellet kaout an dour-red en ti ; ur sal-gouronkañ a oa zoken etre al levraoueg hag ar c'hambroù ; tommet mat e oa an holl bezhioù gant ur reizhad-tommerez-kreiz a hede diaz ar mogerioù dre gorzennoù simant.

Nebeut awalc'h a arrebeuri a oa avat e Kerneost. Er c'hambroù ne gaved peurvuiañ nemet gourvezvankoù strizh, un daol hag un arc'h pe ziv ; ul listrieg vras a zalc'he ur voger penn-da-benn er sal-debriñ ; war astelloù e oa bet pozet kokelloù, darbodoù, kirinoù, kaoterioù a bep ment, e pri pe vetal, kouevr, staen pe houarn. Hag an holl a lufre sioul dindan sklerijenn an deiz.

Kreisteiz e oa eta pa oamp o tont tre e porzh ar maner. Mevelion a oa deuet kerkent da zisterniañ ar c'harr ha da gas an ejened d'ar c'hraou ; tud yaouank a oa anezho, korfet kreñv, blev hir dezho, aotennet o elgez hag o divjod avat ; komz a raent reizh kenañ yezh ar vro, gant ur pouezmouezh disheñvel awalc'h diouzh ar peurrest eus Ledeneziz.

Maria a lavaras din tra ma oamp o tostaat ouzh ar maner e oa anezho diskennidi gouezidi bet prizoniet ur c'hant vloaz bennak araok.

- Emaint o chom gant o ziegezhioù ebarzh lochennoù, izeloc'h,ha labourat a reont bepred dindan urzhioù Konan. Ankounac'haet o deus o yezh tost da vat bremañ," emezi c'hoazh, "nemet ar re gozh, marteze..."

N'he devoe ket amzer da genderc'hel gant he diskleriadurioù. Konan a oa o tont da gej ouzhimp. Egiz e vreur e oa hemañ un doare ramz, ur metrad pevar-ugent kentimetrad dezhañ, war-bouez nebeut, un tamm brasoc'h eget e vreur zoken, rouzet e zremm diwar vevañ dindan an amzer. Evezhiañ a ris e oa ledanoc'h ha kreñvoc'h e zaouarn eget re Urien, tad Maria; tarvoal e oa a-hend-all ivez : moarvat e oa koshoc'h egetañ.

- Me ' soñje din e vijec'h erru en devezhioù-mañ. Bet em eus darlizher e fin ar miz tremenet," emezañ o treiñ war-du tad Maria.

Berr-ha-berr e tisplegas Lansoc'h piv e oan hep reiñ munudoù evelato. Konan a sellas pizh ouzhin-me en ur grizañ e dal, hep ober addispleg ebet.

- Spi am eus e kavot bourrus ho chomadenn amañ," aotroù," emezañ.

Ne glaskas mui toullañ kaoz ganin a c'houdevezh. Aboazet e oan bet da gentañ, sec'h ha digar ma oae don hogen gant ar skuizhder am samme n'oan ket evit teurel kalz pled ouzh e rogentez.

Ken og e oan ma c'houlennis aotre da vont da ziskuizhañ. Kaset e voen betek ur gambr vihan en hanternoz ar savadur. Eno e oa bet aozet ur gwele din endev. Menel a ris morvitellet kentizh ha m'em boe gourvezet warnañ.

Dont a rejod d'am dihuniñ en abardaez, war-dro seizh eur. Noziñ a rae dija ha va ostizion a oa ouzh taol endev. N'em boa ket naon avat ha ne ris nemet pismigat ar boued a oa kinniget gant ur vatezh kozh, bihan, roufennet holl he dremm ; daoulagad lemm evel ul logodenn he doa; kalz a joa a rae ouzh Maria a anaveze anezhi a vihanik : a viskoazh he devoa labouret e ti Konan hag a hervez e oa anezhi merc'h ur gall bet prizoniet da vare an trubuilhoù.

A-hend-all, Morgan, n'edon ket war va zu ; marteze e oa ar skuizhder kiriek da se ; marteze an amva nevez dibar m'edon taolet ennañ a-drumm, n'ouzon ket. Dindan sklerijenn grenus ar c'hantolorioù kouevr a oa bet pozet e-kreiz an daol e wiske tud ha traoù war va zro ur stumm tasmantel hag arallvedel ; an tudennoù livet war ar mogerioù a skrigne, a fiñve, a zifrete evel margodennoù ur c'hoariva kartoñs ; dremm Varia a gemme bepred ivez, leun a c'houloù hag a skeud a bep eil, m'em beze poan d'hec'h anavezout ; a-wechoù e stage he selloù ouzh va re, egiz p'he dije karet va zeogiñ; ur mousc'hoarzh a ziglore goustadik war he diweuz, o tamziskouez he dent kann ha, neuze, en un taol, e tistroe he fenn, diseblant ha mouzhet adarre ; kavout a rae din e oan distaolet krenn ganti hag ankeniet e vezen evel ur bugel dilezet en deñvalijenn.

Evit terriñ ar breoù e troen va skouarn ouzh diviz Urien hag e vreur. Savet e oa ar gaoz diwar-benn kudenn an domani, na petra 'ta ! Lavarout a rae tad Maria na grede ket nemeur e ve troet hini ebet eus e vugale da zont d'ober e annez keit all diouzh ar gêrbenn. "C'hwi ' oar neuze petra a c'hoarvezo," a zaele ar breur en ur sevel e zivrec'h er vann, "kollet e vo an domani-mañ evit an tiegezh, hep digoll ebet." Treiñ a rae ivez war-du Lansoc'h. "Ha te, Lansoc'h, perak ne æufes ket da gemer va lec'h e Kerneost ? " Hemañ, enoeet e doare, a responte e oa arabat da Gonan magañ ar spi-se. "Ur gefridi all am eus dibabet," a zisklerie. An holl o doa tavet epad ur frapad: Urien en doa meneget a-benn ar fin e c'hellfe e vreur adavabañ un emzivad bennak. "Re gozh on bremañ evit desevel ur bugel bihan, Urien, hag a-hend-all n'em eus c'hoant bet da addimeziñ" Dirollañ a reas da c'hoarzhin. "C'hwi ' wel ac'hanon o vont e kêr da glask ur cheorenn bennak ! An holl a rafe goap ouzhin, me ' soñj." Mouget e oa bet e c'hoarzh p'en doa silet Lansoc'h e vije da marteze lezel e vevelion d'ober war-dro an domani. "Emaout adarre gant da venozioù droch, paotr paour ! Amoedaj ned eo ken kement-se," en doa diveget groñs an eontr. "Ar re-mañ moarvat a oar ar yezh ha darn anezho a zo ampart war vicher al labour-douar hogen seurt degouezh n'eo ket bet rakwelet gant hol lezennoù. Dic'hallus eo eta." Pashaat a reas da ziraouiañ e vouezh ha sellout a-benn ouzh Lansoc'h. "Lakaomp, paotr, e rafen ar c'hinnig-se e Loronan : nac'het e vefe gant ar velestrourion. C'hwi ' oar mat emeur o sevel greanttioù e pep lec'h el Ledenez hag ez eus ezhomm a labourerion eleizh ez eo difennet tuta etouez Ledeneziz. Ma ne zeu den kar ebet da gemer va lec'h e Kerneost e vo dezouget ar geizh-mañ d'ur c'hamp bennak ha rediet da giañ en ul labouradeg e kreisteiz ar vro." Lansoc'h en doa mouslavaret neuze ur geriennoù bennak hogen n'em boa ket intentet ervat ster e gomzoù.

War-dro dek eur e oamp savet diouzh taol. O c'hortoz ma vije prest ar gweleoù e oan aet d'ober un tammig tro er-maez gant Maria. Yen e oa an amzer ; eus don ar stankenn e save bourouell difraezh al lamm-dour ; a varradoù e voude an avel rip er girzhier noazh. An anoued a bege ennon ha tostaat a raen ouzh Maria d'en em dommañ outi ; Maria he doa lakaet he brec'h dindan va c'hazell. Ober a rejomp tro ar maner ; dasseniñ a rae hor c'hammedoù war ar pavez kalet. A-greiz-holl e troas an avel ha kavout a reas deomp e oa tavet al lamm-dour ; trouz ebet ne oa mui da glevout dre ar maezioù noazh. "Pok din, karedig," he doa lavaret Maria, "riv am eus." Stouet em boa war-du enni ha kavet em boa dre an noz he dremm glouar.

- Na chomomp ket amañ," he doa lavaret o kridienniñ. "Re yen eo."

Dispak e oa an oabl. Strinkellikat a rae ar steredegi en alvez divevenn. A-daol-trumm, eus penn all an dremmwel, e oa dinijet ur sterlestr pe un nijadell bennak eus ar reter, eus kostez an Enezenn. Ul lev bennak diouzhimp e oa chomet a-sav ha kroget en doa an traez-se da ziskenn gorrek war-du an douar. Braouac'h hec'h hendadoù a oa peget e Maria. Stardañ a rae va brec'h a gaouadoù egiz pa vije bet gant ar zlizi.

- Tou din na zistroi biken d'an Enezenn, muiañ-karet..."

Al levenez a darzhe ennon evel ur feunteun diheskus ; nann, biken ne c'hellje gweñviñ va yaouankiz. Kroget em boa e daouarn Maria ha sanket va selloù en he re :

- Biken ne zistroin, Maria, m'hen tou dit. Hepdout ne oufen bevañ. Ar pred-mañ a zo va feurbadelezh."

&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&&

Pennad 16

Ambren

Antronoz e oan bet tennet diouzh va c'housk gant hiboud kreñv ar stêrig a varvailhe e strad ar gampoullenn. Sevel a ris a-herr diwar va gwele ha dont da asplediñ ouzh rizenn ar prenestr. Edo an heol o tispakañ a-us d'an dremmwel ha gronnet e oa ar c'hoad, war-draon, gant un nivlenn arc'hant a gafune ar gwez en ur vantell skañv a c'hloan.

Lein a voe servijet e tro eizh eur hanter. Faezh awalc'h e oamp c'hoazh diwar hor beaj ha digomz e chomjomp epad ar pred. Damwelout a ris adarre ar vevelion a rae war-dro an ti : heñvel e oa o neuz hag o gwisk ouzh

re Ledeneziz dre vras. Paotred yaouank a oa anezho ; kreñv ha solud e oant ; liv ar yec'hed a oa en o c'herc'henn.

Goude lein ez is da vale gant Maria ha Lansoc'h. Hedañ a rejomp ar c'hrec'hioù, a-zioc'h ar stankenn. Un doare uhelblaenenn a zigoras dirazomp en tu all dezho : peurvanoù ha parkeier, saout ha deñved, ed glas o tiwanañ ; pinvidik e seblante bezañ ar c'horn-bro-mañ.

Lansoc'h a oa ginet ; ne ranne ger, koulz lavaret. Goulerc'hiñ a rae adreñv deomp hag hegaset e oan gant ar soñj e oa marteze ouzh va spiañ adarre. Diframmañ a rae barroù diouzh ar gwez en ur dremen, o zerriñ dre an hanter ha bannañ an tammoù a dro jouiz pell dioutañ. Ma trois davetañ a-benn ar fin ha goulenn digantañ paouez gant e ardoù.

- Petra a zo o c'hoari ganeoc'h ? " a c'houlennis
- Netra," a eilgerias, "nemet emaon o kounañ bremañ an diviz am eus bet gant tad hag eontr Maria dec'h da noz.
- Petra hoc'h eus da damall dezho adarre ? " a droc'has Maria en ur grizañ he zal.
- Tud ar remzi kozh n'int ket evit kompren ez eo echu an amzer wechall hag ez eo pred kemm penn d'ar vazh el Ledenez. Meur a wech em eus diskleriet e oa dav diensavaduriñ ar sklavelezh er vro-mañ. War var emaomp da grouiñ diw bobl distag war an douar-mañ. Ar re a zo e penn ar stad a zo moarvat tud vadelezhus : ne fell ket dezho c'hwennat a-grenn an noueañs-se. Hogen gouzout a reer awalc'h perak: ezhomm a zo eus labourerion varc'had-mat evit al labouradegoù hag ar greanttioù a saver e pep lec'h bremañ. Sellit ivez pebezh gwall zisoc'h a zo d'ar genurzh-se e Kerneost endeeun : chomet eo breur va mignon hep kaout bugale dre m'en devoa awalc'h a labourerion a-hend-all. A-benn ar fin e koazho poblañs Ledeneziz, c'hwi ' welo."

Maria he doa hejet taer he diskoaz ha kroget e oa da zejanal.

- An aotroù dispac'her a zo adarre gant e sorc'hennoù kaer. Piv avat a zo o klemm etouez al labourerion ? " Hag o pegañ em brec'h e sachas ac'hanon a gostez dizamant goude bezañ dicheket ouzh Lansoc'h : " Kerzh ' ta da gavout Konomor gant ar Ouezidi. Chomet out e ziskibl, me ' wel. En em glevout a ri mat gantañ!"

Neuze e oa aet Lansoc'h diouzhimp, anoazet bras, en ur vourboutal na rae forzh ebet eus Konomor.

Anzav a ran, Morgan, ne oan na chalet na strafuilhet gant morc'hedoù Lansoc'h. Gwir a lavare Maria a-hend-all : annezerion ar gêriadenn a dreuzjomp diouzhtu war-lerc'h hag a laboure dindan urzhioù eontr Maria a seblante bezañ yac'h, seder ha laouen ; moarvat ne oa ket ken kempenn o ziez - tiez-plouz anezho a-hend-all, daou pe dri fezh dezho peurvuiañ - hogen dilhad naet a oa endro dezho, livet flamm ha brodet.

P'hor boe treuzet ar gêriadenn e tiskennjomp war-du ar wazhredenn. Ledan awalc'h e oa.

- Peskedus kenañ eo ar stêrig-mañ," eme Varia. "Soñj am eus e teuen di gant va eontr pa oan bugel ;dluzed a ouie pakañ, eleizh ! "

Maria he doa kazeliet ac'hanon. Daoust d'an heol hinon e oa gouyen an amzer bepred hogen ne santen ket dent lemm an avel a c'hwezhe a varradoù.

- Va c'harout a rez ? " a c'houlenne, miliour he lagad.

Chomet e oan a-sav ha briataet em boa anezhi. Añ leiz he diweuz klouar en doa mezvet ac'hanon.

- Ne zistroi biken du-se, karedig ? "

He diskan e oa. Tremen-distremen a rae he bizied dre va blev en ur stagañ ouzhin he selloù brumennet. Ha me strobinellet, ankounac'haet a-grenn ganin va buhez kent hag ar beurbadelezh prometet din em boa respontet dezhi :

- Te ' zo va buhez, Maria !

Trelatet e oan. Un dra a felle din hepken neuze : eurediñ gant Maria diouzh giz hag hervez lidoù he bro, daoust pegen diboell bennak e hañvalent bezañ, ren va deizioù holl en he c'hichen, ouzh he servijout evel ma karje ;uheloc'h mennad, c'hwekoc'h eurvad ne c'helle ket bout er bed-mañ !

Ar sizhunvezhioù war-lerc'h a dec'has evel dre un huñvre. N'oan ket evit dont er-maez eus va alfo. Perzh ebet ne daolen ouzh Lansoc'h. An divizoù ouzh taol a gleven hep intent. Bep endervezh, diouzhtu goude lein, ez aemp da bourmen Maria ha me. Hedañ a raemp ribloù ar wazh-dour a gammigelle e strad ar ganienn, betek ar c'hoadig bezv, e-harz an uhelblaenenn. Digevannez e oa an tachad ha sur e oamp n'hor bije kejet gant den eno. Tarzhet e oa a-benn neuze an nevez-amzer. Chom a raemp en ur gichen, azezet war ar geot, o sellout ouzh an dour dasskedus a riskle war-draon en ur ganañ, ouzh ebatoù ar gwiñvered rouz a biklamme a skourr da skourr, ouzh an evned o nijellat, skeudoù mibin diziskuizh a fiche dibaouez endro deomp.

Kemeret hor boa ar pleg da gas hor bale betek dismantroù ur c'hastell kozh bet savet nebeut amzer araok an Drouziwezh. Pignat a raemp gant tor ur run ; el lein anezhañ, e-mesk ar strouezh, e verzemp neuze dilerc'hioù un nebeut mogerioù dizalbadet ; e-harz hon treid, er c'hreisteiz, e lufre gorread splann ul lenn sioul, evel maz eus kement el Ledenez abaoe an Drouziwezh. Digor hag ec'hon, peoc'hus ha meurdezhus e oa ar gweledva eno ha bourrañ a raemp oc'h arvestiñ outañ hag o lezel ar sederni anezhañ da intrañ hon askre.

Gourvez a raemp e-kreiz ar brug hag ar banal ; stardañ a raen Maria ouzhin-me ; hon div anal en em veske ; pokat a raen dezhi ; ne oamp mui nemet unan ha karget e veze hor c'halonoù gant ur goursav dreistlavar.

A-wechoù, pa vezemp o tostaat ouzh ar maner kozh, en em denne Maria a dre va divrec'h, diwar c'hoari, hag evit ar c'hantvet gwech marteze e rae din ar memes aters :

- Daoust ha c'hoant ac'h eus da zistreiñ ebarzh da vro ?

Neuze e c'hoarzhen hag a-greiz c'hoarzhin e ateben:

- D'an ifern-se, Maria ? Birviken ! "

Sevel a rae war-du ennon he daoulagad pers mouk, bras ha flour hag e tistage gant douster :

- Amañ eo an ifern ivez, muiañ-karet. Netra ne bad. E pep lec'h ez eus gloaz hag anken. A-benn un toulladig bloa-vezhioù e klañvi hag e varvi. Du-se, da vihanañ, out sur da dec'hout diouzh tremenvan hag ankoù."

D'ar mare-se e c'harmen :

- Petra ' vern din ar beurbadelezh peogwir e vefen dispartiet diouzhit da viken ! "

Klask a rae Maria displegañ din ne oa nemet touell marteze an eurvad a zalc'he va ene neuze, ez aje da get em-berr ha ne chomje din nemet skeud ha ludu hogen n'houlen ket he c'hlevout ha gant va fokoù e vougen war he gweuz mouezh ar furnez.

Degouezhout a raemp d'ar gêr diouzh an abardaez, diwezhat, torret hor gred gant ur skuizhnez evurus. An heol aet d'ur voull ruz war an dremmwel a spine uhelañ bleñchoù ar gwez elv war ribl ar stêr tra ma ruze mogidelloù gwenn, egiz deñved iskis, war an dourioù heson.

Da noz, goude koan, e selaouen c'hoazh ouzh Maria. Komz a rae din eus he relijion, eus ar beurbadelezh faltaziek grataet d'ar re feleun. Gant habaskted ha pasianted e kleven he frezegenn, diskredik ha diduet, damantus avat. P'he deveze echu e lavaren:

- N'on ket evit krediñ en un eurvad digomprenus, karedig. Ac'hanout em eus ezhomm hepken, eus da sell, eus da zremm, eus da vouezh, - hep den na boud da guzhat ouzhin da splannder."

Ha padal, Morgan, n'oan ket evit argas a-grenn tregas hag enkrez diouzh va ene. Da noz, a-wechoù, dre va anhun, e tistroe va skiant din. Va c'harantez a dec'he diouzhin evel ur spez a starden en aner. Gant spont en em c'houlennen ha ne oa ket va gwenvidigezh nemet touell va anien kerseet, dre ma nac'he Maria diwezhañ donezon he c'horf. Ur c'hwezenn yen a rede dre va c'hein neuze : dija e santen war va choug kraban an Ankoù.

--*-